

Veiligheidsmonitor Rijk 2006

Landelijke rapportage

Centraal Bureau voor de Statistiek

Justitie

Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
2003–2004	= 2003 tot en met 2004
2003/2004	= het gemiddelde over de jaren 2003 tot en met 2004
2003/'04	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2003 en eindigend in 2004
2001/'02–2003/'04	= oogstjaar, boekjaar enz., 2001/'02 tot en met 2003/'04

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenkomen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Onderzoekspartners

In deze rapportage zijn de belangrijkste resultaten opgenomen van de meting van de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR) die mede in opdracht van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Justitie en door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in de eerste maanden van 2006 is verricht. Hoewel de VMR in veel opzichten aansluit bij de Politiemonitor Bevolking (PMB) en de module Recht van het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS), zijn de resultaten niet zonder meer vergelijkbaar.

Het onderzoek werd naast de vertegenwoordigers van de opdrachtgevers, prof. dr. F.L. Leeuw (Justitie), prof. dr. J. van Sinderen (CBS) en mw. drs. M.K. Groenberg (BZK), begeleid door de projectgroep Stroomlijnen veiligheidsmonitors onder leiding van projectleider drs. M.C.M. Schermer Voest (BZK).

Voor vragen kunt u zich wenden tot:

Drs. C.C. Schreuder van het Ministerie van BZK, telefoon 070-4267164, of via e-mail: cas.schreuder@minbzk.nl

Drs. P.R. Smit van het Ministerie van Justitie, telefoon 070-3706163, of via e-mail: p.r.smit@minjus.nl

Voorwoord

Voor u ligt de eerste uitgave van de *Veiligheidsmonitor Rijk*. Deze publicatie is dit jaar voor het eerst samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en het ministerie van Justitie.

Met de *Veiligheidsmonitor Rijk 2006* start op zowel landelijk als regionaal niveau een nieuwe reeks die een beter beeld geeft over slachtofferschap van criminaliteit, onveiligheidsgevoelens van burgers, buurtproblemen en meningen over het functioneren van de politie.

De Veiligheidsmonitor Rijk is ontstaan uit een integratie van (onderdelen) uit drie eerdere afzonderlijke reguliere onderzoeken op dit terrein, namelijk de Politie-monitor Bevolking, de slachtofferenquêtes van het CBS en de rijksrelevante delen uit de enquête Leefbaarheid en Veiligheid. Door deze integratieslag en de tegelijkertijd doorgevoerde verbeterde opzet van het onderzoek zijn de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor Rijk niet direct vergelijkbaar met die uit de eerdere onderzoeken.

Veiligheid is een belangrijke speerpunt voor het huidige kabinet. Om het veiligheidsbeleid vorm te kunnen geven en eenduidig de effectiviteit van het beleid te kunnen meten is het hebben van één Veiligheidsmonitor in Nederland cruciaal. Het naast elkaar bestaan van een aantal qua doelstelling gelijke maar qua uitkomsten verschillende meetinstrumenten is niet wenselijk. Daarnaast streeft het kabinet naar vermindering van enquêtedruk en het efficiënt inzetten van overheidsmiddelen. In dit kader zijn de ministeries van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties en van Justitie een samenwerkingsverband met het CBS aangegaan met als doel het vervaardigen van een nieuwe Veiligheidsmonitor. Hiertoe is op 14 juni 2005 een overeenkomst met het CBS ondertekend.

De Veiligheidsmonitor Rijk is de eerste mijlpaal om hiertoe te komen. De tweede mijlpaal is een Veiligheidsmonitor waarbij de integratie heeft plaatsgevonden van die van het Rijk met lokale monitors. Deze Veiligheidsmonitor zal gefaseerd worden ingevoerd en zal uiterlijk in 2008 in volledige vorm uitgevoerd worden.

Bij deze editie is een tabellenboek opgenomen, waarin een handzaam cijfermatig overzicht wordt gegeven van de objectieve en subjectieve veiligheid in Nederland.

DG CBS

SG ministerie van BZK

SG ministerie van Justitie

Drs. G. van der Veen

Drs. J.W. Holtslag

Mr. J. Demmink

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek -
Facilitair bedrijf

Inlichtingen

Tel. 0900 0227 (€ 0,50 per minuut)
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Voorburg/Heerlen, 2006.
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik of
intern gebruik toegestaan.

ISBN-10: 90-357-1536-5
ISBN-13: 978-90-357-1536-3
Kengetal: W-40
CBS-productnr.: 6012406010

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	7
1. Inleiding	13
1.1 Inhoud van dit rapport	13
1.2 Achtergronden	13
1.3 Geschiedenis	14
1.3.1 Het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) en andere CBS-enquêtes	14
1.3.2 De Politiemonitor Bevolking	15
1.3.3 De Enquête Leefbaarheid en Veiligheid	15
1.3.4 Andere slachtofferenquêtes	15
1.4 De Veiligheidsmonitor Rijk 2006	15
1.4.1 Algemeen	15
1.4.2 Verschillen met eerdere rapportages	16
1.4.3 Betekenis van de resultaten	16
1.5 Betrouwbaarheid van de resultaten	16
1.6 Presentatie van de resultaten	17
2. Buurtproblemen	20
2.1 Inleiding	20
2.2 Verkeersoverlast	20
2.3 Overige overlast	22
2.4 De verloedering van de fysieke woonomgeving	23
2.5 Sociale cohesie	25
2.6 Samenvatting	26
3. Onveiligheidsgevoelens	28
3.1 Inleiding	28
3.2 Onveiligheidsgevoelens	28
3.3 Onveiligheidsgevoelens in bepaalde situaties	30
3.4 Vermijdingsgedrag	31
3.5 De beleving van onveiligheid	32
3.6 Samenvatting	33
4. Slachtofferschap en ondervonden delicten	34
4.1 Inleiding	34
4.2 Slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit	34
4.2.1 Slachtofferschap - afzonderlijke soorten delicten	34
4.2.2 Slachtofferschap totaal	35
4.2.3 Slachtofferschap van geweldsdelicten	36
4.2.4 Slachtofferschap van vermogensdelicten	37
4.2.5 Slachtofferschap van vandalismedelicten	38
4.3 Ondervonden delicten	39
4.3.1 Ondervonden delicten – afzonderlijk	40
4.3.2 Ondervonden delicten – totaal	40
4.3.3 Ondervonden geweldsdelicten	41
4.3.4 Ondervonden vermogensdelicten	43
4.3.5 Ondervonden vandalismedelicten	44
4.4 Bekendheid met daders	45
4.5 Ondervonden delicten naar plaats van het voorval	45
4.6 Samenvatting	46

5. Melding en aangifte van misdrijven	47
5.1 Inleiding	47
5.2 Melding	47
5.2.1 Afzonderlijke delicten	47
5.2.2 Delicten totaal	48
5.2.3 Gewelddelicten	49
5.2.4 Vermogensdelicten	50
5.2.5 Vandalismedelicten	51
5.3 Aangifte	52
5.3.1 Afzonderlijke delicten	52
5.3.2 Delicten totaal	53
5.3.3 Gewelddelicten	54
5.3.4 Vermogensdelicten	55
5.3.5 Vandalismedelicten	56
5.4 Wijze van melden	57
5.5 Redenen voor (niet) melden en (niet) aangeven	57
5.5.1 Redenen voor niet melden	58
5.5.2 Redenen voor niet-aangifte	58
5.5.3 Redenen voor aangifte	59
5.6 Tevredenheid over politieoptreden bij aangifte	59
5.7 (Preventie)adviezen	61
5.8 Informatie over het verloop van de zaak	63
5.9 Opnieuw aangifte bij volgend voorval	64
5.10 Samenvatting	65
6. Contacten tussen politie en burgers	66
6.1 Inleiding	66
6.2 Contact met politie	66
6.3 Aard van het contact	67
6.3.1 Handhaving	68
6.3.2 Aangifte/melding	69
6.3.3 Overige contacten	70
6.4 Tevredenheid over optreden politie	72
6.4.1 Contacten totaal	72
6.4.2 Handhaving	73
6.4.3 Aangifte/melding	74
6.4.4 Overige contacten	75
6.5 Redenen voor ontevredenheid	76
6.6 Samenvatting	76
7. Politie in de woonbuurt	78
7.1 Inleiding	78
7.2 Tevredenheid over het totale functioneren van de politie	78
7.3 Beschikbaarheid en zichtbaarheid van de politie	79
7.4 Functioneren van de politie	83
7.5 Optreden van de politie	84
7.6 Samenvatting	86
8. Preventiemaatregelen	88
8.1 Inleiding	88
8.2 Maatregelen tegen inbraak	88
8.3 Maatregelen tegen fietsdiefstal en diefstal van of uit de auto	90
8.4 Overige maatregelen	90
8.5 Samenvatting	91
Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording Landelijke Rapportage	93
Bijlage 2 Vragenlijst Veiligheidsmonitor Rijk 2006	separaat
Bijlage 3 Indeling Nederland in politieregio's	107
Bijlage 4 De start van een nieuwe reeks	111
Bijlage 5 Standaardclassificatie misdrijven CBS	123

Samenvatting

Inleiding

De Veiligheidsmonitor Rijk (VMR) is een nieuw onderzoek, ontstaan uit een integratie van (onderdelen uit) drie eerdere afzonderlijke reguliere onderzoeken op het terrein van veiligheid en politiecontacten. Het gaat om de Politiemonitor Bevolking (PMB), de slachtofferenquêtes van het CBS en om rijksrelevante delen uit de Enquête Leefbaarheid en Veiligheid. Door deze integratie en de tegelijkertijd doorgevoerde verbeterde opzet van het onderzoek zijn de uitkomsten van de VMR niet direct vergelijkbaar met die uit de eerdere onderzoeken.

Reden voor de integratie van de genoemde onderzoeken is de wens van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Justitie en het CBS om vanaf 2006 te komen tot één gezamenlijke monitor, wat niet alleen leidt tot eenduidige relevante cijfers, maar ook tot efficiencywinst en meer mogelijkheden tot nadere analyses. Daartoe hebben de betrokken partijen een overeenkomst gesloten waarin de samenwerking rond de VMR is vastgelegd.

De VMR bevat een groot aantal vragen over verschillende aspecten van veiligheid en het functioneren van de politie. De VMR biedt daarmee de mogelijkheid, in aansluiting op de resultaten uit de PMB en de module Recht van het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLLS), om ontwikkelingen en regionale verschillen te signaleren. Het onderzoek is in 2005 alleen op landelijke schaal en onder een beperkte steekproef uitgevoerd. In de eerste maanden van 2006 is de VMR voor het eerst op grote schaal uitgevoerd, met in totaal bijna 21 000 respondenten.

De opzet van de VMR verschilt op een aantal punten van diens voorgangers. Zo worden respondenten standaard telefonisch geïnterviewd, maar als bij hen thuis geen vaste, bekende KPN-telefoonaansluiting is gevonden, volgt een face-to-face benadering. Ter vergelijking: de PMB werd uitsluitend telefonisch gehouden; de POLLS-module 'Recht' uitsluitend face-to-face.

Naast een andere benaderingsstrategie zijn er ook (kleinere) veranderingen in de vraagstelling. Zo sluit de vraagstelling over slachtofferschap, aangifte en ondertekening van ondervonden delicten meer aan bij de POLLS-module 'Recht'. Wel is hieraan een nieuw delict 'Diefstal met geweld/beroving' toegevoegd (in de PMB al aanwezig) en is inbraak gesplitst in poging tot inbraak en diefstal uit woning. Voor deze beide delictsoorten is de bestaande vraagstelling uit de PMB overgenomen.

Ten gevolge van de bovenstaande onderzoekstechnische en methodologische verbeteringen zijn de uitkomsten van de VMR representatiever dan die van zijn voorgangers.

Een en ander betekent dat de uitkomsten van de VMR niet direct vergelijkbaar zijn met de reeksen uit de 'oude' onderzoeken. In het overgrote deel van de gevallen is een duidelijke breuk zichtbaar. Feitelijk betekent dit dat met de VMR wordt gestart met een nieuwe reeks van gegevens over de ervaringen van de bevolking met veel voorkomende criminaliteit, onveiligheidsgevoelens, preventiegedrag en het oordeel over het optreden van de politie.

Aangezien juist de ontwikkeling van de cijfers door de jaren heen een belangrijk deel vormt van de output van de VMR en zijn voorgangers, zijn in de publicatie – waar mogelijk – op grafische wijze de doorlopende ontwikkelingen in de tijd zichtbaar gemaakt. Bij de overgang van PMB naar VMR is hiervoor gebruik gemaakt van proportionele aanpassing op basis van het koppeljaar 2005.

Voor de overgang van POLLS naar de VMR kon geen gebruik gemaakt worden van een koppeljaar. Hierdoor kunnen geen betrouwbare schattingen worden gemaakt voor de voortzetting van de 'oude' reeksen.

Het CBS heeft een analyse uitgevoerd van de belangrijkste oorzaken van de verschillen in uitkomsten tussen POLLS, PMB en VMR. Hierbij is mede gebruik gemaakt van literatuur op het gebied van (slachtoffer)enquêtes. Zes belangrijke oorzaken zijn geïdentificeerd: steekproefkader, wijze van benadering van de respondenten, respons en herweging, peilmoment/periode van waarneming, context van onderzoek en vraagstellingen slachtofferschap in de enquêtes. Het is niet mogelijk om de verschillen nauwkeurig naar al deze oorzaken te kwantificeren.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat het merendeel van de methodologische veranderingen bij de overgang van POLS naar VMR volgens de theorie en bevindingen uit eerder onderzoek zal leiden tot hogere cijfers voor slachtofferpercentages en aantallen delicten in de VMR dan in POLS. Zo blijkt bijvoorbeeld dat personen zonder vaste telefoonaansluiting en personen met een mobiele telefoon vaker slachtoffer worden van een misdrijf.

Bij de overgang van PMB naar VMR zijn enkele veranderingen doorgevoerd in de vraagstellingen over de tevredenheid over de politie en over ervaren onveiligheidsgevoelens in specifieke situaties die vermoedelijk een lagere tevredenheid en meer onveiligheidsgevoelens opleveren. Een tweede belangrijk verschil met de PMB is het gebruik van de Gemeentelijke Bevolkingsadministratie (GBA) als steekproefkader voor de VMR en de toepassing van een face-to-face-benadering voor telefonisch niet bereikbare personen waardoor diverse groepen met een risicovolle leefstijl beter bereikt konden worden.

In hoeverre de beschreven verschillen in de uitkomsten ook als verbeteringen zijn aan te merken is niet op alle punten te beoordelen. Maar op enkele onderdelen is wel degelijk sprake van aantoonbare kwaliteitsverbetering. Betere uitbating van de steekproef (hogere respons) en nadere specificatie van enkele delicten zijn zeker te beschouwen als kwaliteitsverbeteringen van de VMR in vergelijking tot het POLS, maar hebben ook een opwaarts effect op de waarneming van slachtofferschappen en delicten.

De overgang van PMB naar VMR houdt een verandering in van het gebruik van de GBA als steekproefkader en de toepassing van CAPI waardoor risicogroepen beter bereikt worden. Ook deze veranderingen in de onderzoeksopzet zijn aan te merken als duidelijke kwaliteitsverbetering.

In de publicatie is als bijlage 4 een uitgebreide methodologische verantwoording opgenomen waarin wordt ingegaan op de (mogelijke) oorzaken van de verschillen.

In deze samenvatting komen alleen de belangrijkste resultaten van de VMR 2006 aan de orde. Daarbij wordt verder alleen ingegaan op landelijke ontwikkelingen ten opzichte van de VMR 2005 en op regionale verschillen ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 2006. De gepresenteerde verschillen tussen regio-scores en het landelijk gemiddelde houden geen waarde-oordeel in. Bovendien is geen rekening gehouden met de verschillen in het karakter van de regio's.

Medio 2006 zullen rapporten verschijnen waarin de beschikbare cijfers op regionaal niveau worden geanalyseerd.

De gepresenteerde resultaten van de VMR kunnen om methodologische redenen niet zonder meer worden vergeleken met die van de PMB en het POLS.

De in deze publicatie gebruikte methode om de reeks van PMB en VMR visueel op elkaar te laten aansluiten levert op basis van het voorhanden materiaal de best mogelijke schatting maar geeft niet noodzakelijk de ontwikkelingen weer die de PMB (2006) zou hebben opgeleverd.

Wegens het ontbreken van een koppeljaar is het niet mogelijk eenzelfde methode te gebruiken om de POLS reeks aan te laten sluiten op de VMR.

In paragraaf 1.6 wordt bij de beschrijving van de grafieken kort uiteengezet op welke wijze tot visualisatie van de reeksen is gekomen.

In bijlage 1, paragraaf 8 wordt kort uiteengezet op welke wijze de 'trendlijn' in de grafieken tot stand komt.

Voor een uitgebreide beschrijving van de methodologie rond trend en trendbreuken wordt verwezen naar bijlage 4.

Buurtproblemen, onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap

De VMR meet zowel objectieve als subjectieve vormen van onveiligheid. De objectieve veiligheid wordt in kaart gebracht door vragen over de mate waarin burgers slachtoffer zijn geworden van verschillende vormen van veel voorkomende criminaliteit. De subjectieve kant van onveiligheid wordt gemeten met vragen over onveiligheidsgevoelens en de mate waarin volgens de inwoners bepaalde openbare orde- en veiligheidsproblemen voorkomen in hun directe woonomgeving (buurtproblemen). Daarnaast zijn in de VMR 8 vragen gesteld over de mate van sociale cohesie van de bewoners in de buurt (in de PMB en POLS is hiernaar niet gevraagd).

Buurtproblemen

Voor 14 buurtproblemen is aan respondenten gevraagd of zij vinden dat deze vaak voorkomen in de eigen woonbuurt. Het gaat hierbij dus om een subjectief oordeel. Deze 14 buurtproblemen zijn geclusterd in 3 groepen, te weten verkeersoverlast, overige overlast en fysieke verloedering. Binnen elke groep is een schaalscore berekend: verkeersoverlast (scores 1-10), ernstige overlast (1-7) en verloedering van de fysieke woonomgeving (1-7). Een hogere schaalscore betekent dat dit als een groter probleem wordt ervaren.

Verkeersoverlast

- Alle vormen van verkeersoverlast komen in 2006 vrijwel even vaak voor als in 2005. Ook de schaalscore voor verkeersoverlast is niet wezenlijk anders dan in 2005.
- In de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid wordt verkeersoverlast in 2006 significant meer dan gemiddeld als buurtprobleem ervaren.

Overige overlast

- Overlast door groepen jongeren, dronken mensen op straat, drugsoverlast en mensen die op straat worden lastiggevallen werden in 2006 niet meer of minder als een veel voorkomend probleem gezien dan in 2005. Alleen tasjesroof kwam in 2006 iets minder vaak voor.
- De schaalscore voor ernstige overlast ligt in 2006 op hetzelfde niveau als in 2005.
- In Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond en in de regio Utrecht wordt overige overlast door een groter deel van de inwoners als buurtprobleem ervaren dan in Nederland als geheel.

Verloedering van de fysieke woonomgeving

- De schaalscore voor fysieke verloedering ligt in 2006 op eenzelfde niveau als in 2005. Dit geldt ook voor de afzonderlijke vormen van fysieke verloedering.
- De schaalscore voor fysieke verloedering ligt in de regio Utrecht, Zaanstreek-Waterland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond, Hollands Midden, Zuid-Holland Zuid en Flevoland significant hoger dan gemiddeld.

Onveiligheidsgevoelens

Bij de vragen over de subjectieve beleving van onveiligheid gaat het om onveiligheidsgevoelens in het algemeen en om vermijdingsgedrag. Op grond van de antwoorden op deze vragen is een schaalscore (0-10) berekend voor de algemene beleving van onveiligheid (hoe hoger de score, hoe groter deze onveiligheidsbeleving).

- In 2006 voelt iets minder dan een kwart van de inwoners van Nederland zich wel eens onveilig; 3 procent voelt zich vaak onveilig. Beide cijfers zijn significant iets lager dan in 2005.
- Ook de beleving van onveiligheid als geheel ligt in 2006 lager dan in 2005. (Ter vergelijking: in de PMB is deze schaalscore tussen 2002 en 2005 voortdurend gedaald.)
- Het aantal inwoners dat waardevolle spullen thuis laat of omloopt of omrijdt in verband met onveiligheid is in 2006 iets lager dan in 2005. Voor andere vormen van vermijdingsgedrag is dit aandeel niet wezenlijk veranderd.
- Inwoners voelen zich vooral onveilig op plekken waar jongeren rondhangen.
- In de politieregio's Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid voelen meer inwoners dan gemiddeld zich wel eens onveilig en is de beleving van onveiligheid significant hoger dan gemiddeld. Dit laatste is ook het geval in de regio Amsterdam-Amstelland.
- In de regio's Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zaanstreek-Waterland en Zeeland voelen juist minder inwoners dan gemiddeld zich wel eens onveilig. De schaalscore voor de beleving van onveiligheid ligt behalve in deze regio's ook in Gelderland-Zuid significant lager dan voor Nederland als geheel.

Slachtofferschap en ondervonden delicten

Naast de meer subjectieve vragen over buurtproblemen en onveiligheid wordt in de VMR ook gevraagd naar feitelijk slachtofferschap. Het gaat daarbij vooral om geweldsdelicten (seksuele delicten, mishandeling en bedreiging), vermogensdelicten (inbraak of poging tot inbraak, diefstal van of uit de auto, fietsdiefstal, portemonneediefstal met geweld, zakkenrollerij en overige diefstal) en vandalisme (autovandalisme en overige vernielin-

gen). De indeling en meting van delicten sluit aan op die in de module Recht uit het POLS.

Landelijke uitkomsten

- In 2006 werd volgens de VMR ruim 27 procent van alle inwoners van 15 jaar en ouder in de voorgaande 12 maanden slachtoffer van één of meer delicten, ongeveer even veel als in het jaar daarvoor. Zij werden slachtoffer van naar schatting in totaal ruim 5,6 miljoen delicten in Nederland. Dat zijn bijna 43 delicten per 100 inwoners. Zowel absoluut als relatief is dit aantal delicten lager dan in 2005. Toen ging het om bijna 6,2 miljoen delicten, d.i. ruim 47 delicten per 100 inwoners. Hier is dus sprake van een significante daling.
- Ruim 5 procent werd in 2006 slachtoffer van in totaal ruim 1 miljoen geweldsdelicten (8,3 per 100 inwoners). Bijna 14 procent was slachtoffer van naar schatting in totaal 2,1 miljoen vermogensdelicten (16 per 100 inwoners), en 12 procent van bijna 2,2 miljoen vandalismedelicten (17 per 100). De verschillen met de VMR 2005 zijn niet significant.
- Twaalf procent van de slachtoffers geeft in 2006 aan dat zij de dader kennen. Bij geweldsdelicten is dit aandeel veel hoger.
- Ruim een derde van alle delicten samen gebeurt in of bij de slachtoffers thuis; een kwart gebeurt op straat. Maar er zijn verschillen per soort delict.

Regionale verschillen

- In de regio's Utrecht, Amsterdam-Amstelland en Haaglanden is het totale slachtofferpercentage in 2006 hoger dan het landelijke gemiddelde; in de politieregio's Zeeland, Drenthe, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden en Zaanstreek-Waterland is dit lager dan gemiddeld.
- In de regio's Amsterdam-Amstelland en Haaglanden is het percentage geweldsdelicten hoger dan gemiddeld; in Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland, Brabant-Noord en Limburg-Noord is dit lager. Van vermogensdelicten worden in Amsterdam-Amstelland en Utrecht relatief veel inwoners slachtoffer; in Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden, de Gooi en Vechtstreek, Zaanstreek-Waterland en Zeeland juist relatief weinig;
- In Amsterdam-Amstelland hebben veel inwoners te maken met vandalisme; in Drenthe en Brabant Zuid-Oost worden weinig inwoners daarvan slachtoffer.

Politie en burgers

In dit deel staat de verhouding tussen politie en burgers centraal. Het gaat daarbij om de meldings- en aangiftebereidheid van slachtoffers, de contacten in het algemeen tussen politie en burgers, en het oordeel van de burgers over het optreden, het functioneren, de beschikbaarheid en de zichtbaarheid van de politie.

Melding en aangifte

Bij een melding gaat het om het informeren van de politie door of namens het slachtoffer over een overkomen delictsvoorval. Bij een aangifte gaat het om een ondertekend document (meestal een proces-verbaal).

- Volgens de VMR 2006 werd ruim een derde van alle voorvallen samen door of namens de slachtoffers bij de politie gemeld. Bij een kwart van alle delicten samen (dat is twee derde van alle gemelde delicten) werd een document bij de politie ondertekend. Dit is even veel als in 2005.
- Ruim 3 van de 10 geweldsdelicten werden gemeld, van vermogensdelicten werd 46 procent bij de politie gemeld en van vandalismedelicten ruim een kwart.
- Van alle geweldsdelicten resulteerde 17 procent in een ondertekend document; 1 op de 3 vermogensdelicten werd bij de politie aangegeven en 18 procent van alle vandalismedelicten.
- Bij bijna de helft van alle gemelde delicten gebeurde dit op een politiebureau. Vier van de 10 voorvallen werden telefonisch gemeld en 11 procent via Internet.
- In bijna 4 op de 10 aangegeven voorvallen waren de slachtoffers tevreden over het optreden van de politie, vrijwel even veel als in 2005. Er zijn geen duidelijke verschillen tussen de groepen delicten.
- De meest genoemde redenen om een voorval niet te melden is; "dat het toch niet helpt" of "dat het niet belangrijk was".
- Bij ruim 1 op de 10 aangegeven delicten heeft de politie informatie of advies verstrekt en in ruim een kwart van de gevallen werden de slachtoffers geïnformeerd over het verloop van de zaak. Bij geweldsdelicten gebeurt dit vaker dan gemiddeld.

- Bij een volgend voorval zou bijna de helft van de slachtoffers (opnieuw) aangifte doen. Dit is iets meer dan in 2005.
- De meldings- en aangiftebereidheid is hoog in Brabant-Zuid-Oost, en laag in Groningen en Fryslân. De tevredenheid over het politieoptreden bij aangifte is in de regio's Utrecht en Amsterdam-Amstelland duidelijk lager dan gemiddeld.
- Het aandeel aangegeven delicten waarbij informatie of advies werd gegeven was in de regio Zuid-Holland-Zuid lager dan gemiddeld.
- In de regio's Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Zuid en Haaglanden werden slachtoffers vaker dan gemiddeld geïnformeerd over het verloop van de zaak. In de politieregio's Utrecht, IJsselland, Twente, Noord-Holland Noord en Gooi en Vechtstreek gebeurde dit minder vaak.

Contacten met de politie

In dit deel wordt aandacht besteed aan contacten met de politie in het algemeen. Dit kan zijn in verband met handhaving door de politie zelf (zoals controles, waarschuwingen en bekeuringen), contacten vanwege een aangifte van eigen slachtofferschap of het getuige geweest zijn van een misdrijf of verdachte situatie, en vanwege andersoortige contacten (hulpverlening, vergunning, advies en informatie). Ook komt hierbij het oordeel over het politieoptreden naar aanleiding van deze contacten aan de orde.

Landelijke uitkomsten:

- Bijna 1 op de 3 Nederlanders (29 procent) heeft volgens de VMR 2006 in de 12 voorafgaande maanden contact gehad met de politie. Dit is even veel als in het jaar daarvoor.
- De helft van deze (laatste) contacten tussen bevolking en politie in 2006 heeft betrekking op aangifte of melding, 13 procent komt voort uit handhaving. Ruim een derde (37 procent) valt in de categorie 'andere' contacten.
- Meer dan de helft van de inwoners die contact hebben gehad met de politie is tevreden over het politieoptreden tijdens hun laatste contact, zowel in de VMR 2006 als in het jaar daarvoor.
- Bij contacten in verband met handhaving is de helft van de burgers volgens de VMR 2006 tevreden, bij politiecontacten vanwege een aangifte of melding bijna de helft, en bij de overige vormen van contact bijna twee derde. Er zijn geen verschillen met het voorgaande jaar.

Regionale uitkomsten en verschillen:

- Inwoners van de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Flevoland hadden volgens de VMR 2006 vaker dan gemiddeld contact gehad met de politie. In de regio's Fryslân, Drenthe, Twente en Zeeland hadden de inwoners naar verhouding juist minder contacten.
- Inwoners van de politieregio Drenthe waren het meest tevreden over de politiecontacten, de inwoners van Rotterdam-Rijnmond het minst.

De politie in de woonbuurt

Niet alle burgers hebben daadwerkelijk contact gehad met de politie. Dit hoeft niet te betekenen dat men geen oordeel heeft over de politie. Daarom is aan alle respondenten naar hun mening gevraagd over de beschikbaarheid en zichtbaarheid van de politie, het functioneren van de politie en het optreden van de politie in de woonbuurt.

Landelijke uitkomsten:

- In 2006 zijn even veel inwoners tevreden tot zeer tevreden over het totale functioneren van de politie in de buurt als in 2005.
- Met 4 van de 5 stellingen over de beschikbaarheid van de politie waren vrijwel evenveel inwoners het in 2006 en 2005 eens. Met één van deze stellingen ('de politie heeft te weinig tijd voor allerlei zaken') waren in 2006 minder mensen het eens dan in 2005. Ook de schaalscore voor de beschikbaarheid van de politie was in 2006 even hoog als in 2005.
- De politie is in 2006 even zichtbaar in de buurt als in 2005.
- Een op de 3 Nederlanders zou de politie vaker in de eigen straat willen zien.
- Het functioneren van de politie wordt in 2006 niet wezenlijk anders beoordeeld dan in het jaar daarvoor. Dit geldt zowel voor de afzonderlijke stellingen als voor de schaalscore hierover.
- Voor 2 van de 3 (negatief geformuleerde) stellingen over het optreden van de politie is er geen verschil tussen 2006 en 2005; voor één stelling ('de politie treedt niet hard

genoeg op') is het aandeel gedaald. De schaalscore voor het optreden van de politie in 2006 is hoger dan in 2005.

Regionale verschillen:

- In de politieregio's Rotterdam-Rijnmond, Utrecht en Limburg-Zuid zijn minder inwoners tevreden over het politiefunctioneren dan gemiddeld; in de regio's Twente, Groningen, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands Midden en Limburg-Noord is dit aandeel hoger dan gemiddeld.
- De beschikbaarheid van de politie is in 2006 – gemeten als schaalscore – in de politieregio's Rotterdam-Rijnmond, Zuid-Holland-Zuid, Limburg-Zuid en Flevoland lager dan gemiddeld. In Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente en Noord- en Oost-Gelderland is dit hoger dan gemiddeld.
- In de regio's Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond, Groningen en Haaglanden is de politie in 2006 het meest zichtbaar. Het omgekeerde geldt voor de regio's IJsselland en Flevoland, Drenthe, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden, Gelderland-Zuid, Utrecht, Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Gooi en Vechtstreek en Midden- en West Brabant.
- Vooral inwoners van de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid zouden de politie vaker in hun buurt willen zien.
- In de regio's Drenthe, Twente en IJsselland is de schaalscore voor het functioneren van de politie hoger dan gemiddeld; in de regio's Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Gooi en Vechtstreek, Rotterdam-Rijnmond, Zuid-Holland-Zuid en Limburg-Zuid is deze schaalscore juist lager dan gemiddeld.
- De schaalscore voor het optreden van de politie is in 2006 lager dan gemiddeld in de politieregio's Rotterdam-Rijnmond, Zuid-Holland-Zuid en Limburg-Zuid. In de regio's IJsselland, Twente en Amsterdam-Amstelland is deze score hoger dan gemiddeld.

Preventie

Ten slotte is in de VMR gevraagd naar preventiemaatregelen die kunnen worden genomen om slachtofferschap van inbraak in de woning tegen te gaan, of om andere eigendommen te beschermen tegen diefstal of misbruik. Bij inbraak gaat het om inbraakalarm, extra hang- en sluitwerk, luiken voor ramen of deuren, (extra) buitenverlichting, en de aanwezigheid van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Daarnaast is aan fiets-, auto-, mobiele telefoon- en pc-bezitters gevraagd naar specifieke maatregelen.

Landelijke cijfers:

- Vergeleken met 2005 is in 2006 voor geen enkele afzonderlijke maatregel tegen inbraak sprake van een toe- of afname. Ook voor al deze maatregelen samen (schaalscore) is het aandeel in 2006 niet hoger dan in het jaar daarvoor.
- Het aantal fietsbezitters met een verzekering tegen diefstal is in 2006 lager dan in 2005. Het aantal fietsers met diefstalpreventiechip in de fiets is even hoog als in het jaar daarvoor.
- Het aantal personenauto's met een alarminstallatie of een startonderbreker is in 2006 even hoog als in het jaar daarvoor.
- Het overgrote deel van de mobiele telefoons in 2006 is beveiligd met een pincode; even veel als in het voorgaande jaar. Het aandeel pc-bezitters met pc met een wachtwoord is in 2006 veel lager dan in het voorgaande jaar.

Regionale verschillen:

- In een groot aantal politieregio's, vooral in Gelderland, Gooi en Vechtstreek, Noord-Brabant en Limburg, zijn naar verhouding meer huishoudens met maatregelen tegen inbraak dan gemiddeld. In de grootstedelijke politieregio's en in de regio's Groningen, Fryslân, Kennemerland en Hollands Midden is dit lager dan gemiddeld.

1. Inleiding

1.1 Inhoud van dit rapport

Deze rapportage geeft zowel op landelijk als op regionaal niveau een beeld over slachtofferschap van criminaliteit, onveiligheidsgevoelens van burgers en meningen over het functioneren van de politie.

De belangrijkste databron is de VMR en de daaraan voorafgaande afzonderlijke surveys. De VMR is een nieuw landelijk en jaarlijks terugkerend bevolkingsonderzoek. Deze enquête is daarmee een instrument dat voorziet in de behoefte aan een nieuwe reeks met beleidsinformatie over de ontwikkeling van de veiligheid en het veiligheidsgevoel van de burgers en over het functioneren van de politie.

Rapportages hierover vonden tot op heden hun grondslag in onderdelen van verschillende metingen, te weten het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), de Politiemonitor Bevolking (PMB) van de ministeries van BZK en Justitie en de Enquête Leefbaarheid en Veiligheid (L&V), die periodiek in opdracht van het ministerie van BZK in de G30-gemeenten werd uitgevoerd.

Het naast elkaar bestaan van verschillende meetinstrumenten op het terrein van (on)veiligheid werd niet langer wenselijk geacht. Reden waarom in 2004 door het kabinet is besloten tot het ontwikkelen van één Veiligheidsmonitor. Daartoe hebben de beide ministeries en het CBS een overeenkomst gesloten waarin de samenwerking rond de VMR is vastgelegd.

Doel is de wens van de betrokken partijen om samen te werken, waardoor niet alleen efficiencywinst maar ook meer mogelijkheden tot nadere analyses ontstaan.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door het CBS. De ministeries van BZK en van Justitie zijn medeopdrachtgevers. De belangrijkste resultaten worden gepresenteerd in twee rapporten, namelijk een landelijke rapportage en een tabellenrapport. In de tabellen zijn tevens uitsplitsingen opgenomen naar de afzonderlijke politieregio's. De rapporten zijn zowel elektronisch (pdf) via de CBS-website als in gedrukte vorm beschikbaar. De landelijke rapportage (dit rapport) geeft een schets van de achtergronden en de belangrijkste resultaten van het onderzoek dat in de eerste drie maanden van 2006 is uitgevoerd. Ook de resultaten van de voorgaande onderzoeken (PMB, sinds 1993; POLS, sinds 1997) komen daarbij aan de orde.

Het rapport bestaat uit 3 inhoudelijke onderdelen.

In het eerste deel (dit hoofdstuk) worden de achtergronden en de geschiedenis van het onderzoek belicht.

Het volgende deel (hoofdstukken 2 t/m 8) vormt de kern van de rapportage. Hierin komen de resultaten aan de orde. Drie hoofdstukken hebben betrekking op onveiligheidsgevoelens en feitelijk slachtofferschap: hoofdstuk 2 gaat in op buurtproblemen; in hoofdstuk 3 staan onveiligheidsgevoelens centraal, en in hoofdstuk 4 wordt aandacht besteed aan slachtofferschap en ondervonden delicten. Het thema politie en burgers staat in de drie daaropvolgende hoofdstukken centraal. In hoofdstuk 5 komt de meldings- en aangiftebereidheid aan de orde; in hoofdstuk 6 gaat het over contacten tussen burgers en politie in het algemeen, terwijl in hoofdstuk 7 aandacht wordt besteed aan de rol van de politie in de woonbuurt. Het laatste thema, preventie, komt in hoofdstuk 8 aan de orde.

Het derde deel van deze rapportage bevat de bijlagen met de methodologische aspecten van het onderzoek. In bijlage 1 komen de opzet en uitvoering van het onderzoek aan de orde, evenals de belangrijkste verschillen met de eerdere onderzoeken. Bijlage 2 omvat de vragenlijst die in de VMR 2006 is gebruikt. Deze wordt als losse bijlage aangeboden. Bijlage 3 presenteert een kaart met de indeling van Nederland in 25 politieregio's. In bijlage 4 wordt ingegaan op de methodologie van trendbreuken. In bijlage 5 is de Standardclassificatie misdrijven CBS opgenomen.

1.2 Achtergronden

Een belangrijke achtergrond ligt in het politieke belang dat aan veiligheid wordt toegekend. In het Veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving', door het kabinet Balkenende I in oktober 2002 uitgebracht, wordt een aantal beleidsvoornemens rond het vergroten van de veiligheid in Nederland aangekondigd. Deze voornemens vragen een gezamenlijke inspanning van verschillende actoren, zoals het Rijk, de provincies en gemeenten, de politie, het Openbaar Ministerie, de rechterlijke macht en maatschappe-

lijke organisaties. Het huidige kabinet heeft in het Hoofdlijnenakkoord het belang van het veiligheidsprogramma onderstreept en voorzien van een aantal aanvullende maatregelen. Het veiligheidsprogramma beoogt onder meer een verbetering van de objectieve en subjectieve veiligheid. Als operationalisering van deze 'outcome' doelstelling wordt een aantal indicatoren gehanteerd die mede zijn gebaseerd op de VMR en diens voorgangers.

In februari 2003 is het Landelijk Kader Nederlandse Politie 2003-2006 afgesloten tussen de ministers van BZK en Justitie en de Korpsbeheerders; daarop aansluitend zijn met alle afzonderlijke korpsen regionale convenanten afgesloten. Daarin zijn prestatieafspraken vastgelegd, waarvan enkele indicatoren (het oordeel van de burgers over de beschikbaarheid van en de contacten met de politie) eveneens zijn gebaseerd op de PMB en de VMR. De doelstelling van deze prestatie-afspraken is dat de korpsen in 2006 de hoogste waarde evenaren die ze in het verleden hebben behaald.

1.3 Geschiedenis

Sinds de vorige eeuw zijn cijfers over de officieel geregistreerde criminaliteit bijgehouden in de vorm van rechtbankstrafzaken en veroordelingen. Vanaf 1948 is de 'criminele politieke' statistiek daar aan toegevoegd. Beiden geven slechts een deel weer van de werkelijke criminaliteit. Het deel van de criminaliteit waarvan slachtoffers geen aangifte doen, vooral de minder ernstige vormen, blijft in de geregistreerde criminaliteit onzichtbaar ('dark number'). Slachtofferenquêtes vormen daarop een belangrijke aanvulling. Bovendien kan bij slachtoffers andere informatie verzameld worden die met criminaliteit samenhangt, zoals de subjectieve veiligheidsbeleving.

De ontstaansgeschiedenis van deze slachtofferenquêtes voert terug naar de jaren zeventig. De eerste slachtofferenquête in Nederland werd in 1973 gehouden (Fiselier). Vanaf het midden van de jaren zeventig hebben het WODC en het CBS periodiek gestandaardiseerde landelijke slachtofferenquêtes uitgevoerd. Ook al in de jaren zeventig en tachtig werden, naast de landelijke WODC- en CBS-enquêtes, door tal van gemeenten en politiekorpsen op eigen initiatief onderzoeken verricht.

1.3.1 Het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) en andere CBS-enquêtes

Het CBS heeft vanaf 1981 slachtofferenquêtes uitgevoerd. Deze enquêtes zijn primair gericht op landelijke cijfers. De Enquête Slachtoffers Misdrijven (ESM) werd in de periode 1981-1985 jaarlijks gehouden en vanaf 1985 tot en met 1992 in de oneven jaren, telkens over het voorgaande jaar. De Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid (ERV) was een continue enquête, d.w.z. dat de enquête gedurende het gehele jaar gehouden werd. Dit onderzoek werd uitgevoerd in de periode 1992-1996. Vanaf 1997 zijn de bestaande CBS-leefsituatieonderzoeken, waaronder de ERV, geïntegreerd in één systeem van leefsituatieonderzoeken: het POLS. Dit onderzoek wordt gekenmerkt door een modulaire opbouw. De basismodule omvat een personensteekproef uit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). Aan alle respondenten is een aantal gecoördineerde CBS-vragen over demografische en sociaal-economische kenmerken en een beperkt aantal vragen over kernindicatoren voor de diverse deelreinen van de leefsituatie gesteld. Deze basissteekproef wordt opgedeeld in deelsteekproeven. Daarbij worden per afzonderlijke deelsteekproef (module) verschillende vragen uit de vroeger afzonderlijke leefsituatie-surveys gesteld. In twee van deze modules, 'Recht en Participatie' en 'Recht en Milieu' waren vragen opgenomen over slachtofferschap van criminaliteit, beroep op rechtshulp, onveiligheidsgevoelens, preventie en politiehulp in het algemeen. De vraagstellingen hierover kwamen grotendeels overeen met die in de ERV. Deze beide modules zijn van 1997 t/m 2004 in het veld geweest.

1.3.2 De Politiemonitor Bevolking

Door afwijkende vraagstellingen en onderzoeksmethoden waren de resultaten van diverse onderzoeken op het gebied van veiligheid onderling niet vergelijkbaar. Ook het groeiende besef dat de eigen registratie van de politie geen adequaat beeld gaf van de onveiligheidsproblematiek, en het ontbreken van inzicht in de behoefte aan veiligheidszorg van de lokale bevolking vormde een belangrijke aanleiding om gestandaardiseerd bevolkingsonderzoek op kleinere dan landelijke schaal voor dit doel aan te wenden. Om deze diversiteit in de vele bevolkingsonderzoeken te beperken werd eind jaren tachtig door de ministeries van BZK en van Justitie besloten tot de ontwikkeling van een gestandaardiseerd onderzoek. In het najaar van 1990 werd deze standaard, onder de naam Politiemonitor Bevolking (PMB), uitgevoerd in 25 gemeenten van uiteenlopende grootte. Sindsdien is de PMB in veel afzonderlijke politieregio's toegepast. De eerste landelijke uitvoering vond plaats in 1993 en werd herhaald in 1995, 1997, 1999, 2001, 2003, 2004 en 2005. In 2002 is bovendien een tussenmeting uitgevoerd. In 2003 hebben de ministeries besloten het onderzoek jaarlijks af te nemen. Om de vergelijkbaarheid te garanderen is in alle meetjaren nagenoeg dezelfde vragenlijst gebruikt.

1.3.3 De Enquête Leefbaarheid en Veiligheid

De Leefbaarheids- en veiligheidsenquête (L&V) is een standaardvragenlijst die in het kader van het Grotestedenbeleid (gestart in 1996) is ontwikkeld en sinds 1998 wordt gebruikt voor het volgen van de voortgang van dit beleid. Veel van de vragen in de L&V zijn overgenomen of afgeleid uit de PMB en/of ERV. Dit L&V-onderzoek wordt minimaal eens in de twee jaar uitgevoerd in opdracht van de G30-steden. De gemeenten zijn vrij in het kiezen van de onderzoeksperiode. Vanwege het streven naar vergelijkbaarheid van de uitkomsten wordt de onderzoeksperiode tussen de gemeenten steeds meer gecoördineerd. Ook gemeenten die niet aan het Grotestedenbeleid deelnemen, besluiten steeds vaker om (elementen van) het L&V-onderzoek te laten uitvoeren.

1.3.4 Andere slachtofferenquêtes

Behalve periodiek en/of continu landelijk en regionaal onderzoek wordt ook regelmatig internationaal onderzoek gehouden naar (slachtofferschap van) veel voorkomende criminaliteit. Zo wordt sinds 1989 om de drie à vier jaar een slachtofferenquête uitgevoerd in diverse landen in en buiten Europa (de International Crime Victims Survey - ICVS). De laatste uitvoering was in 2004/2005. De eerste resultaten worden binnenkort gepubliceerd.

1.4 De Veiligheidsmonitor Rijk 2006

1.4.1 Algemeen

Het jaar 2006 is het eerste jaar waarin de VMR volledig is uitgevoerd. In elk van de 25 politieregio's zijn ten minste 750 personen telefonisch of persoonlijk ondervraagd. In 2005 is de VMR alleen op landelijke schaal en met een beperkte steekproefomvang uitgevoerd. De resultaten hiervan dienden vooral als een schakel tussen de eerdere (POLS, PMB) en de volgende VMR-onderzoeken. Voor 4 indicatoren is een afzonderlijke trendbreukanalyse uitgevoerd. Hierover is een afzonderlijk rapport verschenen¹. Hoewel voor 3 van de 4 indicatoren niet bleek dat de uitkomsten tussen VMR en POLS respectievelijk PMB significant verschilden, zijn de resultaten te beperkt om te kunnen concluderen dat alle uitkomsten volledig en ook regionaal vergelijkbaar zijn. Daarom worden de resultaten van de VMR 2005 en 2006 in deze rapportage gepresenteerd als afkomstig uit een nieuw onderzoek en als startpunt van een nieuwe reeks. De VMR kan uit onderzoekstechnisch/methodologisch oogpunt worden gekwalificeerd als een verbeterde meetmethode ten opzichte van de tot dusver gehanteerde methoden.

¹ J.A. van den Brakel, CBS, 2005.

1.4.2 Verschillen met eerdere rapportages

Vanwege de methodologische wijzigingen ten opzichte van de PMB en het POLS kunnen de gepresenteerde resultaten van de VMR niet direct worden vergeleken met die van de voorgangers. De indicatoren worden in de huidige rapportage daarom afzonderlijk beschreven voor de PMB-reeks, resp. de POLS-reeks en voor de VMR-jaren (2005 en 2006).

Vanaf 2005 zijn weer (nieuwe) tijdreeksen op basis van reguliere, grotere landelijke steekproeven mogelijk; vanaf 2006 geldt dit ook voor de resultaten op regionaal niveau.

Daarnaast spelen een aantal inhoudelijke verschillen met de PMB een rol.

- Bij het onderdeel 'buurtproblemen' zijn vragen over het voorkomen van bepaalde vormen van criminaliteit vervallen. Nieuw is een vraag over tasjesroof. Daarnaast is dit blok uitgebreid met vragen over de sociale cohesie in de buurt (ten dele L&V).
- De gegevens over slachtofferschap en ondervonden delicten in de VMR sluiten aan op de gegevens uit POLS². Daarom is ook de rapportage hierover gebaseerd op POLS-gegevens vanaf 1997, die voor dit doel zijn uitgesplitst naar politieregio.
- Omdat de gegevens over algemene contacten met de politie mede gebaseerd zijn op contacten vanwege eigen slachtofferschap van criminaliteit, zijn deze gegevens niet rechtstreeks vergelijkbaar met de overeenkomstige gegevens uit de PMB.
- Het thema preventie is uitgebreid met informatie over maatregelen rond fiets, auto, mobiele telefoon en personal computer. De vragen over maatregelen in verband met inbraak sluiten niet volledig aan op de eerdere vragen in de PMB.

1.4.3 Betekenis van de resultaten

De beschrijvende uitkomsten van de VMR en diens voorgangers zijn vooral van belang op landelijk, regionaal en lokaal niveau voor politie, bestuur en openbaar ministerie. De gegevens worden regelmatig gebruikt door ministeries (Justitie, BZK), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en onderzoeksinstituten (via het Data Archiving and Networked Services (DANS), voorheen het Wetenschappelijk Statistisch Agentschap). Daarnaast wordt een groot aantal gegevens over rechtsbescherming en veiligheid gebruikt voor de periodieke publicatie 'Criminaliteit en Rechtshandhaving' van het CBS en het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie. Deze publicatie dient als naslagwerk voor alle beschikbare statistische informatie op het terrein van criminaliteit en strafrechtelijke reacties. Ook diverse andere publicaties zijn tot stand gekomen in samenwerking met o.a. het WODC en het SCP.

Met de beschreven resultaten in tabellenrapport en landelijke en regionale rapportages is het potentieel van de VMR echter nog lang niet uitgebuit. Via kwalitatieve informatie, door verdiepende analyses of in combinatie met andere gegevens (bijvoorbeeld uit politieregistraties en andere registraties) kan de VMR nog verder worden benut.

1.5 Betrouwbaarheid van de resultaten

Zoals gezegd zijn de in dit rapport gepresenteerde gegevens gebaseerd op een steekproef onder de bevolking. Hiertoe is per afzonderlijke politieregio een steekproef getrokken uit de bevolking van 15 jaar en ouder, met uitzondering van de bevolking in instellingen, inrichtingen en tehuizen (de zogenaamde IIT-bevolking), zodanig dat per regio ten minste 750 personen ook daadwerkelijk de vragenlijst beantwoordden. Door dit steekproefkarakter hebben de uitkomsten een bepaalde mate van betrouwbaarheid. Deze betrouwbaarheid van de uitkomsten is van belang voor vergelijkingen, bijvoorbeeld tussen landelijke en regionale uitkomsten, tussen regio's onderling of in de tijd. Zeker bij kleine steekproeven kan het gebeuren dat de gevonden resultaten door toevalsfactoren niet volledig overeenstemmen met de werkelijkheid.

De resultaten van de VMR 2006 zijn uiteindelijk gebaseerd op in totaal 20 865 respondenten. Daardoor zijn de landelijke uitkomsten zeer betrouwbaar. Voor de afzonderlijke regio's geldt dit in mindere mate vanwege het kleinere aantal respondenten per regio. Het aantal ondervraagde personen per regio varieert in 2006 van 770 (Zaanstreek-Waterland) tot 903 (Gooi en Vechtstreek).

De betrouwbaarheidsmarges van de gegevens uit de onderzoeken die in deze rapportage aan de orde komen (PMB 2002-2005, POLS 2002-2004, VMR 2005-2006) zijn door de onderling en per jaar verschillende steekproefaantallen en door verschillen in onderzoeksdesign niet gelijk.

² Vanwege de kleinere steekproefaantallen van POLS zijn voor de regionale uitkomsten telkens twee onderzoeksjaren samengevoegd.

De meeste resultaten worden weergegeven als percentages van de totale bevolking (van Nederland als geheel of van een politieregio). Bij elk percentage hoort een betrouwbaarheidsmarge, die, behalve van het gekozen betrouwbaarheidsniveau en het onderzoeksdesign, vooral afhankelijk is van de spreiding in de antwoorden en van het aantal ondervraagde personen. Meestal wordt een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent gekozen. Dit betekent dat de werkelijke waarde in 95 van de 100 steekproeven tussen de grenzen zal liggen van de marges behorende bij de gevonden waarde en de steekproefomvang.

Bij elk gegeven uit de VMR is de betrouwbaarheidsmarge bepaald, waarbij rekening is gehouden met de steekproefomvang en het onderzoeksdesign. Omdat de werkelijke marges voor de meeste gegevens uit de PMB niet exact bekend zijn, zijn de bijbehorende marges benaderd via een standaardformule die in principe alleen geldt voor een enkelvoudige aselechte steekproef.

De betrouwbaarheidsmarges zijn voor zover mogelijk in de grafieken in dit rapport opgenomen. In de volgende paragraaf wordt daarop ingegaan.

1.6 Presentatie van de resultaten

In de landelijke en regionale rapporten van de PMB werd vooral beschrijvende informatie gepresenteerd over diverse aspecten van criminaliteit en veiligheid, zoals slachtofferschap, aangiftegedrag, onveiligheidsgevoelens, problemen in de woonbuurt, preventiegedrag van burgers en oordelen over het functioneren van de politie. Dit is vitale beleidsinformatie die voorziet in een behoefte. Ook in deze eerste landelijke rapportage over de VMR is deze beleidsrelevante informatie opgenomen. Deze rapportage sluit in dat opzicht dan ook aan op de voorgaande rapportages.

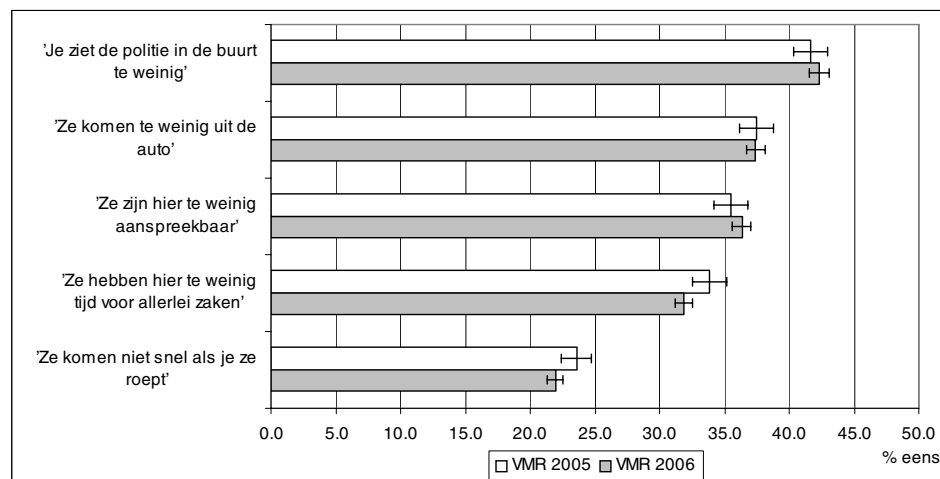
Wel zijn er enkele accentverschuivingen in de presentatie van de cijfers. In de eerste plaats is er meer aandacht voor het landelijke totaalbeeld, naast de regionale detaillering. In de rapportage wordt dan ook telkens eerst stilgestaan bij het landelijke patroon en daarna bij de regionale gegevens. In het tabellenrapport gaan per thema of subthema één of meer tabellen met een overzicht van de landelijke cijfers vooraf aan de regionale uitsplitsingen.

Voor de leesbaarheid en inzichtelijkheid zijn de belangrijkste resultaten in deze rapportage ook weergegeven in de vorm van staafdiagrammen, cartogrammen, lijndiagrammen of taartdiagrammen. De cijfermatige uitkomsten staan in tabelvorm vermeld in het tabellenrapport. In de tekst worden verschillen soms in termen als 'wezenlijk', 'aanzienlijk', enzovoorts beschreven. Niet significante verschillen zijn niet altijd als zodanig vermeld; soms is aangegeven dat de gegevens niet wezenlijk verschillen. In de staaf- en lijndiagrammen zijn betrouwbaarheidsmarges weergegeven in de vorm van dwarslijntjes. Statistisch significante verschillen (de betrouwbaarheidsintervallen overlappen elkaar niet) kunnen daardoor eenvoudig worden herkend. Voor elk soort diagram wordt de weergave en de interpretatie duidelijk gemaakt aan de hand van fictieve voorbeelden.

In de *staafdiagrammen* staan de landelijke resultaten van de VMR 2006 centraal. Daarbij wordt zoveel mogelijk aandacht besteed aan afzonderlijke items. Waar mogelijk wordt een vergelijking gemaakt met de situatie in 2005. Vanwege de overzichtelijkheid zijn niet altijd alle mogelijke uitsplitsingen opgenomen. Eventuele significante verschillen in deze uitsplitsingen worden in de tekst wel genoemd.

Zie het voorbeeld op de volgende pagina.

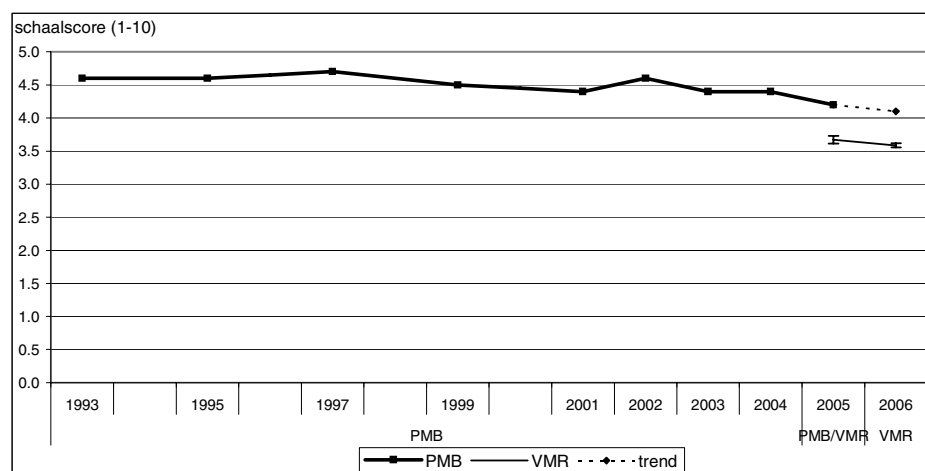
Grafiek 1.1
Beschikbaarheid van de politie, VMR

In de *lijndiagrammen* worden de gegevens over een reeks van jaren weergegeven, zo mogelijk vanaf 1993 (PMB) of 1997 (POLS). Hierbij ligt de nadruk op de ontwikkeling in de tijd. Daarbij wordt vanwege de methodologische verschillen een onderscheid gemaakt tussen de cijferreeksen van de periode vóór de VMR (PMB: 1993-2005; POLS: 1997-2004) en die vanaf de VMR (2005 - heden).

Zie dit voorbeeld.

Grafiek 1.2
Beschikbaarheid van de politie (schaalscore), PMB en VMR

Lijndiagrammen geven de landelijke ontwikkeling weer. Behalve voor de schaalcores van de PMB zijn de betrouwbaarheidsmarges weergegeven, waardoor in één oogopslag is te zien of en wanneer zich belangrijke ontwikkelingen hebben voorgedaan. Indien de 'oude' gegevens betrekking hebben op de PMB en POLS zijn de marges berekend volgens de standaardformule voor enkelvoudige aselecte steekproeven. Voor de VMR 2005 en 2006 zijn de marges berekend rekening houdend met het steekproefontwerp.

Om de voortzetting van de PMB-reeksen te visualiseren is het afwijkende niveau van de VMR, door middel van een proportionele methodiek, aangepast aan het niveau van de PMB-reeksen:

$$\text{Puntschatting PMB 2005} / \text{puntschatting VMR 2005} * \text{puntschatting VMR 2006}$$

Deze stippellijn wordt in de grafiek als 'trend' aangeduid. Hierbij zijn geen marges weergegeven.

Vanwege het ontbreken van een koppeljaar in de POLS- en VMR-gegevens kan dit niet in de grafieken over deze reeksen. Om te benadrukken dat deze reeksen niet direct vergelijkbaar zijn is op deze plaats telkens een verticale lijn getekend.

In de *cartogrammen*³ wordt per politieregio telkens weergegeven of de situatie in 2006 significant verschilt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Door het ontbreken van de regionale uitsplitsingen van de VMR 2005 is het niet mogelijk de verschillen per politieregio ten opzichte van 2005 en eerdere jaren te verwerken.

NB.: In deze cartogrammen gaat het – anders dan in de rapportages op basis van de PMB – alleen om de richting van de afwijking en niet om de interpretatie van deze afwijking. Een witgrijze kleur wijst daarbij op een significant lagere waarde dan voor Nederland als geheel, een zwartgrijze kleur op een significant hogere waarde. Een grijze kleur betekent dat er geen significant verschil is.

Grafiek 2.3 Voorbeeld naar politieregio

Taartdiagrammen geven een verdeling van een totaal over verschillende categorieën weer. Deze grafieken spreken verder voor zichzelf.

Nogmaals wordt opgemerkt dat de gepresenteerde resultaten van de VMR om methodologische redenen niet kunnen worden vergeleken met die van de PMB en het POLS.

³ Zie bijlage 3 voor de indeling van Nederland in 25 politieregio's.

2. Buurtproblemen

2.1 Inleiding

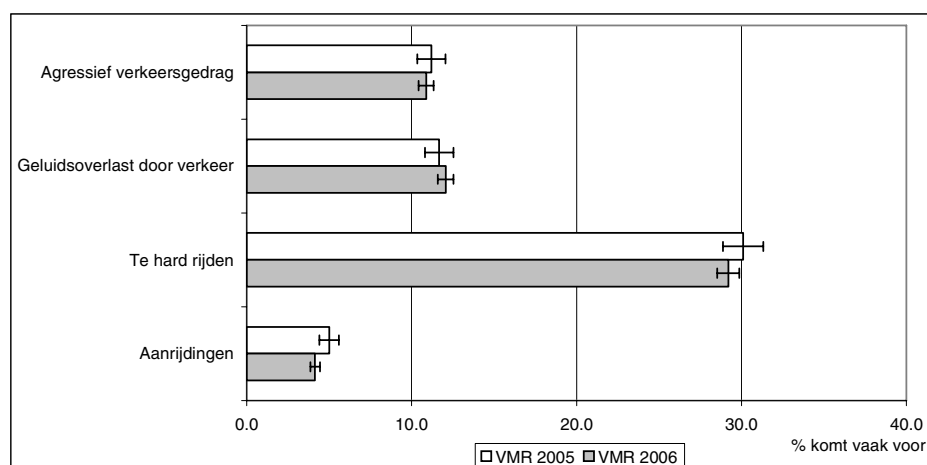
In dit hoofdstuk staat de probleemgevoeligheid van de woonbuurt centraal. Aan de respondenten is gevraagd of men vindt dat een aantal problemen in de eigen woonbuurt vaak, soms of (bijna) nooit voorkomen. Het gaat hierbij dus om een mening van de respondenten als buurtbewoners. Overigens kunnen respondenten verschillende ideeën hebben van wat er onder de 'woonbuurt' wordt verstaan.

In de VMR worden drie groepen buurtproblemen onderscheiden: verkeersoverlast, overige overlast, en verloedering. Deze zaken worden aangemerkt als factoren die een bijdrage leveren aan de onveiligheidsgevoelens van burgers.

In de PMB werd naar een aantal buurtproblemen gevraagd die deels werden gerangschikt onder het thema 'dreiging', deels onder 'ernstige overlast' of onder 'verloedering'. Vergeleken met de PMB is een aantal vragen over buurtproblemen vervallen. De (schaalscores voor) 'vermogensdelicten' en 'dreiging' komen daarom in de VMR-rapportage niet meer voor. De vragen over dreiging en ernstige overlast zijn in de VMR gehergroepeerd onder de noemer 'overige overlast' en 'fysieke verloedering'.

2.2 Verkeersoverlast

Grafiek 2.1
Verkeersoverlast (% komt vaak voor), VMR

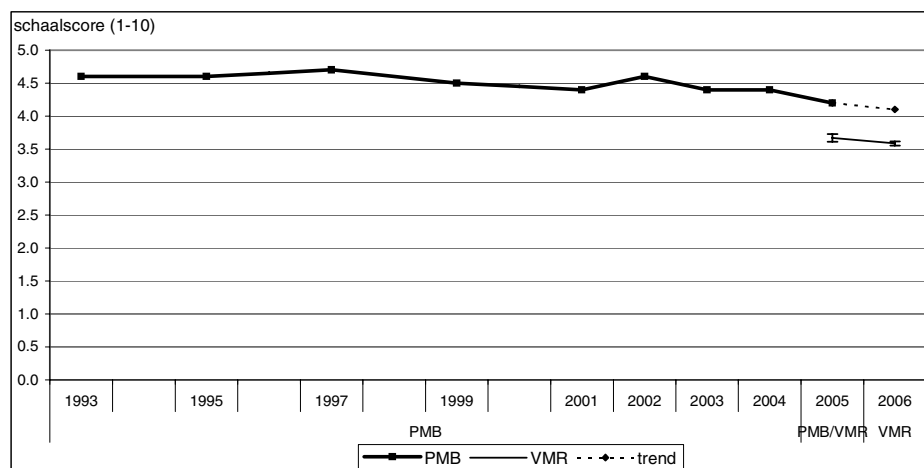
Te hard rijden is de meest gesignaleerde vorm van verkeersoverlast in de eigen woonbuurt. Bijna drie van de tien inwoners van Nederland (29,2 procent) vindt dat dit vaak in de buurt voorkomt. Twaalf procent vindt geluidsoverlast door verkeer een vaak voorkomend buurtprobleem. Een bijna even groot deel, elf procent, vindt dat van agressief verkeersgedrag. Aanrijdingen komen volgens ruim vier procent van de inwoners vaak in hun buurt voor.

Al deze vormen van verkeersoverlast komen in 2006 vrijwel even vaak voor als in 2005.

Van deze vormen van verkeersoverlast is een schaalscore⁴ berekend. Hiervoor geldt: hoe hoger deze waarde, hoe meer inwoners vinden dat verkeersoverlast vaak voorkomt in hun buurt.

⁴ Deze schaalscore loopt van 1 tot 10.

Grafiek 2.2
Verkeersoverlast (schaalscore), PMB en VMR

De schaalscore voor verkeersoverlast in 2006 bedraagt 3,6. Dit is niet wezenlijk anders dan in 2005.

Volgens de PMB-gegevens was de schaalscore (met 4,7) het hoogst in 1997. Vooral tussen 2002 en 2005 is deze maat voor ervaren verkeersoverlast in de buurt significant afgenomen (van 4,6 naar 4,2).

Grafiek 2.3
Verkeersoverlast naar politieregio (schaalscore), VMR 2006

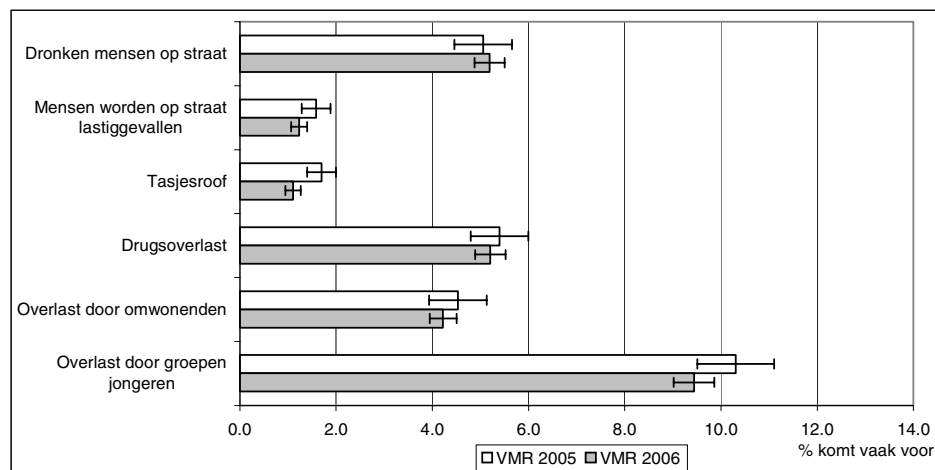

In de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid wordt verkeersoverlast in 2006 significant meer dan gemiddeld als buurtprobleem ervaren. Omgekeerd vinden de inwoners van de regio's Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Noord-Holland Noord, Zeeland, Brabant-Noord en Flevoland verkeersoverlast significant minder een probleem dan alle inwoners van Nederland samen.

2.3 Overige overlast

De meningen over het vaak voorkomen van de afzonderlijke vormen van overige overlast in de buurt geven een indicatie voor de mate waarin deze buurtproblemen voorkomen in Nederland.

Grafiek 2.4
Overige overlast (% komt vaak voor), VMR

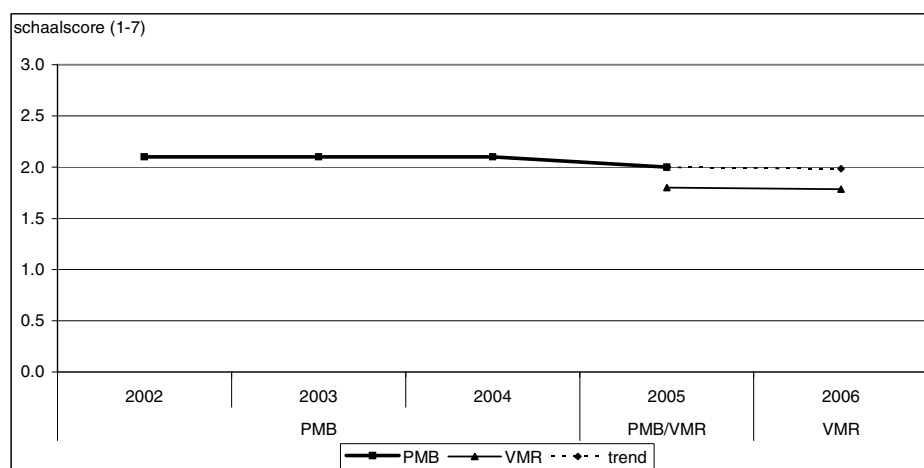
Overlast door groepen jongeren is naar verhouding de meest gesignaleerde vorm van overige overlast in de woonbuurt. In 2006 gaf 9,4 procent van de inwoners aan dat dit in hun buurt vaak voorkwam. Dit is niet wezenlijk verschillend ten opzichte van het voorgaande jaar (10,3 procent).

Dronken mensen op straat en drugsoverlast zijn daarna de meest voorkomende vormen van overige overlast. Beide vormen kwamen in 2006 volgens ruim één op de twintig inwoners (5,2 procent) vaak voor in hun buurt. Ook dit is even veel als in het voorgaande jaar. Overlast door omwonenden werd door ruim vier procent van de inwoners (4,2 procent) genoemd; ook dit is even veel als het jaar daarvoor. Lastig vallen van mensen op straat en tasjesroof – een vorm van overlast waarnaar in de VMR voor het eerst is gevraagd – komt volgens de inwoners veel minder vaak voor. Ruim één procent gaf in 2006 aan dat lastig vallen in hun buurt vaak voorkomt, evenals in 2005. Van tasjesroof gaf ruim één procent (1,1 procent) aan dat dit in 2006 vaak voorkwam. Dit was in het voorgaande jaar wel iets meer (1,7 procent).

Uit de antwoorden van de respondenten op het voorkomen van bepaalde vormen van overlast in hun woonbuurt kan een schaalscore worden geconstrueerd. Deze schaalscore is opgebouwd uit de meningen over drugsoverlast, mensen die op straat worden lastiggevallen, overlast van groepen jongeren en dronken mensen op straat. Hoe hoger deze schaalscore voor ernstige overlast, hoe meer inwoners het gevoel hebben dat overlast voorkomt in de eigen woonbuurt.

In 2006 is deze schaalscore voor ernstige overlast gelijk aan de score in 2005. Volgens de PMB was deze score 2,0 in 2005; dit is significant minder dan in de jaren 2002 (het eerste meetjaar voor deze score) t/m 2004. In die jaren was dit nog 2,2.

Grafiek 2.5
Ernstige overlast (schaalscore), PMB en VMR

Grafiek 2.6
Ernstige overlast naar politieregio (schaalscore), VMR 2006

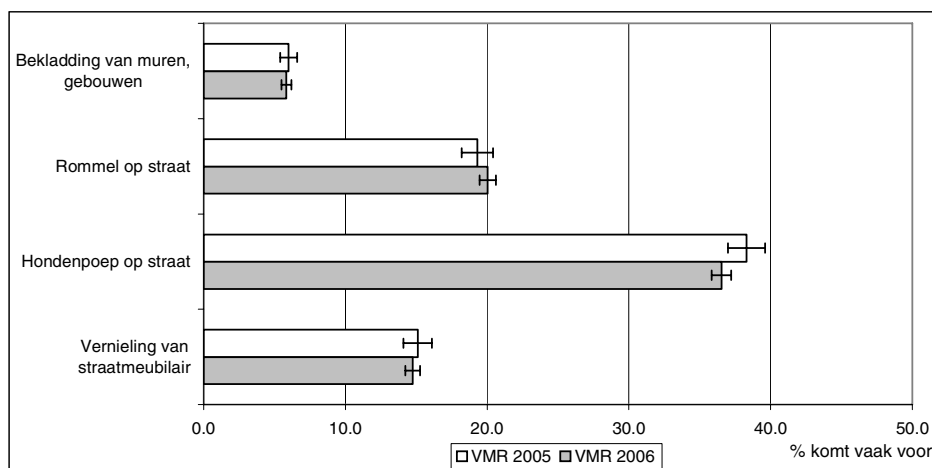

Per politieregio loopt deze schaalscore van 1,60 en minder (Drenthe, Twente, Zeeland) tot 2,0 en meer (Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond). In deze drie laatstgenoemde regio's en in de regio Utrecht wordt overlast door een significant groter deel van de inwoners als buurtprobleem ervaren dan in Nederland als geheel. In veel regio's, vooral in het noorden, oosten en zuiden (Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden, Kennemerland, Gooi- en Vechtstreek, Zeeland, Brabant-Noord, Brabant Zuid-Oost en Flevoland) is de schaalscore duidelijk lager dan het landelijke gemiddelde.

2.4 Verloedering van de fysieke woonomgeving

De meningen over het vaak voorkomen van de afzonderlijke vormen van (fysieke) verloedering in de buurt vormen een indicatie voor de mate waarin deze buurtproblemen voorkomen in Nederland.

Grafiek 2.7
Fysieke verloedering (% komt vaak voor), VMR 2005 en 2006

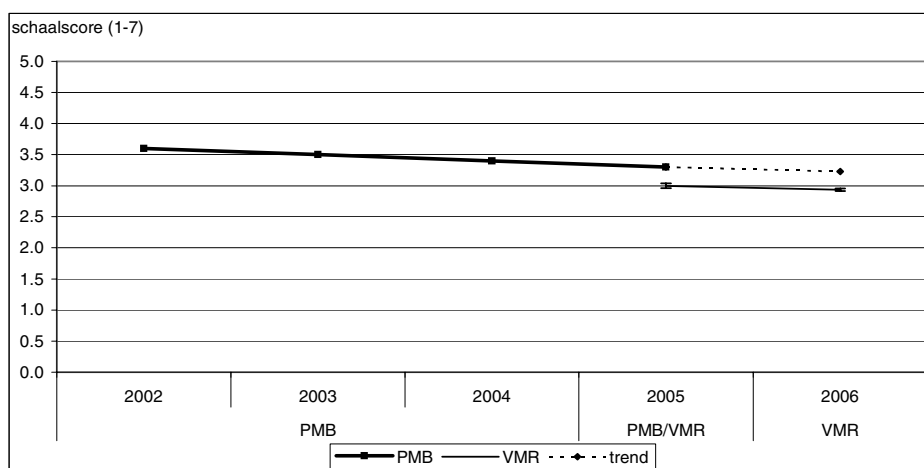

Meer dan één op de drie Nederlanders (36,5 procent) noemt in de VMR 2006 hondenpoep op straat als probleem dat vaak in de buurt voorkomt; één op de vijf (20 procent) noemt rommel op straat als vaak voorkomend probleem. Vijftien procent (14,7 procent) vindt dat vernieling van straatmeubilair in hun buurt vaak voorkomt. Bekladding van muren en gebouwen wordt met zes procent (5,8 procent) het minst als vaak voorkomend probleem m.b.t. verloedering genoemd.

Geen van deze vormen van fysieke verloedering worden in 2006 significant vaker of minder vaak als probleem genoemd dan in 2005.

Net als voor overlast is een schaalscore berekend voor de fysieke verloedering van de woonomgeving op basis van vier vragen. De vier vragen hebben betrekking op vernieling van straatmeubilair, hondenpoep op straat, rommel op straat en bekladding van muren en gebouwen in de buurt. Hoe hoger de schaalscore, hoe meer bewoners het gevoel hebben dat er sprake is van verloedering van de eigen fysieke woonomgeving.

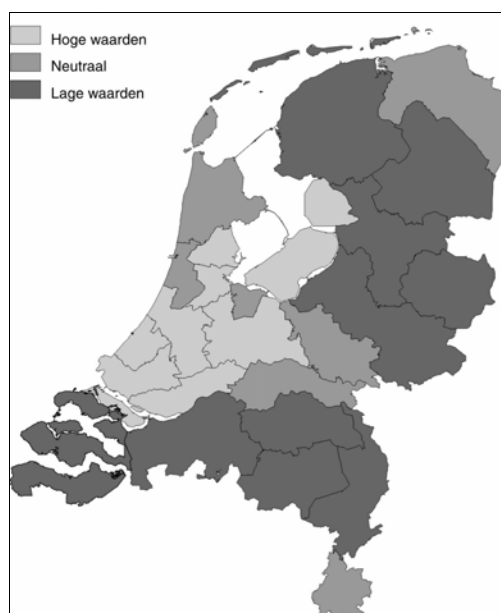
Grafiek 2.8
Verloedering van de fysieke woonomgeving (schaalscore), PMB en VMR

De schaalscore voor verloedering van de fysieke woonomgeving volgens de VMR 2006 bedraagt 2,9. Dit is vrijwel even veel als in de VMR 2005. Volgens de PMB 2005 droeg deze schaalscore 3,3. Tussen 2002, het eerste meetjaar voor deze schaalscore, en 2005 is deze PMB-score voortdurend gedaald. In 2002 was deze score nog 3,6.

Grafiek 2.9

Verloedering van de fysieke woonomgeving naar politieregio (schaalscore), VMR 2006

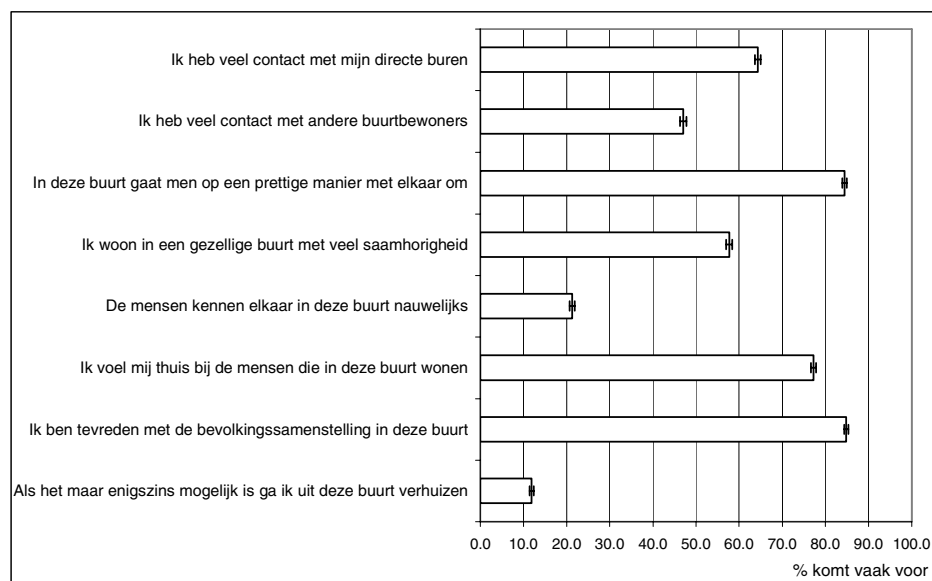
Per politieregio varieert de schaalscore voor de verloedering van de fysieke woonomgeving van 2,6 en minder in de regio's Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland, Brabant-Noord tot 3,3 en meer in de regio Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond. Behalve in deze laatstgenoemde regio's ligt deze schaalscore voor fysieke verloedering ook significant hoger dan gemiddeld in de regio's Utrecht, Zaanstreek-Waterland, Hollands Midden, Zuid-Holland Zuid en Flevoland. Omgekeerd is deze schaalscore voor fysieke verloedering behalve in de reeds genoemde regio's ook lager dan gemiddeld in Midden- en West-Brabant, Brabant-Zuid-Oost en Limburg-Noord.

2.5 Sociale cohesie

Behalve diverse vormen van overlast en verloedering kan ook de mate waarin burgers vinden dat zij zelf en anderen betrokken zijn bij hun woonbuurt een rol spelen in de veiligheid en de beleving daarvan. In de VMR zijn – mede op verzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau – een aantal vragen opgenomen over deze betrokkenheid in de vorm van een achttal stellingen waarvan de respondenten konden aangeven in hoeverre zij het hiermee eens waren.

Meer dan vier van de vijf inwoners is het in 2006 eens of helemaal eens met de stellingen 'Ik ben het eens met de bevolkingssamenstelling in de buurt' (85 procent) en 'In deze buurt gaat men op een prettige manier met elkaar om' (84 procent). Met de stelling 'Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen' is ruim drie kwart (77 procent) het eens; voor de uitspraak 'Ik heb veel contact met mijn directe buren' geldt dit voor iets minder dan twee op de drie inwoners (64,3 procent). De stelling 'Ik woon in een gezellige buurt met veel saamhorigheid' wordt door 58 procent onderschreven. Daarentegen is minder dan de helft het eens met de stelling 'Ik heb veel contact met andere buurtbewoners' (47 procent). Met de (negatief geformuleerde) uitspraak 'De mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks' is slechts 21 procent het eens. Dit geldt nog sterker voor de stelling 'Als het maar enigszins mogelijk is ga ik uit deze buurt verhuizen', die slechts door 12 procent werd onderschreven.

Grafiek 2.10
Sociale cohesie, VMR 2006

Er zijn duidelijke verschillen tussen de politieregio's in de mate waarin men het eens is met deze stellingen. In Fryslân, IJsselland en Noord- en Oost-Gelderland zijn in 2006 meer respondenten dan gemiddeld het eens met alle stellingen (c.q. minder respondenten dan gemiddeld met de negatief geformuleerde uitspraken). In Drenthe, Brabant-Noord, Zeeland en Limburg-Noord zijn significant meer inwoners dan gemiddeld voor Nederland als geheel het met meer dan de helft van de stellingen eens. Omgekeerd zijn de inwoners van Amsterdam-Amstelland en Haaglanden het met alle stellingen minder dan gemiddeld dan alle Nederlanders eens. Ook in Rotterdam-Rijnmond, Utrecht en Flevoland is het aantal respondenten dat het niet eens is met de stellingen voor ten minste de helft van de uitspraken groter dan gemiddeld.

2.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk is voor de buurtproblemen 'verkeersoverlast', 'overige overlast' en 'fysieke verloedering' weergegeven in hoeverre de inwoners van Nederland vinden dat deze vaak in de eigen buurt voorkomen. Ook is nagegaan in hoeverre de inwoners zich sociaal betrokken voelen bij hun eigen buurt. Dit laatste is een nieuw onderwerp in de VMR. Voor de afzonderlijke aspecten van deze buurtproblemen en sociale betrokkenheid zijn de landelijke cijfers uit de VMR 2006 vergeleken met die over 2005. Verder zijn de samenvattende scores (schaalscores) voorzover mogelijk in perspectief geplaatst met de eerdere gegevens uit de PMB tot en met 2005. Ook zijn de belangrijkste regionale resultaten (schaalscores) uit de VMR vergeleken met het landelijke gemiddelde. De belangrijkste bevindingen zijn als volgt.

Landelijke uitkomsten:

Verkeersoverlast

- Alle vormen van verkeersoverlast komen in 2006 vrijwel even vaak voor als in 2005. Ook de schaalscore voor verkeersoverlast is niet wezenlijk anders dan in 2005.

Overige overlast

- Overlast door groepen jongeren, dronken mensen op straat, drugoverlast en mensen die op straat worden lastiggevallen werden in 2006 niet meer of minder als een veel voorkomend probleem gezien dan in 2005. Alleen tasjesroof kwam in 2006 iets minder vaak voor.
- De schaalscore voor ernstige overlast wijkt in 2006 niet af van die in 2005.

Fysieke verloedering

- De schaalscore voor fysieke verloedering ligt in 2006 op eenzelfde niveau als in 2005. Dit geldt ook voor de afzonderlijke vormen van fysieke verloedering.

Regionale uitkomsten en verschillen:

- In de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid wordt verkeersoverlast in 2006 meer dan gemiddeld als buurtprobleem ervaren.
- In Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond en in de regio Utrecht wordt overige overlast door een groter deel van de inwoners als buurtprobleem ervaren dan in Nederland als geheel.
- De schaalscore voor fysieke verloedering ligt in de regio Utrecht, Zaanstreek-Waterland, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond, Hollands Midden, Zuid-Holland Zuid en Flevoland hoger dan gemiddeld.

3. Onveiligheidsgevoelens

3.1 Inleiding

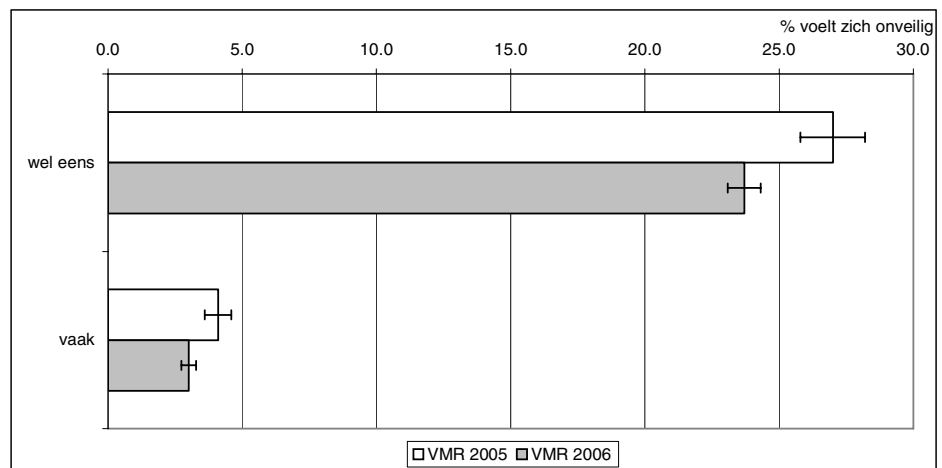
Om de beleving van onveiligheid in kaart te brengen wordt in de VMR aan de respondenten een aantal vragen voorgelegd over door hen ervaren onveiligheidsgevoelens. Allereerst is gevraagd of men zich wel eens onveilig voelt. Aan degenen die aangaven zich wel eens onveilig te voelen is vervolgens gevraagd of dat vaak, soms of (bijna) nooit het geval is. Daarnaast is aan alle respondenten gevraagd of zij bepaalde (vermeende) onveilige situaties vermijden door gedragsaanpassingen, zoals 's avonds de deur niet open doen voor onverwachte aanbellers. We spreken dan van *vermijdingsgedrag*. Deze onderwerpen komen in de volgende paragrafen aan de orde.

3.2 Onveiligheidsgevoelens

Volgens de VMR 2006 voelde bijna een kwart van de bevolking van 15 jaar en ouder zich wel eens onveilig (23,7 procent). Dit is minder dan in de VMR 2005, toen ruim een kwart (27 procent) zich onveilig voelde.

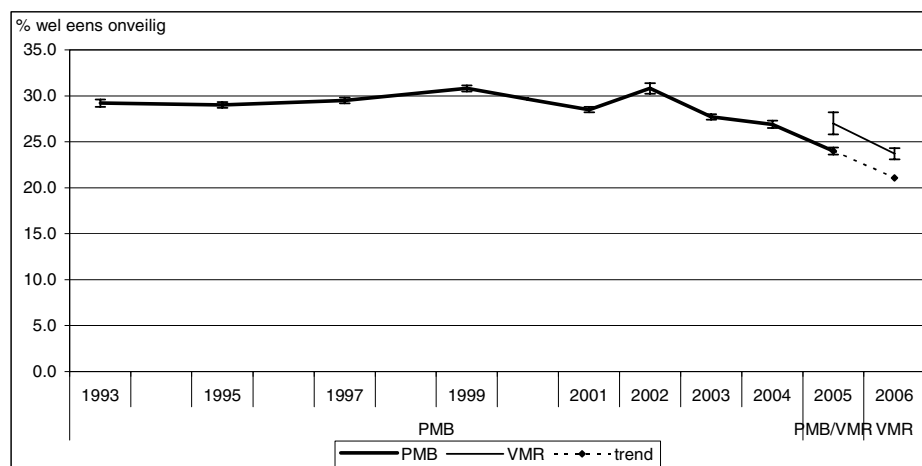
Drie procent van de inwoners voelde zich in 2006 vaak onveilig. Dit is bijna 1 procent minder dan in 2005.

Grafiek 3.1
Onveiligheidsgevoelens, VMR 2005 en 2006

Volgens de PMB gaf in 2005 minder dan een kwart van de Nederlanders aan dat zij zich wel eens onveilig voelden. Dit was aanzienlijk minder dan in eerdere jaren, en zelfs het laagste sinds het begin van de metingen via de Politiemonitor in 1993. Dit aandeel was in 1999 en 2002 significant hoger dan in andere jaren (31 procent). Na 2002 is dit aandeel inwoners dat zich volgens de PMB wel eens onveilig voelt, voortdurend gedaald.

Grafiek 3.2
Onveiligheidsgevoelens (% voelt zich weleens onveilig), PMB en VMR

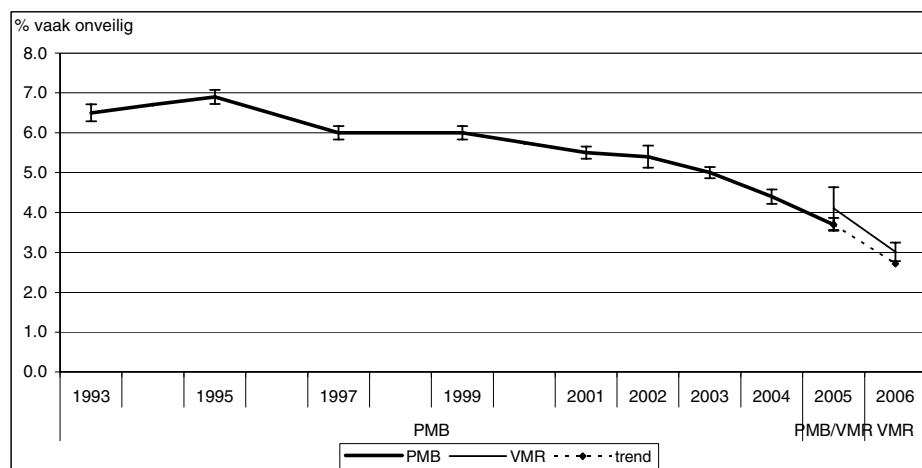

Grafiek 3.3
Onveiligheidsgevoelens naar politieregio (% voelt zich wel eens onveilig), VMR 2006

Het aandeel inwoners dat in 2006 volgens de VMR aangaf zich wel eens onveilig te voelen varieert van minder dan 16 procent in de regio's Drenthe en Zeeland tot meer dan 30 procent in de regio's Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond. In de regio's Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zaanstreek-Waterland en Zeeland voelen relatief minder inwoners zich wel eens onveilig dan het landelijke gemiddelde. Omgekeerd ligt het aandeel dat zich wel eens onveilig voelt behalve in de regio's Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond ook in de regio Limburg-Zuid significant hoger dan gemiddeld.

Grafiek 3.4
Onveiligheidsgevoelens (% voelt zich vaak onveilig), PMB en VMR

Volgens de PMB 2005 voelde iets minder dan 4 procent zich in dat jaar vaak onveilig. Ook dit is minder dan in voorgaande jaren. Dit aandeel is sinds 1995 voortdurend gedaald. Toen bedroeg dit aandeel volgens de PMB nog bijna 7 procent.

Grafiek 3.5
Onveiligheidsgevoelens naar politieregio (% voelt zich vaak onveilig), VMR 2006

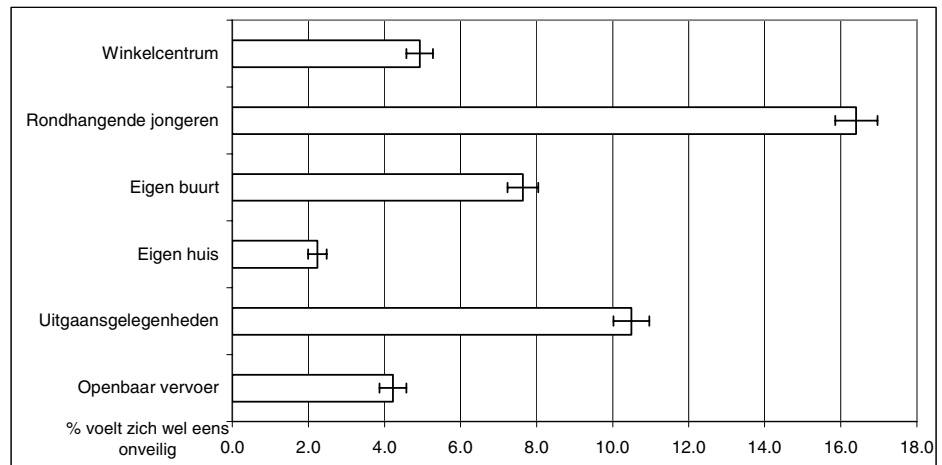

Het aandeel inwoners dat zich volgens de VMR 2006 vaak onveilig voelt varieert van rond 1 procent in Drenthe en Zeeland tot 6 procent in Rotterdam-Rijnmond. In Groningen, Fryslân, Drenthe, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Zuid, Zaanstreek-Waterland, Zeeland en Brabant-Noord is dit percentage significant lager dan het landelijke gemiddelde; in Rotterdam-Rijnmond is het percentage dat zich vaak onveilig voelt duidelijk hoger dan gemiddeld.

3.3 Onveiligheidsgevoelens in bepaalde situaties

In de VMR is aan degenen die zich wel eens onveilig voelen ook gevraagd of zij zich wel eens onveilig voelen in bepaalde situaties, zoals in het openbaar vervoer, rondom uitgaansgelegenheden, of op plekken waar groepen jongeren rondhangen.

Grafiek 3.6
Onveiligheidsgevoelens in verschillende situaties, VMR 2006

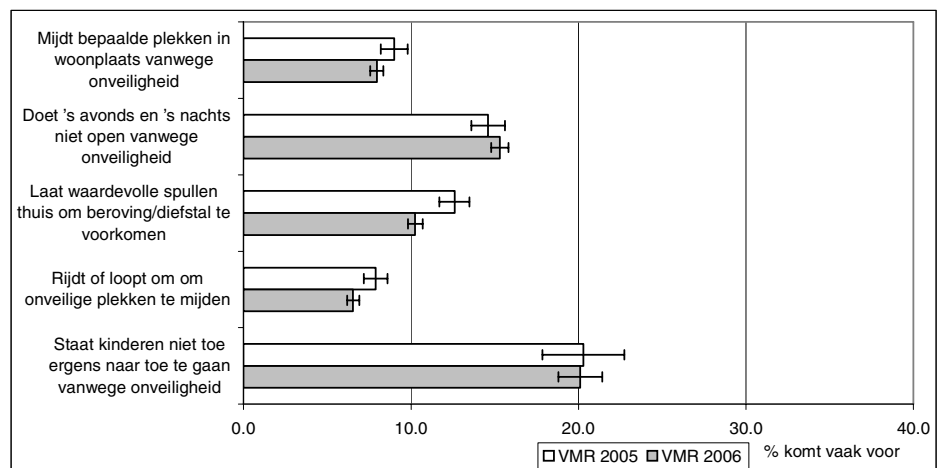

Bijna een op de vijf inwoners (16 procent) geeft in 2006 aan zich wel eens onveilig te voelen op plekken waar jongeren rondhangen; één op de tien heeft dat in de buurt van uitgaansgelegenheden. Ruim zeven procent voelt zich wel eens onveilig op straat in de eigen buurt en vijf procent in het winkelcentrum in hun buurt. In het openbaar vervoer zegt vier procent zich wel eens onveilig te voelen. Twee op de honderd inwoners voelen zich onveilig in hun eigen huis.

3.4 Vermijdingsgedrag

Evenals in de PMB is in de VMR gevraagd of men bepaalde situaties vermijdt vanwege een gevoel van onveiligheid, zoals het vermijden van bepaalde plekken in de woonplaats, 's avonds niet open doen, waardevolle spullen thuis laten, omlopen of omrijden, en kinderen niet ergens naar toe laten gaan.

Grafiek 3.7
Vormen van vermijdingsgedrag, VMR 2005 en 2006

Eén op de vijf ouders met kinderen jonger dan 15 jaar (20 procent) zegt in 2006 dat zij hun kinderen vaak niet toestaan bepaalde plaatsen te bezoeken omdat zij die te onveilig vinden. Eén op de zeven inwoners (15 procent) doet 's avonds niet open als er onverwachts wordt aangebeld, en één op de tien (10 procent) geeft aan dat zij waardevolle spullen thuis laten uit angst te worden bestolen. Het mijden van bepaalde plekken in de woonplaats (8 procent) en het omrijden of omlopen om onveilige plekken te mijden (7 procent) worden in 2006 het minst vaak genoemd als vormen van vermijdingsgedrag.

Het aantal inwoners dat aangeeft dat zij waardevolle spullen thuis laten en het aandeel dat omloopt of omrijdt vanwege onveilige plekken is in 2006 iets lager dan in 2005. Voor de andere vormen van vermijdingsgedrag is het aandeel niet wezenlijk veranderd. Een klein deel van de inwoners (bijna twee procent) zegt in 2006 dat zij om veiligheidsredenen vaak geen gebruik maken van het openbaar vervoer.

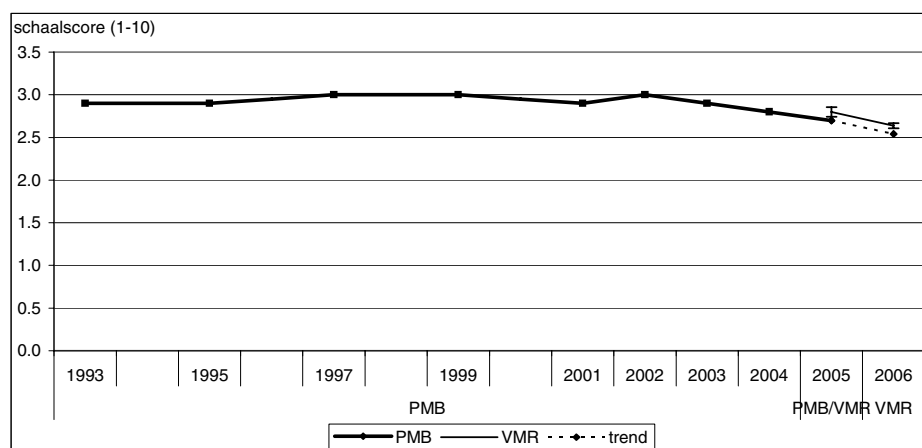
Volgens de PMB-gegevens over de periode 1993-2005 nam het aandeel van de ouders dat kinderen niet toestaat ergens naar toe te gaan toe tot ruim een kwart in 2001. Daarna is dit aandeel, met een onderbreking in 2003, weer gedaald.

Het percentage inwoners dat 's avonds niet open doet blijft na een toename tot 1997 schommelen rond 17 procent. Het aantal inwoners dat waardevolle spullen thuis laat was het hoogst in 1993 (19 procent) en is daarna met wat schommelingen gedaald tot 14 procent in 2005. Omrijden of omlopen vanwege onveilige plekken kwam volgens de PMB relatief het meest voor in de jaren negentig (rond 10 procent) en daalde daarna tot minder dan 7 procent in 2005. Het aandeel respondenten dat zegt onveilige plekken in de buurt te mijden vertoont volgens de PMB een daling van 12 procent in 1993 tot 8 procent in 2005.

3.5 De beleving van onveiligheid

Op grond van de antwoorden op de vragen over vermijdingsgedrag en onveiligheidsgevoelens is een schaalscore berekend. Deze schaalscore 'beleving van onveiligheid' loopt van (afgerond) 1 tot 10, waarbij een hogere waarde een groter gevoel van onveiligheid aangeeft.

Grafiek 3.8
Beleving van onveiligheid (schaalscore), PMB en VMR

In 2006 was de schaalscore voor de beleving van onveiligheid volgens de VMR 2,6. Dit is minder dan in 2005. Volgens de PMB daalde deze score in de periode 2002-2005 van 3,0 naar 2,7. Tussen 1993 en 2002 lag deze score op of nabij 3,0.

Grafiek 3.9
Beleving van onveiligheid naar politieregio (schaalscore), VMR 2006

Er zijn ook duidelijke verschillen in de beleving van onveiligheid naar politieregio. In 2006 loopt deze schaalscore van 2,1 en minder in de regio's Drenthe en Zeeland tot 3,0 en meer in de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond. Ook in de politieregio's Groningen, Fryslân, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Zuid en Zaanstreek-Waterland is de schaalscore lager dan voor Nederland als geheel. Omgekeerd is behalve in de reeds genoemde regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond ook in Limburg-Zuid de beleving van onveiligheid hoger dan gemiddeld.

3.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk zijn de ervaren onveiligheidsgevoelens en de eventuele gedragsaanpassingen vanwege (vermeende) onveiligheid weergegeven. De landelijke resultaten van de VMR 2006 staan daarbij centraal. Deze zijn vergeleken met de cijfers uit 2005 en in perspectief geplaatst met de PMB over de periode 1993-2005. Ook zijn de regionale schaalscores voor de VMR 2006 vergeleken met het landelijke gemiddelde.

Landelijke uitkomsten:

- In 2006 voelt iets minder dan een kwart van de inwoners van Nederland zich wel eens onveilig; drie procent voelt zich vaak onveilig. Beide cijfers zijn iets lager dan in 2005.
- Inwoners van Nederland voelen zich vooral onveilig op plekken waar jongeren rondhangen (16 procent).
- Het aandeel inwoners dat waardevolle spullen thuis laat en het aandeel dat omloopt of omrijdt om onveilige plekken te vermijden is in 2006 iets lager dan in 2005. Voor andere vormen van vermijdingsgedrag is het aandeel dat dit gedrag vertoont niet wezenlijk veranderd ten opzichte van 2005.
- Ook de beleving van onveiligheid als geheel ligt in 2006 significant lager dan in 2005. In de PMB is deze schaalscore tussen 2002 en 2005 voortdurend gedaald.

Regionale verschillen:

- In de regio's Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Zaanstreek-Waterland en Zeeland voelen relatief minder inwoners zich wel eens onveilig dan gemiddeld; in de regio's Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid is dit juist hoger dan gemiddeld.
- In de politieregio's Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Zuid, Zaanstreek-Waterland en Zeeland is de schaalscore voor de beleving van onveiligheid lager dan voor Nederland als geheel. In Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid is dit hoger dan gemiddeld.

4. Slachtofferschap en ondervonden delicten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de mate waarin de inwoners van Nederland als burger zijn geconfronteerd met diverse vormen van veel voorkomende criminaliteit centraal. Het gaat hierbij in de eerste plaats om slachtofferschap van delicten, uitgedrukt als het percentage van de bevolking (van 15 jaar en ouder⁵) dat in een periode van 12 maanden éénmaal of vaker is geconfronteerd met een of meer delicten, ongeacht het aantal malen dat dit is gebeurd. Slachtofferschap kan ook worden uitgedrukt in het aantal ondervonden delicten. Dit geeft weer hoe vaak de bevolking met delicten is geconfronteerd. Het aantal ondervonden delicten biedt aanknopingspunten voor het opsporingsbeleid van politie en justitie.

Voor sommige vormen van criminaliteit is nog een nadere specificatie mogelijk. Zo kan fietsdiefstal ook worden uitgedrukt ten opzichte van het aantal fietsbezitters en autodelicten ten opzichte van het aantal inwoners van 18 jaar en ouder of het aantal autogebruikers. Inbraken en pogingen daartoe kunnen behalve aan het aantal personen ook worden gerelateerd aan het aantal huishoudens.

In de VMR worden vijftien afzonderlijke delictsoorten onderscheiden. Door combinatie van de afzonderlijke soorten delicten kunnen slachtofferpercentages voor alle delicten samen en voor de genoemde delictsgroepen (gewelddelicten, vermogensdelicten (diefstal delicten) en vandalismedelicten) worden vastgesteld.

In de volgende paragrafen worden de delicten zoveel mogelijk besproken overeenkomstig de (hoofd)groepenindeling in de Politiestatistiek⁶. Deze statistiek correspondeert voor een groot deel met het Wetboek van Strafrecht en andere wetten waarin bepaalde zaken strafbaar zijn gesteld. Het gaat in dit kader vooral om gewelds-, vermogens- en vandalismedelicten. Ook voor alle delicten samen (waarbij de categorie 'overige delicten' buiten beschouwing blijft) kan een beeld worden gegeven.

Allereerst worden de afzonderlijke soorten ondervonden delicten beschreven. Daarna komt het totaalbeeld van alle delicten samen aan de orde, en dan de groepen van delicten. Bij regionale vergelijking en in het perspectief van de eerdere waarnemingsreeksen komen in deze context alleen de totalen en de groepen van delicten aan de orde.

Voor onderlinge vergelijking kunnen de slachtofferpercentages en het aantal delicten per 100 inwoners worden gebruikt. Daarnaast wordt voor Nederland als geheel het absolute aantal ondervonden delicten vermeld.

Omdat de VMR in dit opzicht meer overeenkomt met POLS dan met de PMB worden de gegevens uit de VMR (voor zover mogelijk) geplaatst naast de POLS-gegevens.

4.2 Slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit

4.2.1 Slachtofferschap; afzonderlijke soorten delicten

In deze paragraaf wordt een totaalbeeld geschetst van de criminaliteit in Nederland voor zover de inwoners in de voorgaande twaalf maanden slachtoffer zijn geweest van een of meer met name genoemde delicten. Het gaat daarbij om gewelddelicten (seksuele delicten, mishandeling en bedreiging), vermogensdelicten (inbraak of poging daartoe, fietsdiefstal, diefstal van of uit de auto, diefstal met geweld, zakkenrollerij en overige diefstal), vandalisme (beschadiging aan de auto en overige vernielingen), doorrijden na een aanrijding en overige, niet nader gespecificeerde delicten.

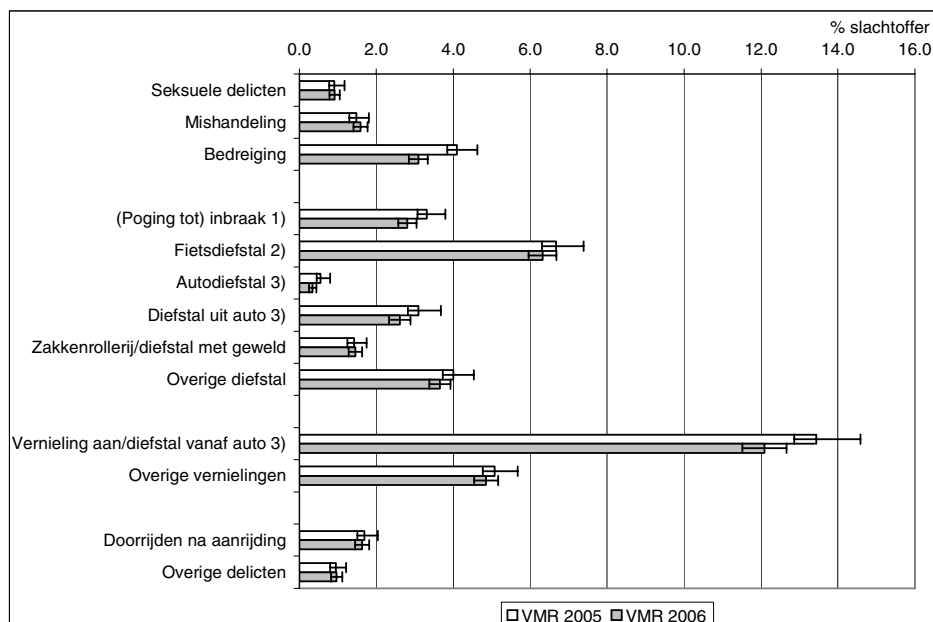
Van alle afzonderlijke delicten komt autovandalisme het meest voor: volgens de VMR 2006 werd ruim 8 procent van de inwoners van 18 jaar en ouder eenmaal of vaker binnen 12 maanden hiervan slachtoffer. Uitgedrukt in het aantal autogebruikers was dit zelfs 12 procent. Fietsdiefstallen en overige vernielingen komen eveneens vaak voor: in 2006 werd 5,6 procent van de inwoners (d.i. 6,3 procent van de fietsbezitters) eenmaal of vaker slachtoffer van fietsdiefstal. Bijna 5 procent werd slachtoffer van overige vernielingen. Van overige diefstal (d.w.z. andere dan afzonderlijk gevraagde vormen; zie hieronder) werd 3,7 procent slachtoffer. Ruim 3 procent had te maken met bedreiging. Van inbraak of een poging daartoe werd 2,6 procent van de inwoners slachtoffer (ofwel 2,8 procent van de huishoudens). Van de inwoners van 18 jaar en ouder had 1,7 procent te maken met diefstal uit de auto (d.i. 2,6 procent van de autobezitters). Met mishandeling

⁵ Bij autodelicten; 18 jaar en ouder.

⁶ Zie bijlage 5; CBS-delictenindeling.

(1,5 procent), doorrijden na een aanrijding (1,6 procent), zakkenrollerij inclusief beroving (1,5 procent) en overige (d.i. in het onderzoek niet nader gespecificeerde delicten) (1,0 procent) hadden tussen 1 en 2 procent van de inwoners te maken. Van seksuele delicten werd 0,9 procent van de inwoners slachtoffer.

Grafiek 4.1
Slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit, VMR

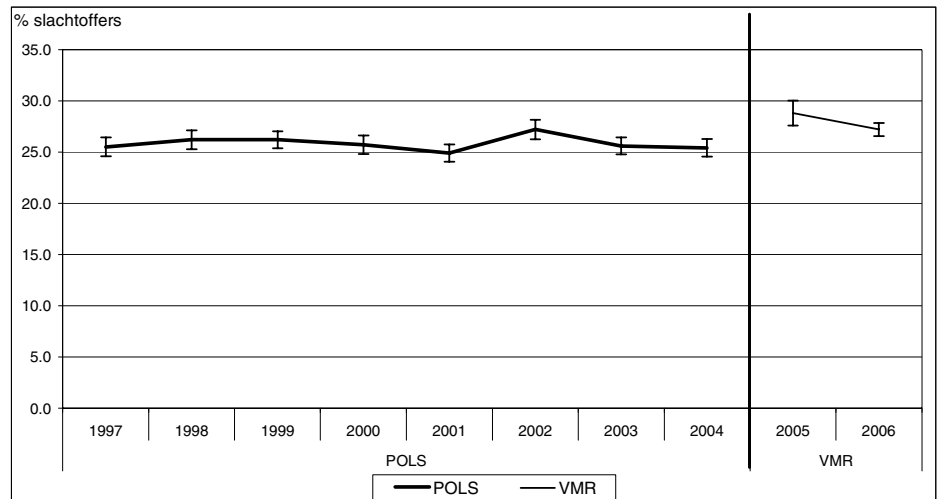
- 1) Huishoudens
- 2) Fietsbezitters
- 3) Autogebruikers

Van vrijwel alle afzonderlijke delicten is het percentage slachtoffers volgens de VMR 2006 even hoog als in de VMR 2005. Alleen van bedreiging en van poging tot inbraak ligt dit aandeel in 2006 significant lager dan in 2005.

4.2.2 Slachtofferschap totaal

Van alle inwoners van Nederland van 15 jaar en ouder werd in 2006 volgens de VMR ruim 27 procent eenmaal of vaker binnen 12 maanden slachtoffer van één of meer van de genoemde delicten. In het jaar daarvoor was dit bijna 29 procent, maar het verschil is statistisch niet significant.

Grafiek 4.2
Slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit, POLS en VMR

In de periode 1997-2004 schommelde het totale slachtofferpercentage volgens de POLS-cijfers rond 26.

Per politieregio varieert dit totale slachtofferpercentage in 2006 van minder dan 20 procent (Zeeland) tot bijna 37 procent (Amsterdam-Amstelland). Behalve in de politieregio Zeeland lag in 2006 ook in Drenthe, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden en Zaanstreek-Waterland dit percentage lager dan het landelijke gemiddelde. Een meer dan gemiddeld slachtofferpercentage hadden de regio's Utrecht, Amsterdam-Amstelland en Haaglanden.

Grafiek 4.3
Slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit (totaal) naar politieregio (% slachtoffer), VMR 2006

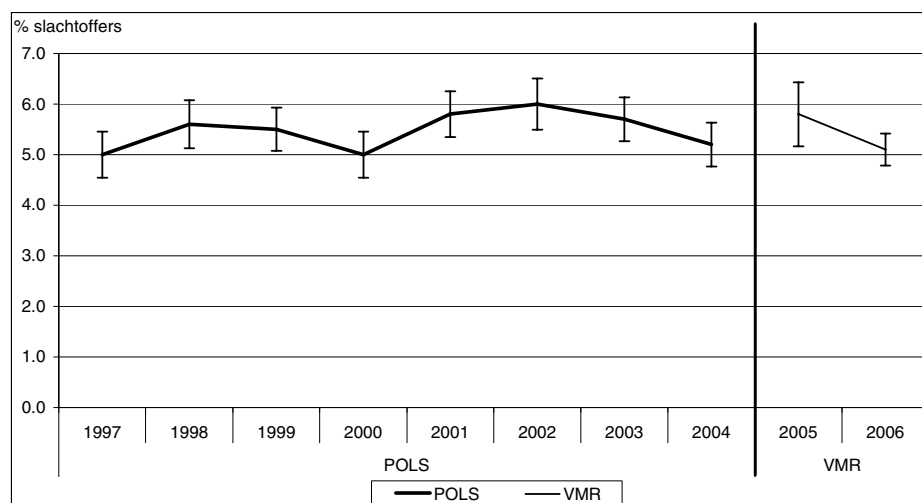

4.2.3 Slachtofferschap van geweldsdelicten

Volgens de VMR werd in 2006 ruim vijf procent van alle inwoners slachtoffer van een of meer geweldsdelicten. In 2005 was dit nog 5,8 procent. Dit verschil is statistisch niet significant.

Volgens de POLS-cijfers nam dit percentage in de periode 1997-2002 toe van 5 naar 6 procent, om daarna weer af te nemen tot 5,2 procent in 2004.

Grafiek 4.4
Slachtofferschap van geweldsdelicten, POLS en VMR

Per politieregio varieert dit slachtofferpercentage voor geweldsdelicten van 3 (Zeeland) tot meer dan 7 in de regio's Amsterdam-Amstelland en Haaglanden). In deze laatste twee regio's is dit aandeel hoger dan gemiddeld. Behalve in Zeeland is het percentage slachtoffers van geweldsdelicten ook lager dan het landelijke gemiddelde in de regio's Noord- en Oost-Gelderland, Brabant-Noord en Limburg-Noord.

Grafiek 4.5
Slachtofferschap van geweldsdelicten naar politieregio (% slachtoffer), VMR 2006

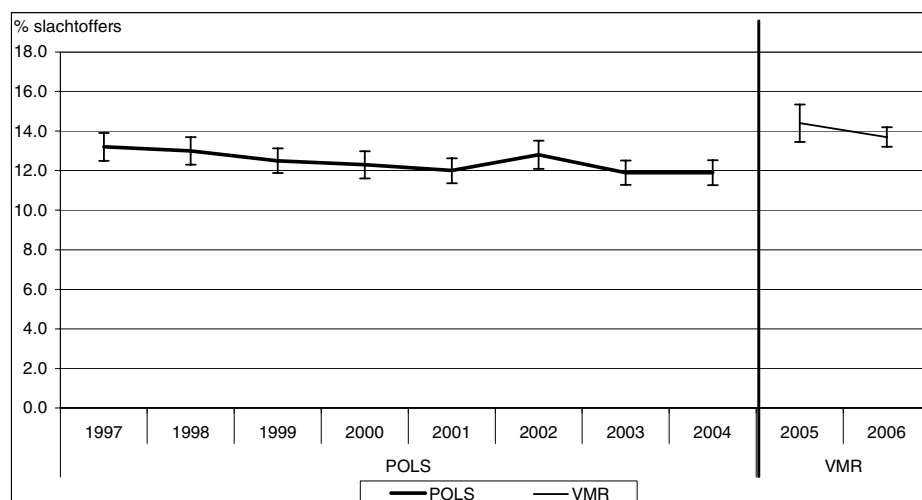

4.2.4 Slachtofferschap van vermogensdelicten

Volgens de VMR werd in 2006 bijna 14 procent (13,7 procent) van de bevolking binnen een jaar slachtoffer van één of meer vermogensdelicten. Dit is vrijwel even veel als in 2005, toen ruim 14 procent (14,4 procent) hiervan slachtoffer werd.

Volgens de POLS-cijfers daalde dit aandeel in de periode 1997-2004 licht, van ruim 13 procent in 1997 tot 12 procent in 2004.

Grafiek 4.6
Slachtofferschap van vermogensdelicten, POLS en VMR

Het percentage slachtoffers van vermogensdelicten varieerde in 2006 per politieregio van minder dan 10 in Zaanstreek-Waterland, Zeeland (minder dan 7) tot meer dan 20 (Amsterdam-Amstelland). Behalve Zeeland en Zaanstreek-Waterland is ook in Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden en de Gooi en Vechtstreek dit percentage lager dan het landelijke gemiddelde. Naast Amsterdam-Amstelland is ook in de regio Utrecht het percentage slachtoffers van vermogensdelicten hoger dan gemiddeld.

Grafiek 4.7
Slachtofferschap van vermogensdelicten naar politieregio (% slachtoffer), VMR 2006

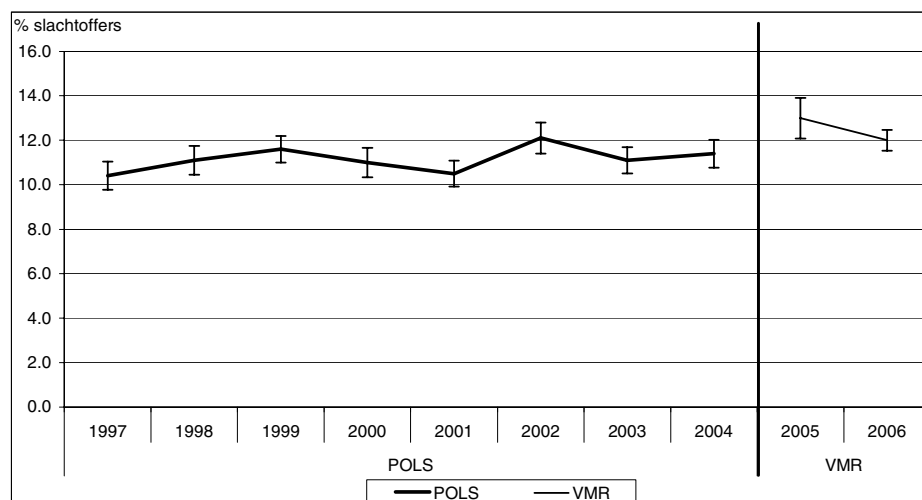

4.2.5 Slachtofferschap van vandalismedelicten

Volgens de VMR werd 12 procent van de inwoners in 2006 in de voorgaande 12 maanden slachtoffer van vandalisme. In het jaar daarvoor was dit 13 procent, maar dit verschil is niet significant.

Het percentage slachtoffers van vandalisme schommelde volgens de POLS-cijfers in de periode 1997-2004 tussen 10,4 (1997) en 12,1 (2002).

Grafiek 4.8
Slachtofferschap van vandalismedelicten, POLS en VMR

Per regio varieert dit percentage in 2006 van minder dan 10 in Drenthe en Brabant Zuid-Oost tot bijna 15 in Amsterdam-Amstelland. Het zijn ook deze regio's die duidelijk afwijken van het landelijke gemiddelde.

Grafiek 4.9
Slachtofferschap van vandalismedelicten naar politieregio (% slachtoffer), VMR 2006

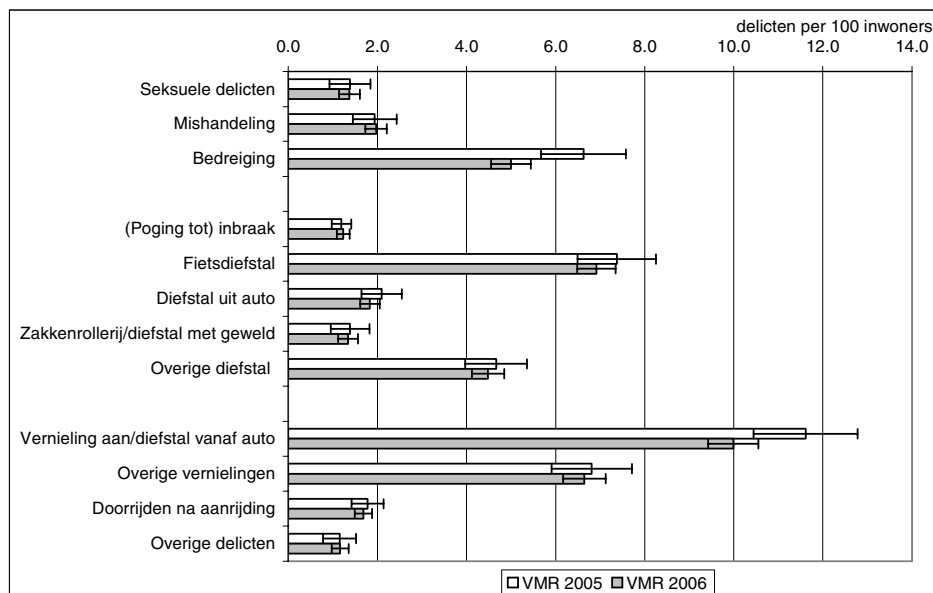
4.3 Ondervonden delicten

De mate waarin de bevolking met veel voorkomende criminaliteit wordt geconfronteerd blijkt niet alleen uit het aandeel dat slachtoffer is geworden van delicten, maar ook uit het aantal voorvallen waarmee de bevolking wordt geconfronteerd. Hoewel gegevens over slachtofferschap en over ondervonden delicten in grote lijnen overeenkomen, hebben zij toch hun eigen karakteristiek. Iemand kan immers meer dan éénmaal slachtoffer worden van eenzelfde soort delict. Uit de VMR zijn per persoon bijzonderheden bekend over ten hoogste drie voorvallen van eenzelfde soort delict waarmee iemand binnen 12 maanden kan worden geconfronteerd. De volgende paragrafen hebben betrekking op het aantal voorvallen dat de inwoners binnen Nederland hebben ondervonden.

4.3.1 Ondervonden delicten – afzonderlijk

Van alle onderscheiden delicten komt beschadiging aan de auto het meest voor: per 100 inwoners kwam dit volgens de VMR in 2006 tien keer voor. Dit komt overeen met ruim 1,3 miljoen gevallen van autovandalisme in Nederland als geheel. Overige vernielingen en fietsdiefstallen kwamen in 2006 in Nederland ongeveer even veel voor: bijna 7 voorvallen per 100 inwoners, ofwel rond 900 000 voorvallen op jaarbasis. Bedreiging kwam 5 keer per 100 inwoners voor (ruim 650 000 delicten) en overige diefstal bijna 4,5 keer (bijna 600 000 voorvallen). Per 100 inwoners kwamen 2 mishandelingen voor, d.i. bijna 260 000 incidenten. Diefstallen uit de auto kwamen 1,8 keer per 100 inwoners voor (240 000 gevallen); doorrijden na een aanrijding bijna even vaak (220 000). Seksuele delicten, inbraak of een poging daartoe, zakkenrollerij inclusief beroving en overige, niet nader genoemde delicten kwamen elk tussen 1,1 en 1,4 keer per 100 inwoners voor, d.w.z. tussen rond 145 000 en 180 000 voorvallen. Autodiefstal komt van de onderzochte delicten met 0,2 per 100 inwoners (ca. 30 000 gevallen) het minst vaak voor. Van vrijwel alle afzonderlijke delicten is het aantal voorvallen volgens de VMR 2006 zowel absoluut als relatief vrijwel gelijk aan dat in de VMR 2005. Alleen het aantal bedreigingen ligt in 2006 lager.

Grafiek 4.10
Door de bevolking in Nederland ondervonden delicten (totaal), VMR

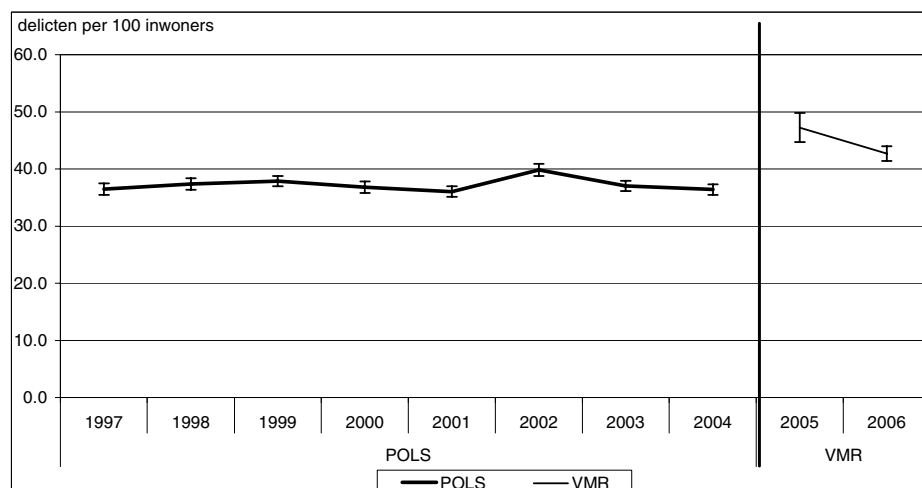

4.3.2 Ondervonden delicten – totaal

Wanneer alle voorvallen van veel voorkomende criminaliteit waarmee de bevolking in Nederland wordt geconfronteerd worden samengenomen (uitgezonderd overige delicten), dan kwamen volgens de VMR in 2006 bijna 43 voorvallen per 100 inwoners voor. Dit komt overeen met in totaal 5,6 miljoen delicten. In 2005 was dit aantal zowel relatief (47,2) als absoluut (bijna 6,2 miljoen) significant hoger.

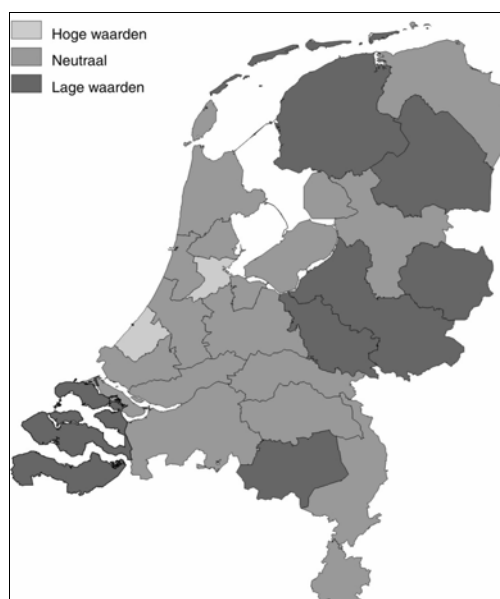
Volgens de POLS-gegevens varieerde dit totale aandeel ondervonden delicten in de periode 1997-2002 tussen 36 en 40. Daarna nam dit aandeel weer licht af tot 36,4 per 100 inwoners. In absolute aantallen was dit maximum ruim 5,1 miljoen in 2002. In 2004 waren dit in totaal nog ruim 4,7 miljoen voorvallen.

Grafiek 4.11
Door de bevolking ondervonden delicten (totaal), POLS en VMR

De verschillen tussen de regio's zijn groot: per 100 inwoners varieert het aantal delicten van 27 (Zeeland) tot meer dan het dubbele (Amsterdam-Amstelland; 63). Behalve in Zeeland ligt het totale aantal delicten per 100 inwoners ook in de regio's Fryslân, Drenthe, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden en Brabant Zuid-Oost onder het landelijke gemiddelde. In Amsterdam-Amstelland en Haaglanden ligt dit aandeel duidelijk hoger dan gemiddeld.

Grafiek 4.12
Door de bevolking in Nederland ondervonden delicten (totaal) naar politieregio (delicten per 100 inwoners), VMR 2006

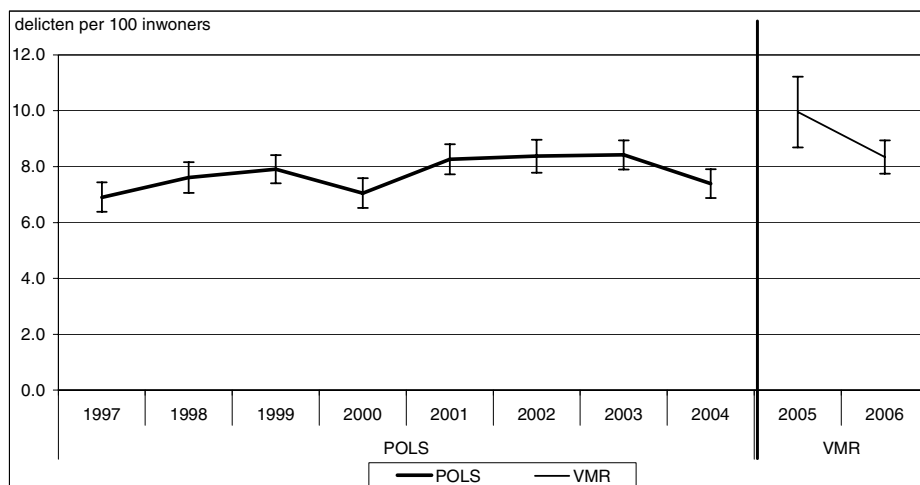
4.3.3 Ondervonden geweldsdelicten

Volgens de VMR kwamen in 2006 8,3 geweldsvoorvallen in Nederland per 100 inwoners voor. In 2005 bedroeg dit aandeel 1 op 10. Het verschil tussen beide jaren is niet significant.

Uitgedrukt in absolute aantallen zouden er volgens de VMR in 2006 ruim 1 miljoen geweldsdelicten zijn gebeurd waarmee de bevolking is geconfronteerd. In 2005 waren dit 1,3 miljoen geweldsdelicten. Dit aantal wijkt niet wezenlijk af van het aantal in 2006.

Tussen 1997 en 2002 nam dit aandeel toe van 6,9 tot 8,4 per 100 inwoners. In 2004 was dit aandeel nog 7,4. In absolute aantallen varieerde het aantal geweldsdelicten in die jaren tussen ruim 850 000 en bijna 1,1 miljoen.

Grafiek 4.13
Door de bevolking ondervonden geweldsdelicten, POLS en VMR

Per regio varieert het aantal geweldsdelicten van minder dan 5 per 100 inwoners (Zeeland, Limburg-Noord) tot 10 en meer (Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid). Behalve in Zeeland en Limburg-Noord is ook in Brabant Zuid-Oost het aandeel geweldsdelicten lager dan gemiddeld. Opmerkelijk is dat in geen enkele regio een duidelijk hoger dan gemiddeld aandeel geweldsdelicten voorkomt.

Grafiek 4.14
Door de bevolking in Nederland ondervonden geweldsdelicten naar politieregio (delicten per 100 inwoners), VMR 2006

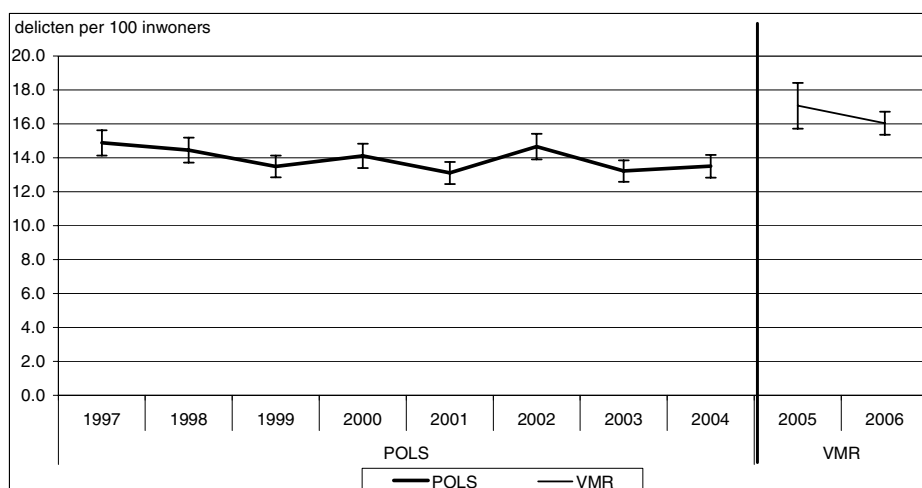

4.3.4 Ondervonden vermogensdelicten

Volgens de VMR had de bevolking in 2006 te maken met 16 vermogensdelicten per 100 inwoners. In het jaar daarvoor waren dit nog 17 vermogensdelicten. In absolute aantallen is dit resp. 2,1 miljoen in 2006 en 2,2 miljoen in het jaar daarvoor. Dit verschil is niet significant.

Tussen 1997 en 2004 varieerde dit aandeel tussen 13 (in 2001 en 2003) en bijna 15 (in 1997, 1998 en 2002). In absolute aantallen is dit tussen bijna 1,7 en 1,9 miljoen.

Grafiek 4.15
Door de bevolking ondervonden vermogensdelicten, POLS en VMR

Per regio varieerde het aantal vermogensdelicten per 100 inwoners in 2006 van minder dan 7 in Zeeland tot meer dan 28 in Amsterdam-Amstelland. Behalve in Zeeland ligt het aandeel vermogensdelicten ook in Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden, Zaanstreek-Waterland en Gooi en Vechtstreek lager dan gemiddeld. Utrecht heeft naast Amsterdam-Amstelland een hoger dan gemiddeld aandeel vermogensdelicten per 100 inwoners.

Grafiek 4.16
Door de bevolking in Nederland ondervonden vermogensdelicten naar politieregio (delicten per 100 inwoners), VMR 2006

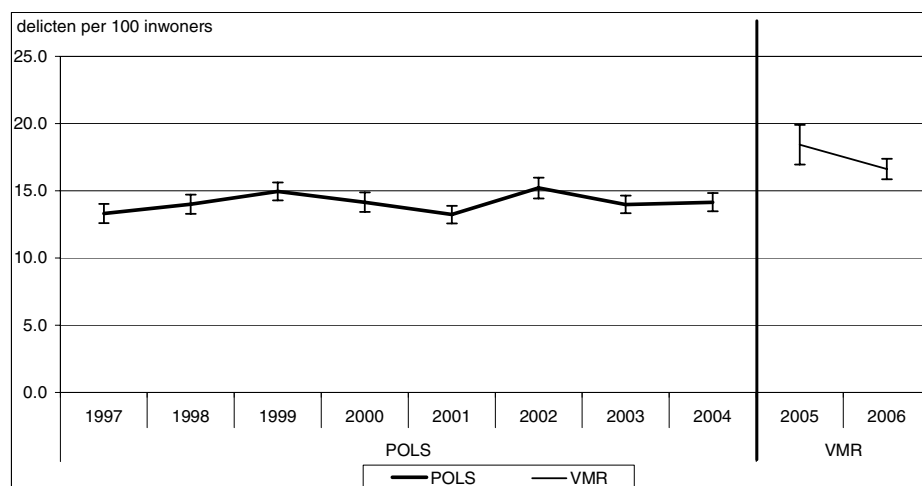

4.3.5 Ondervonden vandalismedelicten

Per 100 inwoners kwamen in 2006 volgens de VMR in de voorgaande 12 maanden bijna 17 gevallen van vandalisme voor. In het jaar daarvoor was dit ruim 18 gevallen van vandalisme per 100 inwoners. In absolute aantallen komt dit overeen met naar schatting bijna 2,2 miljoen delicten in 2006 en ruim 2,4 miljoen in 2005. De verschillen tussen beide jaren zijn echter niet significant.

In de jaren 1997-2004 kwamen volgens de POLS-cijfers tussen 13 en 15 vandalismedelicten per 100 inwoners voor, met het hoogste aandeel in 2002. In 1997 en 2001 lag dit aandeel duidelijk lager. In absolute aantallen schommelde dit aantal tussen bijna 1,7 en bijna 2 miljoen.

Grafiek 4.17
Door de bevolking ondervonden vandalismedelicten, POLS en VMR

Per regio varieert het aantal vandalismedelicten waarmee de bevolking wordt geconfronteerd van minder dan 12 (Drenthe, Brabant Zuid-Oost) tot meer dan 21 (Amsterdam-Amstelland). Alleen in deze laatste regio komen relatief meer gevallen van vandalisme voor dan gemiddeld; in de regio's Drenthe en Brabant Zuid-Oost is dit aandeel lager dan het landelijke gemiddelde.

Grafiek 4.18
Door de bevolking in Nederland ondervonden vandalismedelicten naar politieregio (delicten per 100 inwoners), VMR 2006

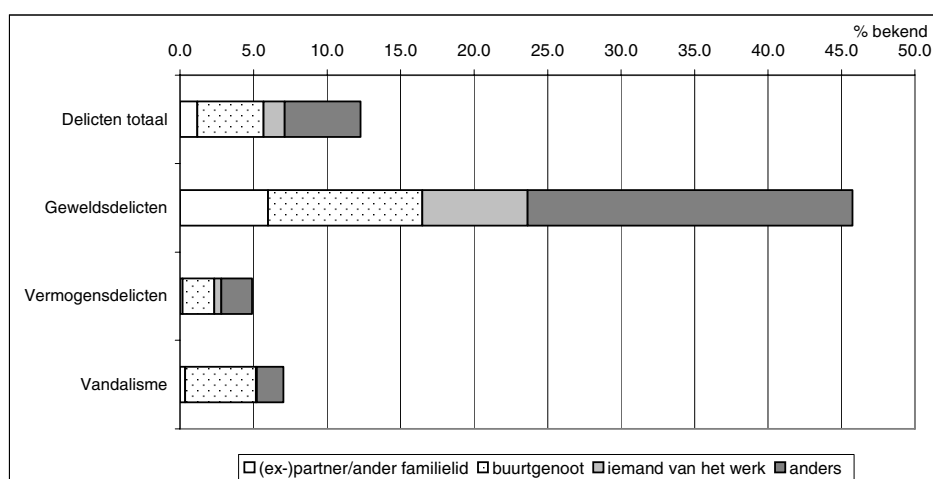

4.4 Bekendheid met daders

Aan de slachtoffers in de VMR is gevraagd of zij de dader of daders kenden. Twaalf procent van de slachtoffers geeft in 2006 aan dat zij de dader kennen. Bij geweldsdelicten is dit aandeel veel hoger (46 procent) dan bij andere delicten. Dit is niet verwonderlijk vanwege het vaak directe contact tussen slachtoffer en dader bij geweldsdelicten. Onder slachtoffers van vermogensdelicten is dit slechts vijf procent. Bij fietsdiefstal en diefstal uit de auto en doorrijden na een aanrijding is dit nog minder.

Aan de slachtoffers is ook gevraagd welke relatie zij tot de dader hadden. Het meest genoemd wordt een 'andere' bekende (ruim 5 procent), gevolgd door een buurtgenoot (bijna 5 procent). Voor alle geweldsdelicten geldt dat meer dan de helft van de bekende daders behoren tot de familie van het slachtoffer, in de buurt van het slachtoffer wonen of dezelfde werkgever hebben. Opmerkelijk is dat slachtoffers van seksuele delicten relatief vaak iemand van het werk als dader noemen (14 procent). Buurtgenoten worden relatief vaak als dader bij vandalismedelicten genoemd.

Grafiek 4.19
Ondervonden delicten naar relatie met de dader(s), VMR 2006

4.5 Ondervonden delicten naar plaats van het voorval

Uit de VMR 2006 blijkt dat ondervonden delicten vaak thuis gebeuren. Bij ruim een derde van alle delicten was dit het geval. Ook op straat (ruim een kwart van alle ondervonden delicten) is een veel voorkomende locatie. Op werk of school wordt in 8 procent van de gevallen genoemd. Andere specifieke locaties komen voor alle delicten samen minder voor.

Maar er zijn grote verschillen in locatie naar soort delict. Zo gebeurde van de geweldsdelicten 37 procent op straat, (mishandelingen 45 procent) en 18 procent op het werk of op school (vooral seksuele delicten en bedreigingen). Dertien procent van de geweldsdelicten (vooral seksuele delicten) vond plaats in uitgaansgelegenheden.

Van alle vermogensdelicten (exclusief inbraak en poging tot inbraak) gebeurden diefstallen uit de auto (44 procent) en overige diefstal (61 procent) relatief vaak thuis. Diefstallen uit de auto vonden daarnaast ook vaak plaats op straat (24 procent) of op een parkeerterrein (13 procent). Fietsdiefstallen gebeurden behalve thuis en op straat (elk rond 25 procent) ook vaak bij een station of bushalte (15 procent). Bijna 20 procent van alle diefstallen met geweld of zakkenrollerij vond op straat plaats, een bijna even groot deel op school of werk en 17 procent in een winkel of warehouse.

Meer dan andere delictsvormen gebeurden vandalismedelicten volgens de VMR 2006 in of om het huis (50 procent). Een kwart van de vandalismedelicten gebeurde op straat (bij autovandalisme is dit 30 procent en bij overige vernielingen 16 procent). Bij overige vernielingen vond 60 procent thuis plaats en rond 8 procent op school of het werk.

Doorrijden na een aanrijding gebeurt in 57 procent van de gevallen op straat, in 11 procent op een parkeerplaats en in 9 procent van de gevallen bij het huis. Van andere, niet gespecificeerde delicten gebeurde 32 procent in of bij huis en ruim een kwart op straat en 13 procent op werk of school.

4.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk is beschreven in hoeverre de bevolking van Nederland volgens de VMR wordt geconfronteerd met veel voorkomende criminaliteit, zowel in termen van slachtofferschap als in termen van het aantal ondervonden delicten. Het gaat daarbij om afzonderlijke delicten, maar ook om delicten totaal en groepering in geweldsdelicten, vermogensdelicten en vandalisme. Deze gegevens van 2006 zijn daarbij landelijk vergeleken met die van 2005. Daarnaast zijn deze gegevens geplaatst in het kader van de POLS-cijfers uit eerdere jaren. Ook is voor de VMR 2006 nagegaan welke regio's verschillen van het landelijke gemiddelde. Ten slotte is bekeken in hoeverre de slachtoffers bekend waren met de daders en is een beeld geschetst van de locatie waar het voorval plaats vond.

Landelijke uitkomsten:

- Volgens de VMR 2006 werd ruim 27 procent van alle inwoners binnen de 12 voorgaande maanden slachtoffer van één of meer delicten, ongeveer even veel als in het jaar daarvoor. Ruim 5 procent werd slachtoffer van geweldsdelicten, bijna 14 procent van vermogensdelicten en 12 procent van vandalisme. De verschillen met de VMR 2005 zijn niet significant.
- Uitgedrukt in aantallen ondervonden delicten had de bevolking in 2006 te maken met naar schatting in totaal 5,6 miljoen delicten (d.i. bijna 43 voorvallen per 100 inwoners) Dit is significant minder dan in 2005, zowel absoluut (bijna 6,2 miljoen) als relatief (47,2).
- Er worden in de VMR 2006 ruim 1 miljoen geweldsdelicten (8,3 per 100 inwoners), 2,1 miljoen vermogensdelicten (16 per 100 inwoners) en bijna 2,2 miljoen vandalismedelicten (17 per 100) gemeten.
- Twaalf procent van de slachtoffers geeft in 2006 aan dat zij de dader kennen. Bij geweldsdelicten is dit aandeel veel hoger.
- Ruim een derde van alle delicten samen gebeurt in of bij het huis van de slachtoffers; een kwart gebeurt op straat. Maar er zijn verschillen per soort delict.

Regionale uitkomsten en verschillen:

- Het totale slachtofferpercentage in 2006 is in de politieregio's Zeeland, Drenthe, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden en Zaanstreek-Waterland lager dan gemiddeld. In de regio's Utrecht, Amsterdam-Amstelland en Haaglanden lag dit juist hoger.
- In de regio's Amsterdam-Amstelland en Haaglanden is het percentage geweldsdelicten hoger dan gemiddeld; in Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland, Brabant-Noord en Limburg-Noord is dit lager. Van vermogensdelicten worden in Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden, de Gooi en Vechtstreek, Zaanstreek-Waterland en Zeeland relatief weinig inwoners slachtoffer; in Amsterdam-Amstelland en Utrecht relatief veel.
- In Drenthe en Brabant Zuid-Oost worden weinig inwoners slachtoffer van vandalisme; in Amsterdam-Amstelland hebben veel inwoners daarmee te maken.

5. Melding en aangifte van misdrijven

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de contacten tussen de politie en slachtoffers van delicten aan de orde. Daarbij wordt een beeld geschetst van het aangiftegedrag van de bevolking. Slechts een deel van de door de bevolking ondervonden delicten wordt door de politie geregistreerd. Allereerst worden de meeste voorvallen om wat voor reden dan ook niet bij de politie bekend (door melding van of namens het slachtoffer of door de politie zelf ontdekt). Deze delicten die buiten het gezichtsveld van de politie blijven worden aangeduid met de term 'verborgen misdaad' (dark number). Maar ook van de voorvallen die wel bekend of gemeld zijn, komen alleen die delicten in de politieregistraties terecht waarvoor een ondertekende aangifte is gedaan en die vervolgens correct en eenduidig in de politiestructuren zijn verwerkt.

In dit hoofdstuk staan de meldingsbereidheid en aangiftbereidheid centraal. Ook wordt aandacht besteed aan de redenen waarom slachtoffers wel of geen aangifte doen van delicten. Verder wordt ingegaan op door de politie verstrekte adviezen en informatie over het verloop van de zaak.

Deze informatie sluit aan op de module 'Recht' van POLS. In de VMR is melding en aangifte per soort delict echter alleen van het meest recente voorval bekend; voor de overige voorvallen wordt eenzelfde meldings- en aangiftegedrag verondersteld. Verder zijn deze gegevens beperkt tot voorvallen die slachtoffers in Nederland zijn overkomen.

5.2 Melding

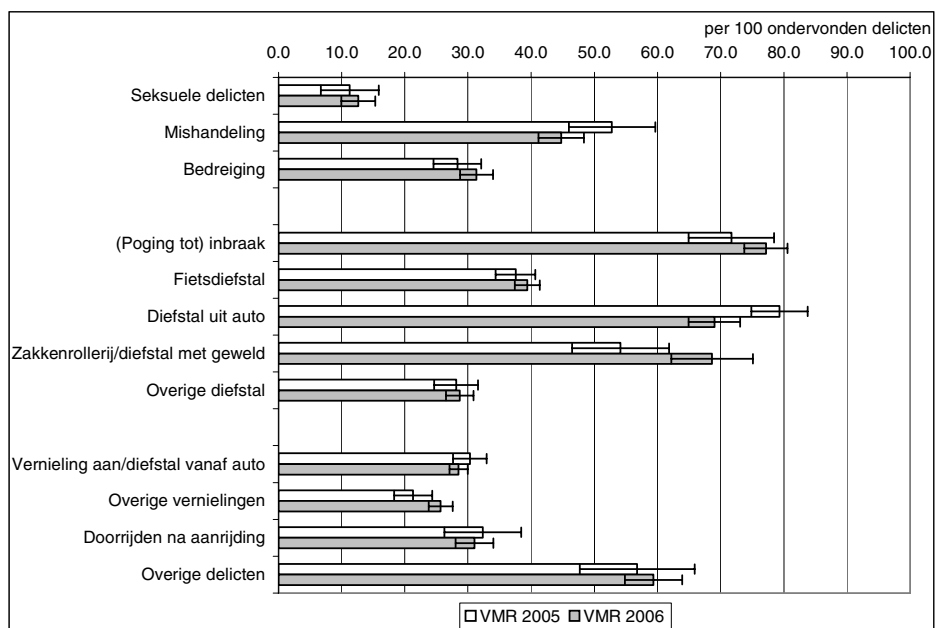
In deze paragraaf wordt ingegaan op de meldingsbereidheid van slachtoffers van delicten. Van een melding is sprake als het voorval door of namens het slachtoffer is gemeld bij de politie. Zoals ook bij de behandeling van slachtofferschap komen eerst alle afzonderlijke soorten delicten die in de VMR voorkomen aan de orde. Vervolgens wordt voor alle delicten samen een beeld in de tijd en naar politieregio geschetst en daarna voor de onderscheiden delictgroepen.

5.2.1 Afzonderlijke delicten

Uit de VMR blijkt dat er duidelijke verschillen bestaan in de mate waarin voorvallen worden gemeld bij de politie. Dit varieert in 2006 van minder dan 1 op de 8 voor seksuele delicten tot meer dan drie kwart voor (poging tot) inbraak en autodiefstal. Ook diefstallen uit de auto (2 op de 3), zakkenrollerij/portemonneediefstal met geweld en overige, niet nader genoemde delicten (meer dan de helft) werden relatief veel gemeld. Van mishandeling wordt in iets minder dan de helft van de gevallen melding gemaakt; bij fietsdiefstal gebeurt dit in 4 van de 10 gevallen. Bedreiging en doorrijden na een ongeval wordt in 3 van de 10 gevallen gemeld; bij overige diefstal, vandalisme aan de auto en overige vernielingen gebeurt dit bij rond een kwart van de voorvallen.

Bij diefstal van en uit de auto en portemonneediefstal met geweld is de meldingsbereidheid ten opzichte van 2005 gedaald. Voor zakkenrollerij nam dit aandeel juist toe.

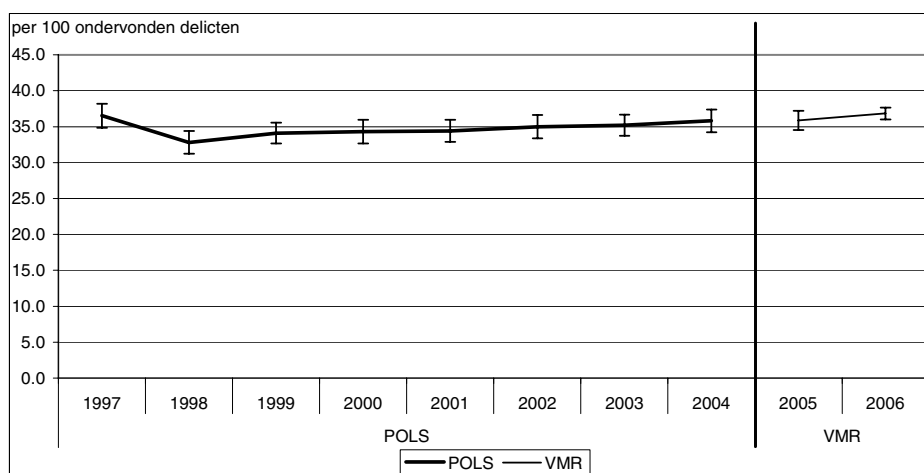
Grafiek 5.1
Bij de politie gemelde delicten, VMR

5.2.2 Delicten totaal

Volgens de VMR 2006 werd ruim een derde (37 procent) van alle voorvallen door of namens de slachtoffers bij de politie gemeld. Dit is vrijwel even veel als in 2005. In de POLS-cijfers over de periode 1997-2004 varieerde dit aandeel tussen 32 en 36 procent. Er lijkt van 1998 tot 2004 sprake van een lichte maar gestage toename in de meldingsbereidheid van alle delicten samen.

Grafiek 5.2
Bij de politie gemelde delicten (totaal), POLS en VMR

Per politieregio verschilt de meldingsbereidheid voor alle ondervonden delicten samen. Dit varieert in 2006 van minder dan 30 (Groningen, Fryslân) tot bijna het dubbele (Brabant Zuid-Oost). Alleen deze regio's wijken significant af van het landelijke gemiddelde.

Grafiek 5.3
Bij de politie gemelde delicten (totaal) naar politieregio (% gemeld), VMR 2006

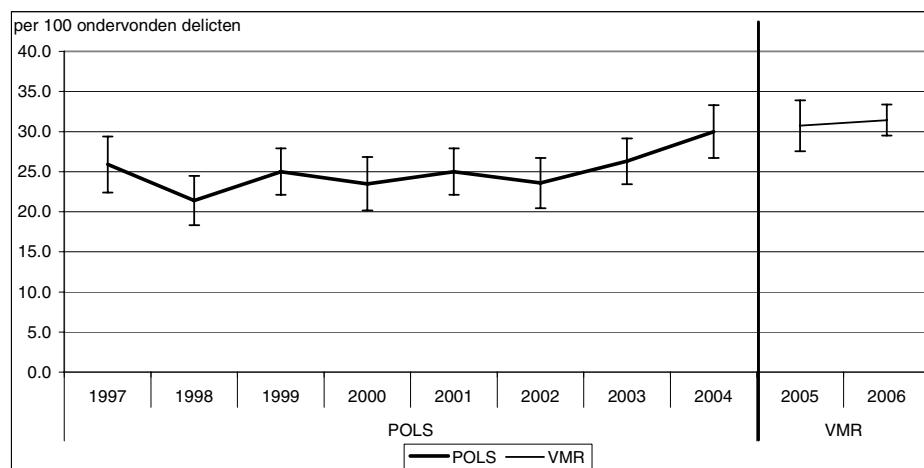

5.2.3 Gewelddelicten

Ruim 3 van de 10 gewelddelicten werden volgens de VMR 2006, evenals in 2005, bij de politie gemeld.

Volgens de gegevens uit POLS over de periode 1997-2004 is dit aandeel geleidelijk toegenomen van 21 procent in 1998 tot 30 procent in 2004.

Grafiek 5.4
Bij de politie gemelde gewelddelicten, POLS en VMR

Per politieregio schommelde het percentage bij de politie gemelde gewelddelicten van minder dan 15 in Drenthe, Gooi en Vechtstreek en Brabant-Noord tot meer dan 45 in Limburg-Noord. In de drie eerstgenoemde regio's is dit meldingspercentage lager dan voor Nederland als geheel.

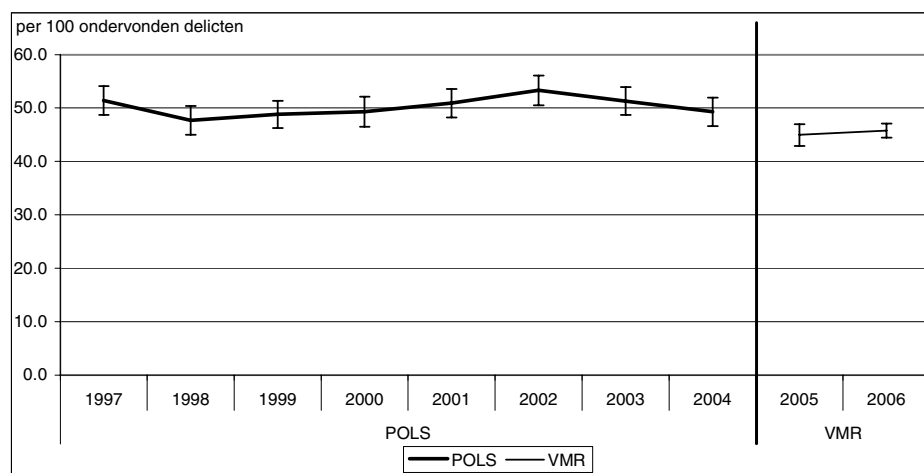
Grafiek 5.5
Bij de politie gemelde geweldsdelicten naar politieregio (% gemeld), VMR 2006

5.2.4 Vermogensdelicten

Van alle in Nederland ondervonden vermogensdelicten werd in 2006 volgens de VMR 46 procent bij de politie gemeld. Dit is vrijwel hetzelfde als in het jaar daarvoor. In de periode 1997-2004 schommelde het meldingspercentage van vermogensdelicten volgens de POLS-cijfers rond 50 procent.

Grafiek 5.6
Bij de politie gemelde vermogensdelicten, POLS en VMR

In de politieregio's Groningen en Fryslân lag het meldingspercentage in 2006 met minder dan 30 duidelijk onder het landelijke gemiddelde. In de regio Brabant-Noord was dit met 63 procent juist hoger dan gemiddeld.

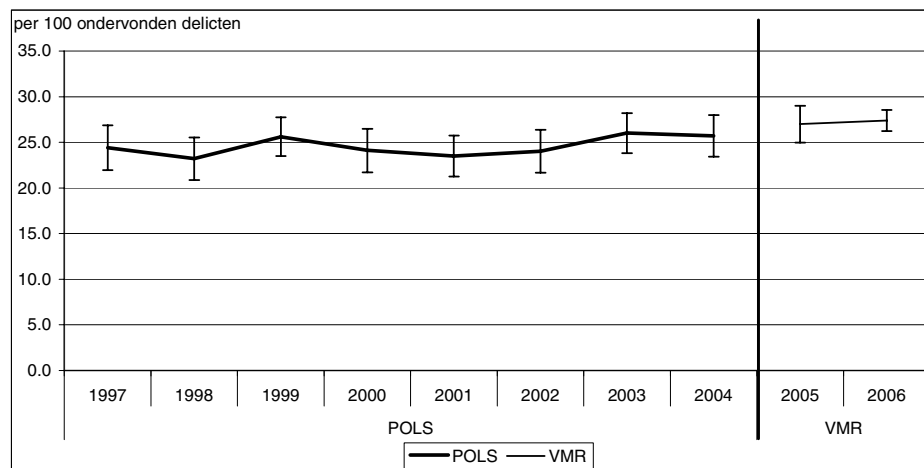
Grafiek 5.7
Bij de politie gemelde vermogensdelicten naar politieregio (% gemeld), VMR 2006

5.2.5 Vandalismedelicten

Ruim een kwart van de vandalismedelicten (27 procent) werd volgens de VMR in 2006 bij de politie gemeld. Ook in het jaar daarvoor lag dit op hetzelfde niveau. In de jaren 1997-2004 schommelde dit percentage volgens de POLS-gegevens rond een kwart.

Grafiek 5.8
Bij de politie gemelde vandalismedelicten, POLS en VMR

In de politieregio Flevoland kwam in 2006 het laagste meldingspercentage voor vandalisme voor (15 procent). Dit is duidelijk lager dan het landelijke gemiddelde. In de regio Brabant-Zuid-Oost was dit aandeel met 37 procent meer dan tweemaal zo hoog, maar dit wijkt niet significant af van het landelijke gemiddelde.

Grafiek 5.9
Bij de politie gemelde vandalismedelicten naar politieregio (% gemeld), VMR 2006

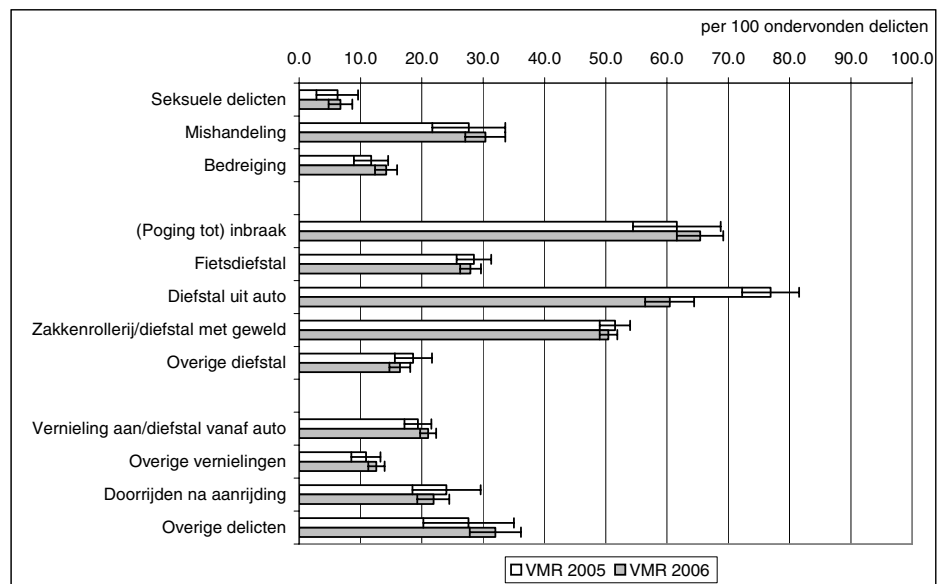
5.3 Aangifte

In deze paragraaf staat de aangiftebereidheid centraal. Hieronder wordt verstaan dat van een voorval dat bij de politie bekend is ook een schriftelijke verklaring of proces-verbaal is ondertekend. De verdere opzet is gelijk aan de voorgaande paragrafen over melding: eerst worden alle afzonderlijke delicten in de VMR besproken, vervolgens alle delicten totaal en ten slotte groepen delicten in de tijd en naar regio.

5.3.1 Afzonderlijke delicten

Ook de mate waarin van ondervonden voorvallen een schriftelijke verklaring bij de politie wordt ondertekend varieert naar soort delict. Volgens de VMR 2006 werd bij slechts 1 op de 15 seksuele delicten een ondertekende verklaring opgenomen. Daarentegen gebeurde dit bij 4 van de 5 autodiefstallen en bij 2 van de 3 inbraken of pogingen daartoe. Van zakkenrollerij/beroving werd bij ongeveer de helft een document getekend. Overige, niet nader genoemde delicten en mishandelingen leidden in 3 van de 10 gevallen tot een aangifte. Bij fietsdiefstal gebeurde dit in ruim een kwart van de gevallen, bij doorrijden na een aanrijding en autovandalisme in 1 op de 5 en bij overige diefstal in 1 op de 6 gevallen.

Grafiek 5.10
Delicten waarbij een document is ondertekend, VMR

Bij bedreiging en overige vernielingen wordt in 1 op de 7 à 8 gevallen een document ondertekend.

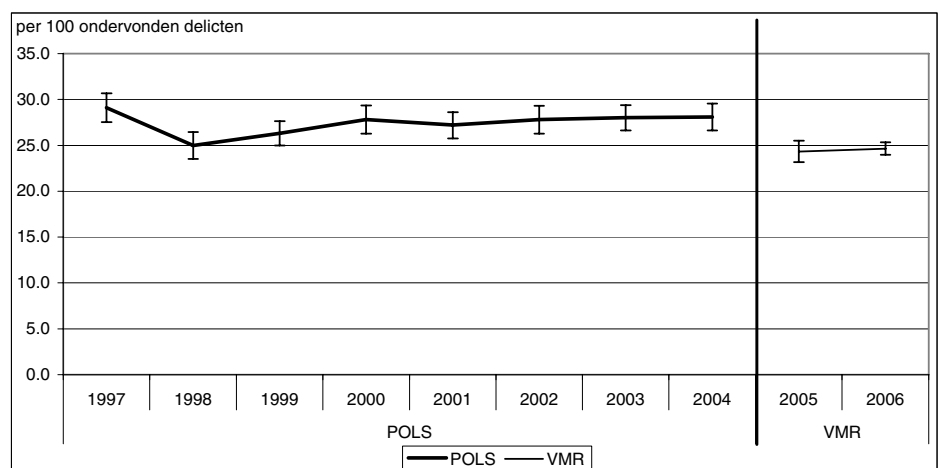
Alleen bij diefstal uit de woning is de aangiftebereidheid gestegen. Bij diefstal uit de auto, poging tot inbraak en portemonneediefstal met geweld is de aangiftebereidheid ten opzichte van 2005 gedaald.

5.3.2 Delicten totaal

Volgens de VMR 2006 werd bij een kwart van alle delicten samen een document bij de politie ondertekend. Dit is even veel als in 2005.

Ten opzichte van het aantal meldingen bij de politie wordt twee derde van alle gemelde delicten in 2006 gevolgd door een ondertekend document⁷.

Grafiek 5.11
Delicten waarbij een document is ondertekend (totaal), POLS en VMR

⁷ Een beperkt aantal ondertekende delicten is niet door of namens de slachtoffers gemeld maar door de politie zelf geconstateerd.

Volgens de POLS-cijfers varieerde het aandeel aangegeven delicten als geheel in de periode 1997-2004 tussen 25 en 29 procent. In de aangiftebereidheid van alle delicten samen is tussen 1998 en 2004 sprake van een lichte maar gestage toename.

De aangiftebereidheid voor alle ondervonden delicten samen verschilt in 2006 per politieregio van 15 procent (Groningen) tot 33 procent (Brabant-Zuid-Oost). In de regio Groningen is deze aangiftebereidheid voor alle delicten samen lager dan het landelijke gemiddelde, in Brabant-Zuid-Oost is deze hoger dan gemiddeld.

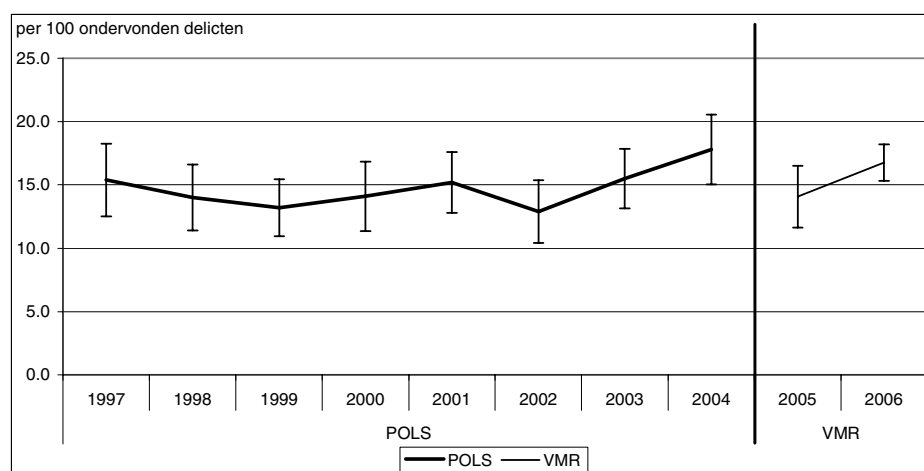
Grafiek 5.12
Delicten waarbij een document is ondertekend (totaal) naar politieregio (% met ondertekend document), VMR 2006

5.3.3 Gewelddelicten

Van alle gewelddelicten waarvan de bevolking in Nederland volgens de VMR in 2006 slachtoffer werd, resulteerde 17 procent in een ondertekend document (d.i. ruim de helft van alle gemelde delicten). Dit is vrijwel even veel als in het voorgaande jaar.

Grafiek 5.13
Gewelddelicten waarbij een document is ondertekend, POLS en VMR

Volgens de POLS-cijfers schommelde in de periode 1997-2004 het aantal geweldsdelicten waarbij een document werd ondertekend tussen 13 (in 2002) en 18 procent (in 2004).

Per politieregio schommelt het percentage aangegeven geweldsdelicten in 2006 van minder dan 10 (Groningen, Drenthe, Brabant-Noord) tot 36 in Brabant-Zuid-Oost. In de politieregio's Groningen en Brabant-Noord ligt dit aandeel lager dan gemiddeld.

Grafiek 5.14
Geweldsdelicten waarbij een document is ondertekend naar politieregio (% met ondertekend document), VMR 2006

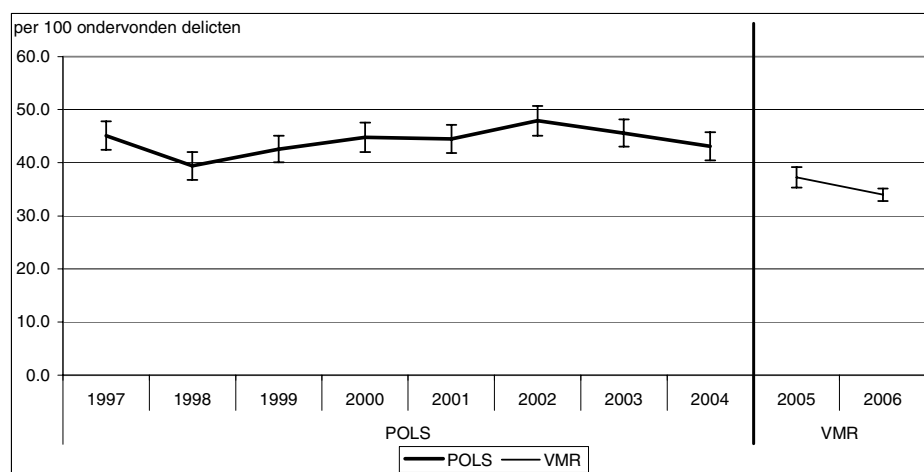

5.3.4 Vermogensdelicten

Volgens de VMR werd in 2006 een op de drie van alle in Nederland ondervonden vermogensdelicten bij de politie aangegeven (ofwel rond drie kwart van alle gemelde vermogensdelicten). Dit is vrijwel hetzelfde als in het jaar daarvoor.

Volgens de POLS-cijfers schommelde het aangiftepercentage van vermogensdelicten in de periode 1997-2004 tussen 39 procent (in 1998) en 48 procent (in 2002).

Grafiek 5.15
Vermogensdelicten waarbij een document is ondertekend, POLS en VMR

In de politieregio Groningen kwam in 2006 het laagste aangiftepercentage voor vermogensdelicten voor (19 procent). Dit is duidelijk lager dan het landelijke gemiddelde. Ook in de regio's Fryslân en Amsterdam-Amstelland lag dit aandeel lager dan gemiddeld. In de regio's Haaglanden en Brabant-Noord was dit aandeel met 44 procent en meer ruim tweemaal zo hoog, maar deze percentages wijken niet significant af van het landelijke gemiddelde.

Grafiek 5.16
Vermogensdelicten waarbij een document is ondertekend naar politieregio (% met ondertekend document), VMR 2006

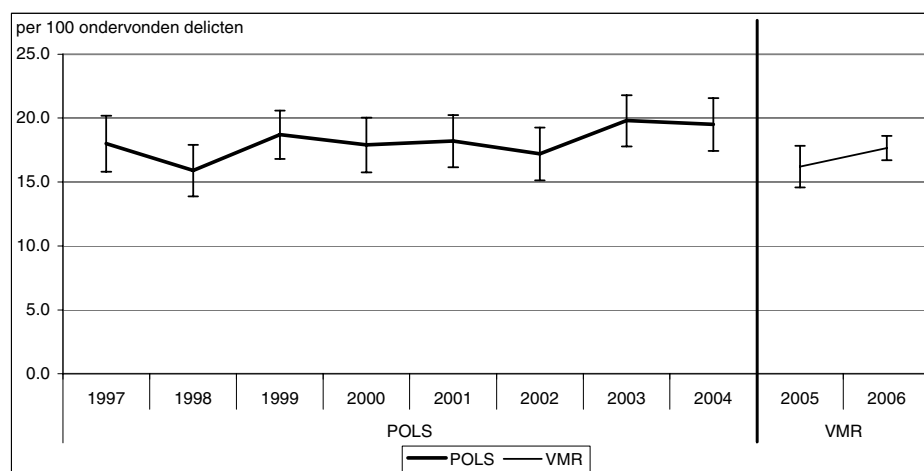

5.3.5 Vandalismedelicten

Volgens de VMR 2006 werd bij 18 procent van alle vandalismedelicten een document bij de politie ondertekend (ofwel bijna twee op de drie gemelde delicten). Dit is vrijwel hetzelfde als in 2005.

Volgens de POLS-cijfers varieerde het aandeel aangegeven vandalismedelicten tussen 16 procent (1998) en 20 procent (2003, 2004). Er is tussen 1997 en 2004 geen sprake van een duidelijke trend.

Grafiek 5.17
Vandalismedelicten waarbij een document is ondertekend, POLS en VMR

Het percentage aangegeven vandalismedelicten in 2006 schommelt per politieregio van 10 (Zaanstreek-Waterland) tot 25 in Limburg-Zuid. Toch ligt dit aandeel in geen van deze regio's hoger of lager dan gemiddeld.

Grafiek 5.18

Vandalismedelicten waarbij een document is ondertekend naar politieregio (% met ondertekend document), VMR 2006

5.4 Wijze van melden

Aan de slachtoffers is (voor zover van toepassing) per soort delict gevraagd naar de manier waarop het laatste voorval bij de politie is gemeld. Ook hierbij is de veronderstelling dat dit bij de voorgaande gevraagde delicten op dezelfde manier is gebeurd⁸.

Volgens de VMR werd in 2006 het grootste deel van alle ondervonden delicten, 47 procent, gemeld op een politiebureau. Bijna 4 op de 10 voorvallen (39 procent) werden telefonisch gemeld; 11 procent deed dit via internet. Op de plaats waar het delict plaatsvond werd 2 procent van de delicten gemeld; eveneens 2 procent werd op een andere manier gemeld.

Het percentage meldingen op het politiebureau varieert in 2006 van meer dan 55 procent (Fryslân, Zaanstreek-Waterland, Rotterdam-Rijnmond, Flevoland) tot minder dan 30 procent (Brabant-Noord). Telefonische meldingen variëren van 30 procent (Haaglanden) tot meer dan de helft (Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland). Het gebruik van internet voor meldingen kwam in Fryslân niet voor, terwijl dit in Brabant-Noord en Limburg-Noord bij 17 procent van de meldingen werd gebruikt. Melding op de plaats van het delict kwam in een aantal regio's niet voor (Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Gooi en Vechtstreek, Rotterdam-Rijnmond, Zeeland en Midden- en West-Brabant), terwijl dit in Brabant-Noord in 8 procent van de gevallen gebeurde.

5.5 Redenen voor (niet) melden en (niet) aangeven

In de VMR is aan slachtoffers die een voorval niet bij de politie hadden gemeld gevraagd naar de reden waarom zij dat niet hebben gedaan. Ook is aan degenen die het wel hebben gemeld maar niet aangegeven, gevraagd naar de reden hiervan. Ten slotte is aan degenen die het delict wel hebben aangegeven gevraagd waarom zij dit hebben gedaan.

⁸ In de PMB is dit gevraagd over de aangegeven delicten.

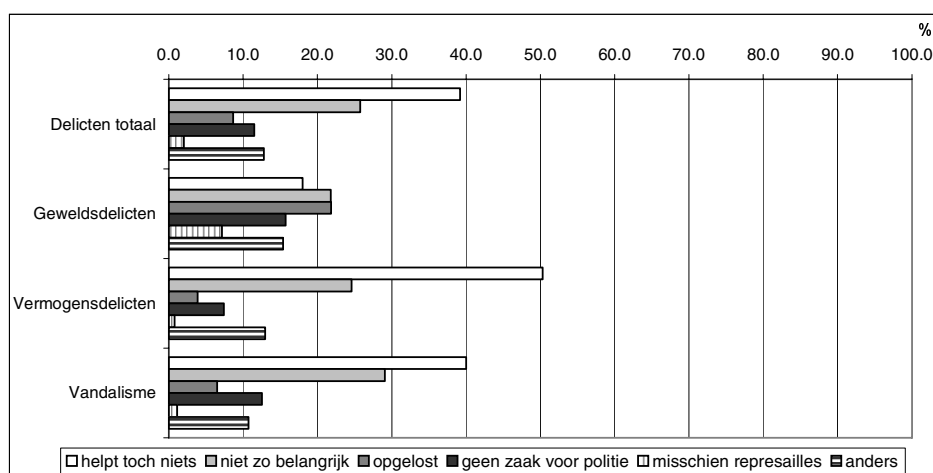
De antwoordmogelijkheid 'bij het slachtoffer thuis' ontbreekt in de VMR. Telefonische aangifte of via internet is niet in alle regio's of voor alle delictsoorten mogelijk.

5.5.1 Redenen voor niet melden

De meest genoemde reden in 2006 om een delict niet te melden was dat het toch niets helpt. Voor bijna vier van de tien niet gemelde voorvallen werd deze reden gegeven. Eveneens vaak genoemd werd dat het niet zo belangrijk was (26 procent). In 12 procent van de gevallen werd als reden gegeven dat het geen zaak voor de politie was; bij 9 procent werd genoemd dat de zaak was opgelost. In een beperkt aantal gevallen (2 procent) werd gevreesd voor represailles. Bij 13 procent speelden andere, niet nader bekende redenen een rol om het voorval niet te melden.

Tussen de verschillende soorten delicten bestaan duidelijke verschillen in de mate waarin deze redenen worden genoemd. Zo wordt 'helpt toch niet' bij geweldsdelicten vrij weinig als reden genoemd; bij seksuele delicten en bedreiging wordt zelfs 'het is niet zo belangrijk' meer als reden genoemd. Dit geldt ook voor overige diefstal en overige vernielingen. Bij mishandeling wordt 'het is opgelost' het meest als reden genoemd om het voorval niet te melden. Opmerkelijk ten slotte is dat bij meer dan 1 op de 10 mishandelingen angst voor represailles als reden wordt genoemd.

Grafiek 5.19
Niet bij de politie gemelde delicten naar reden van niet melden, VMR 2006

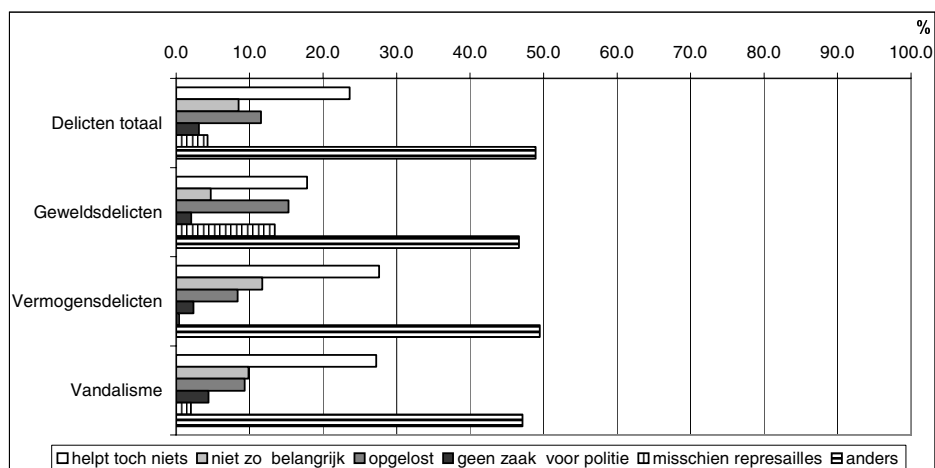

Ook tussen de afzonderlijke politieregio's bestaan verschillen met betrekking tot welke redenen het meest worden genoemd om een delict niet te melden. Zo wordt in Noord- en Oost-Gelderland en Gelderland-Midden 'het is niet zo belangrijk' significant vaker als reden genoemd dan 'het helpt toch niets'. In Drenthe wordt 'het is opgelost' tweemaal zo vaak genoemd als het landelijke gemiddelde. In de regio's Utrecht en Hollands Midden wordt 'het is geen zaak voor de politie' relatief vaak genoemd.

5.5.2 Redenen voor niet-aangifte

Slachtoffers die een delict wel hebben gemeld maar geen document hebben ondertekend gaven voor dit laatste meestal andere, niet nader genoemde redenen. Ongeveer een kwart meldde dat het toch niets helpt; rond 12 procent gaf als reden dat het was opgelost.

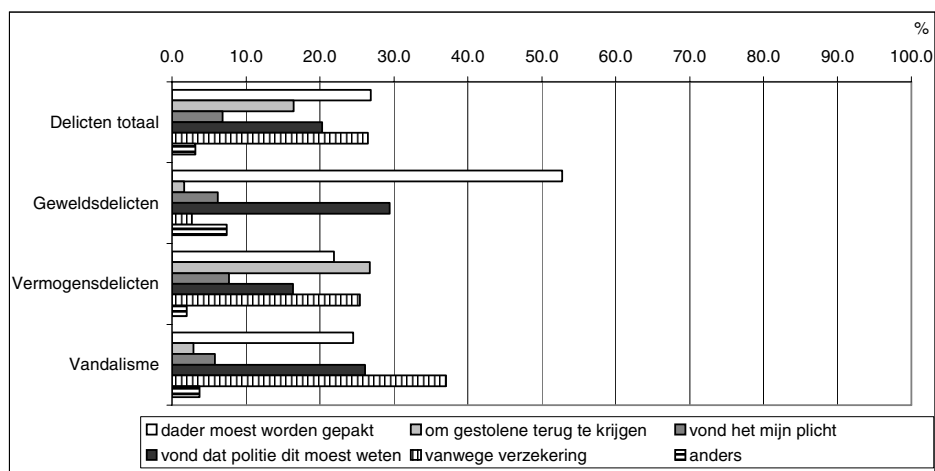
Grafiek 5.20
Niet bij de politie aangegeven delicten naar reden van niet-aangifte, VMR 2006

5.5.3 Redenen voor aangifte

De meest genoemde redenen om een delict bij de politie aan te geven (en daarbij dus een document te ondertekenen) was volgens de VMR 2006 vanwege de verzekering en omdat de dader gepakt moet worden (beide 27 procent). Verder werd relatief vaak als reden genoemd dat men vond dat de politie dit moest weten (20 procent) en om de gestolen goederen terug te krijgen (16 procent). 'Ik vond het mijn plicht' werd – afgezien van niet nader gespecificeerde andere redenen – relatief het minst vaak genoemd (7 procent).

Grafiek 5.21
Bij de politie aangegeven delicten naar reden van aangifte, VMR 2006

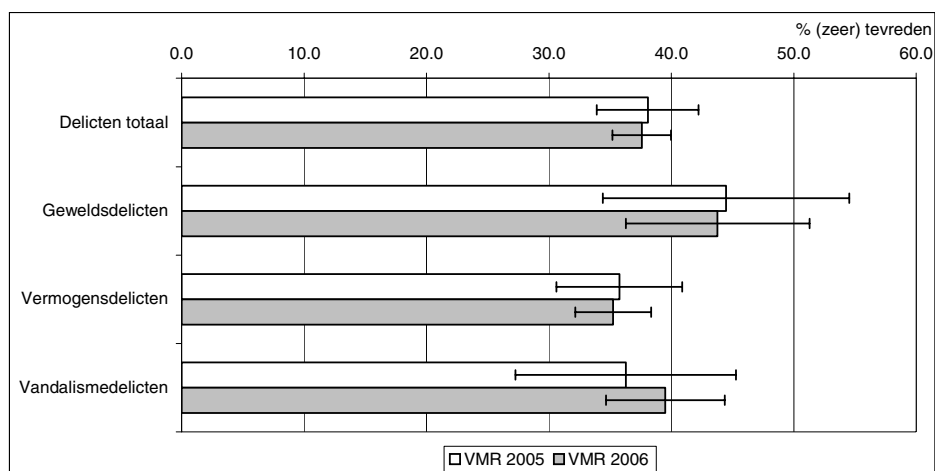
Er zijn tussen de afzonderlijke soorten en groepen delicten wel verschillen in wat als belangrijkste reden werd gegeven om aangifte te doen. Zo is bij gewelddelicten verreweg de belangrijkste reden dat men wil dat de dader wordt gepakt. De overweging dat de politie dit moest weten is bij overige vernielingen de belangrijkste reden. Ook bij gewelddelicten is deze reden van belang. Bij vermogensdelicten is het terugkrijgen van het gestolene ook een belangrijke reden.

5.6 Tevredenheid over politieoptreden bij aangifte

Per soort delict is aan slachtoffers die bij het (laatste) voorval een document bij de politie hebben ondertekend gevraagd of zij tevreden waren over wat de politie aan de zaak

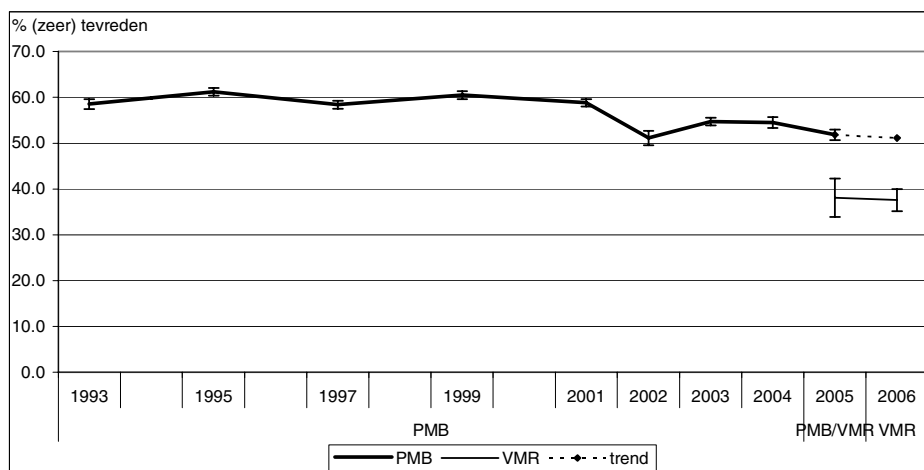
heeft gedaan⁹. Als een slachtoffer (helemaal) niet tevreden was is doorgevraagd naar de reden daarvan.

Grafiek 5.22
Tevredenheid over politieoptreden bij aangegeven delicten, VMR

Volgens de VMR 2006 waren de slachtoffers in 38 procent van de aangegeven voorvallen tevreden tot zeer tevreden over het optreden van de politie. Dit is even veel als in de meting van 2005. Er zijn in 2006 geen duidelijke verschillen in tevredenheid tussen slachtoffers van verschillende groepen delicten.

Grafiek 5.23
Tevredenheid over politieoptreden bij aangegeven delicten, PMB en VMR

Volgens de PMB is in 2005 ruim de helft van slachtoffers die aangifte hebben gedaan van een delict (zeer) tevreden over het politieoptreden (52 procent). Dit is vrijwel even veel als in 2004. Sinds 2002 is het aandeel dat (zeer) tevreden is over het politieoptreden lager dan in de periode 1993-2001.

⁹ In het volgende hoofdstuk staat de tevredenheid over contacten met de politie in het algemeen centraal. Daarbij komt ook de tevredenheid over contacten in verband met een aangifte of melding aan de orde. In dat kader is dat niet alleen vanwege eigen slachtofferschap (zoals in dit hoofdstuk), maar ook in verband met het getuige zijn van een misdrijf of een melding van een verdachte situatie.

Grafiek 5.24
Aangegeven delicten: tevredenheid over politieoptreden naar politieregio (% (zeer) tevreden), VMR 2006

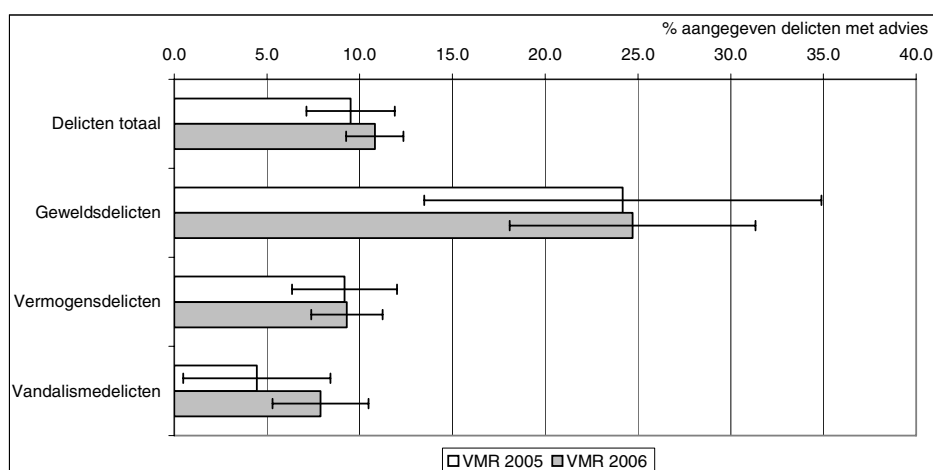

De tevredenheid bij de burgers over het politieoptreden bij aangifte varieert tussen de politieregio's van 1 op de 4 (Utrecht) tot meer dan de helft (Drenthe). De tevredenheid over het politieoptreden bij aangifte in de regio's Utrecht en Amsterdam-Amstelland (rond een kwart volgens de VMR 2006) is duidelijk significant lager dan het landelijke gemiddelde. In enkele regio's is het aandeel tevreden slachtoffers de helft of meer, maar dit is niet duidelijk hoger dan gemiddeld.

5.7 (Preventie)adviezen

Aan de slachtoffers van aangegeven delicten is gevraagd wat de politie aan de zaak heeft gedaan. Een van de mogelijkheden is het verstrekken van informatie of advies¹⁰.

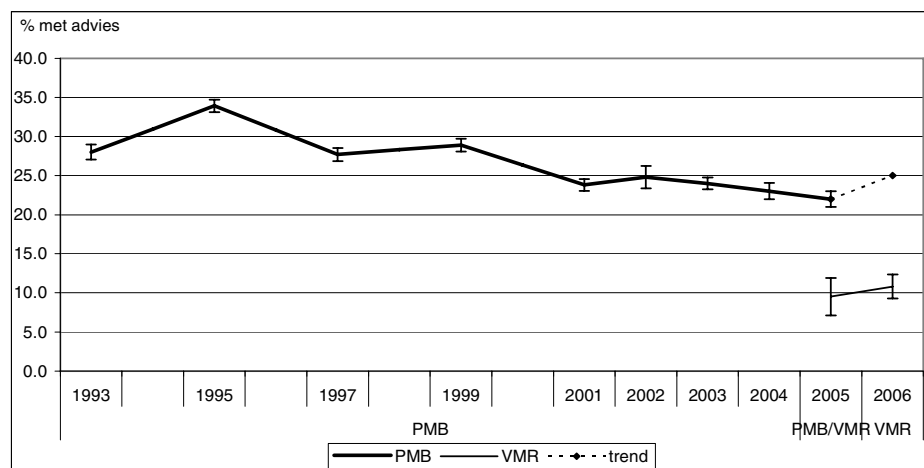
Grafiek 5.25
Aangegeven delicten met door politie gegeven (preventie)advies, VMR

¹⁰ Dit begrip (preventie)advies is in de VMR ruimer opgevat dan in de PMB. In de PMB werd nadrukkelijk gevraagd naar het geven van een preventieadvies. In het POLS was en in de VMR is (preventie)advies één van de mogelijke antwoorden.

Bij ruim één op de tien aangegeven delicten heeft de politie volgens de VMR 2006 informatie of advies verstrekt. Dit is vrijwel even veel als in het jaar daarvoor. Bij aangegeven geweldsdelicten wordt bij bijna een kwart van de aangegeven delicten een advies gegeven. Dit is duidelijk vaker dan gemiddeld. Ook bij (poging tot) inbraak is dit aandeel hoger dan gemiddeld. Bij fietsdiefstal is dit met 6 procent van de gevallen duidelijk minder dan gemiddeld.

Grafiek 5.26
Aangegeven delicten met (preventie)advies, PMB en VMR

Volgens de PMB was het aandeel aangegeven delicten waarbij een preventieadvies werd gegeven met 1 op de 3 in 1995 het hoogst. Daarna is dit aandeel gedaald tot 22 procent in 2005.

Grafiek 5.27
Aangegeven delicten met (preventie)advies naar politieregio (% met advies), VMR 2005

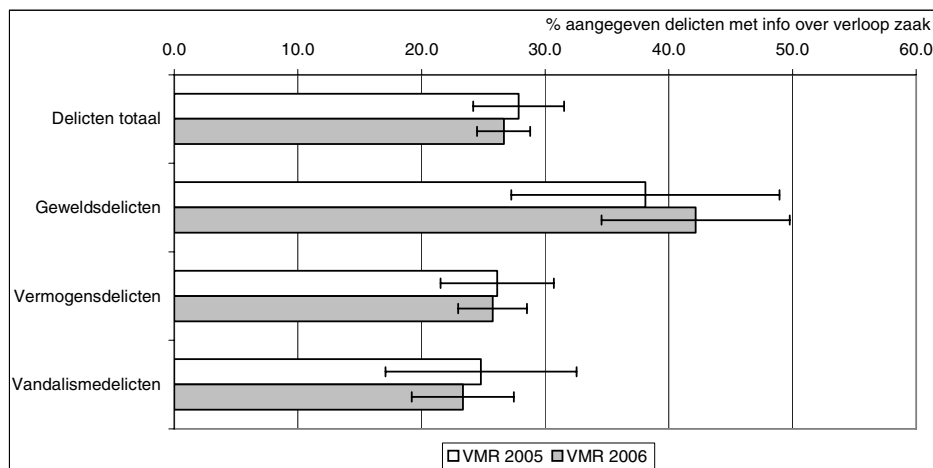

Het aandeel aangegeven delicten waarbij informatie of advies werd gegeven varieerde volgens de VMR 2006 van 4 in de regio Zuid-Holland-Zuid tot meer dan 20 in de regio Zeeland. In de Zuid-Holland-Zuid was dit aandeel significant lager dan gemiddeld; de overige regio's wijken niet duidelijk af van het landelijke gemiddelde.

5.8 Informatie over het verloop van de zaak

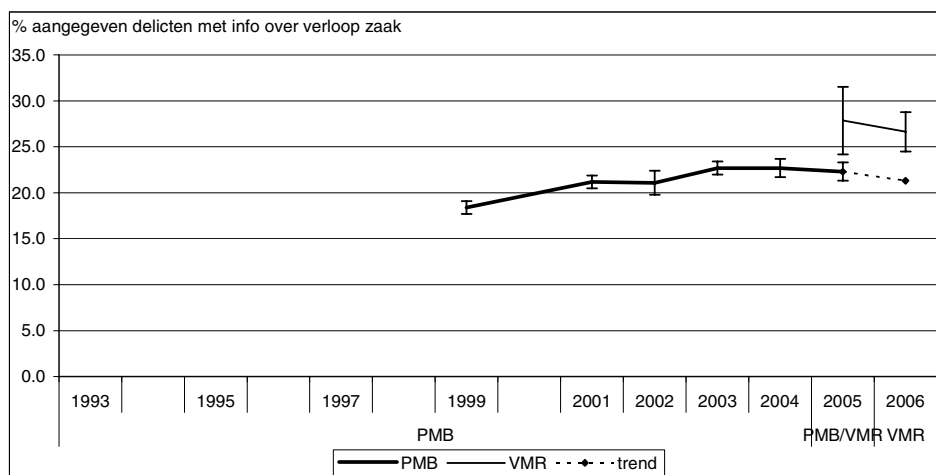
Aan slachtoffers die een delict hebben aangegeven bij de politie is ook gevraagd in hoeverre de politie hen op een later moment heeft geïnformeerd over het verloop van de zaak.

Grafiek 5.28
Aangegeven delicten met informatie over verloop zaak, VMR

Volgens de VMR 2006 heeft de politie bij 27 procent van de aangegeven delicten de slachtoffers later geïnformeerd over het verloop van de zaak. Dit is even veel als in het jaar daarvoor.

Grafiek 5.29
Aangegeven delicten met informatie over verloop zaak, PMB en VMR

Volgens de PMB werd bij ruim 1 op de 5 aangegeven delicten door de politie informatie gegeven over het verloop van de zaak. In 1999 – het jaar waarin in de PMB voor het eerst hiernaar werd gevraagd – was dit aandeel nog duidelijk lager (18 procent).

Grafiek 5.30
Aangegeven delicten met informatie over verloop zaak naar politieregio (% met informatie), VMR 2005

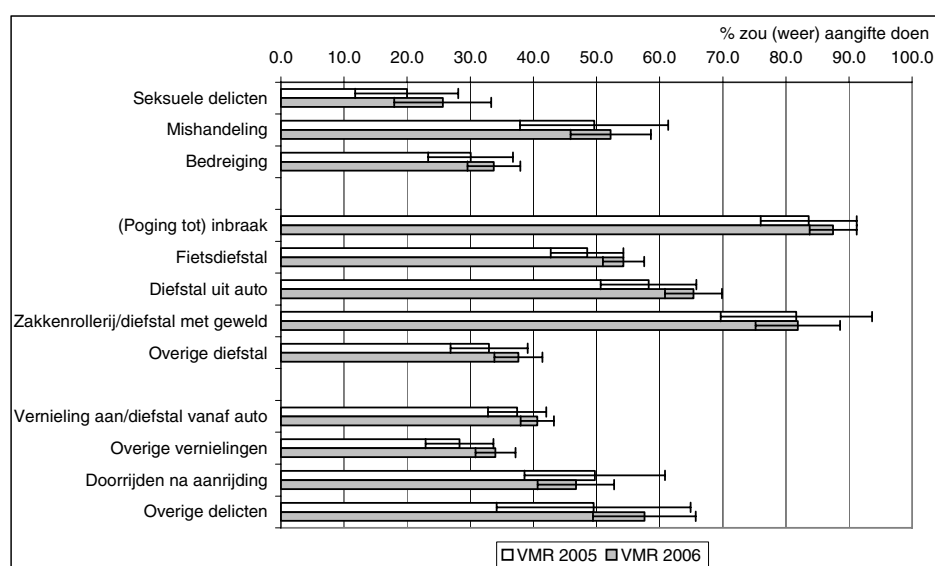

In de politieregio Utrecht werd bij aangegeven delicten relatief het minste informatie verstrekt (14 procent) over het verloop van de zaak. Ook in de regio's IJsselland, Twente, Noord-Holland Noord en Gooi en Vechtstreek gebeurde dit minder vaak dan gemiddeld. Omgekeerd werden slachtoffers in de regio's Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Zuid en Haaglanden vaker dan gemiddeld geïnformeerd over het verloop van de zaak. Dit aandeel lag in deze regio's op 38 of meer procent; in de regio Noord- en Oost-Gelderland zelfs op bijna de helft.

5.9 Opnieuw aangifte bij volgend voorval

Ongeacht de vraag of zij het ondervonden delict wel of niet bij de politie hebben gemeld of aangegeven is aan slachtoffers ook gevraagd of zij een volgend zelfde voorval bij de politie zouden melden.

Grafiek 5.31
Ondervonden delicten naar eventuele (volgende) aangifte, VMR

Volgens de VMR 2006 zouden slachtoffers bij 48 procent van alle delicten aangifte doen bij een volgend voorval. Dit is voor alle delicten samen iets meer dan in 2005; voor de

afzonderlijke soorten delicten is er geen verschil tussen beide jaren. Bij diefstal uit de auto, (poging tot) inbraak en zakkenrollerij/diefstal met geweld zou dit bij meer dan 2 op de 3 voorvallen gebeuren. Bij overige diefstal en autovandalisme is het aandeel dat aangifte zou doen rond 40 procent, bij bedreigingen, overige vernielingen en seksuele delicten is dit aandeel rond 1 op 3 of nog lager.

5.10 Samenvatting

In dit hoofdstuk stonden de contacten tussen politie en slachtoffers van delicten centraal. Daarbij is een beeld geschetst van de meldings- en aangiftebereidheid van de slachtoffers. Ook is aandacht besteed aan door de politie verstrekte adviezen en informatie over het verloop van de zaak.

Melding en aangifte

Volgens de VMR 2006 werd ruim een derde van alle voorvallen samen door of namens de slachtoffers bij de politie gemeld. Dit is vrijwel even veel als in 2005.

Ruim 3 van de 10 geweldsdelicten werden gemeld, van vermogensdelicten werd 46 procent bij de politie gemeld en van vandalismedelicten ruim een kwart.

Bij een kwart van alle delicten (dat is twee derde van alle gemelde delicten) samen werd een document bij de politie ondertekend. Dit is even veel als in 2005.

Van alle geweldsdelicten resulteerde 17 procent in een ondertekend document; 1 op de 3 vermogensdelicten werd bij de politie aangegeven en 18 procent van alle vandalismedelicten.

De meldings- en aangiftebereidheid is laag in Groningen en Fryslân, en hoog in Brabant-Zuid-Oost.

Wijze van melden

Bij bijna de helft van alle gemelde delicten gebeurde dit op een politiebureau. Vier van de 10 werden telefonisch gemeld en 11 procent via internet.

Redenen voor niet melden

De meest genoemde redenen om een voorval niet te melden is dat het toch niet helpt of dat het niet belangrijk was. Bij mishandeling wordt 'het is opgelost' het meest als reden genoemd en speelt ook de angst voor represailles een rol.

Tevredenheid over politieoptreden bij aangifte

In bijna 4 op de 10 aangegeven voorvallen waren de slachtoffers tevreden over het optreden van de politie, vrijwel even veel als in 2005. Er zijn geen duidelijke verschillen tussen verschillende groepen delicten

De tevredenheid over het politieoptreden bij aangifte is in de regio's Utrecht en Amsterdam-Amstelland duidelijk lager dan het landelijke gemiddelde.

(Preventie)advies en informatie over het verloop van de zaak

Bij ruim 1 op de 10 aangegeven delicten heeft de politie informatie of advies verstrekt; bij ruim een kwart werden de slachtoffers geïnformeerd over het verloop van de zaak. Bij geweldsdelicten gebeurt dit vaker dan gemiddeld.

Het aandeel aangegeven delicten waarbij informatie of advies werd gegeven was in de regio Zuid-Holland-Zuid lager dan gemiddeld.

In de politieregio's Utrecht, IJsselland, Twente, Noord-Holland Noord en Gooi en Vechtstreek werden slachtoffers minder vaak dan gemiddeld geïnformeerd over het verloop van de zaak. In de regio's Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Zuid en Haaglanden gebeurde dit vaker.

Opnieuw aangifte

Bij een volgend voorval zou bijna de helft van de slachtoffers (opnieuw) aangifte doen. Dit is iets meer dan in 2005.

6. Contacten tussen politie en burgers

6.1 Inleiding

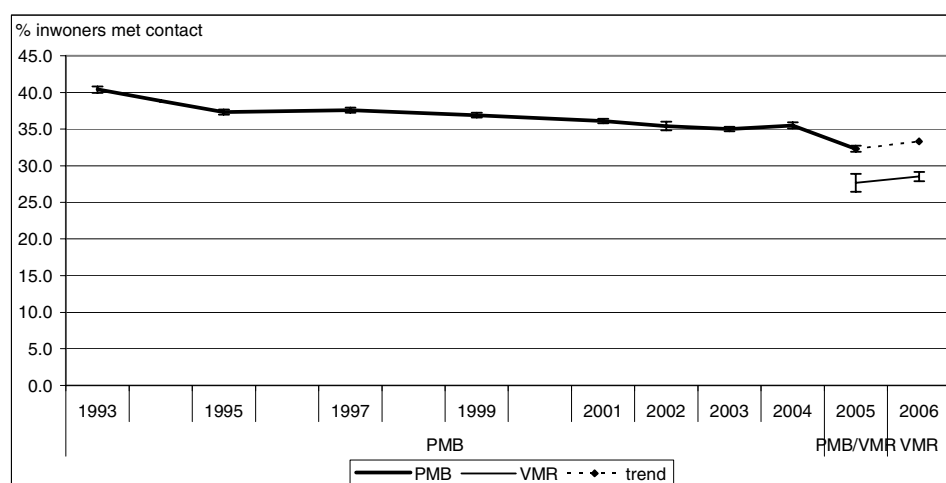
In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de contacten met de politie in het algemeen. Inwoners kunnen immers om verschillende redenen contact hebben met de politie. Dit kan bijvoorbeeld zijn om een delict te melden of aan te geven, maar ook vanwege verkeerszaken, hulpvragen en openbare orde- en veiligheidsproblemen. Eerst komt de omvang en aard van de politiecontacten aan de orde. Aangifte vanwege slachtofferschap van een delict is hierbij ook meegerekend, voorzover het gaat om het laatste contact. Verder wordt aandacht besteed aan de tevredenheid van de burgers over hun contact met de politie. Ten slotte wordt ingegaan op de redenen waarom niet alle burgers tevreden zijn over hun politiecontacten.

Het gaat in dit hoofdstuk uitsluitend om contacten met de politie in de eigen woongemeente.

6.2 Contact met politie

Bijna 29 procent van de inwoners van 15 jaar en ouder heeft volgens de VMR 2006 in de voorgaande 12 maanden om een of andere reden contact gehad met de politie. Dit is vrijwel even veel als in de VMR 2005.

Grafiek 6.1
Contacten tussen burgers en politie, PMB en VMR

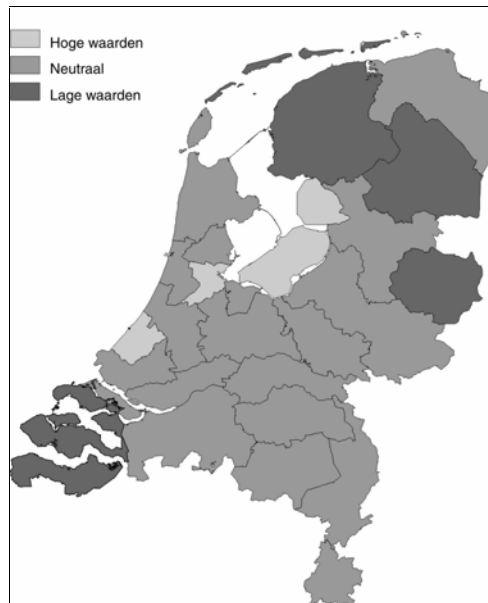

In de periode 1993-2005 is dit aandeel volgens de PMB voortdurend gedaald, van ruim 40 procent in 1993 tot ruim 32 procent in 2005.

Naar verhouding het minste contact met de politie hadden de inwoners van de regio's Fryslân en Zeeland. Hier had volgens de VMR 2006 minder dan 23 procent in de voorgaande 12 maanden contact met de politie. Ook in de regio's Drenthe en Twente was het aandeel dat contact had met de politie lager dan het landelijke gemiddelde. De meeste contacten met de politie hadden de inwoners van de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Flevoland. In deze regio's was het aandeel dat contact had met de politie (1 op 3) hoger dan gemiddeld.

Grafiek 6.2

Contacten tussen burgers en politie naar politieregio (% met contact), VMR 2006

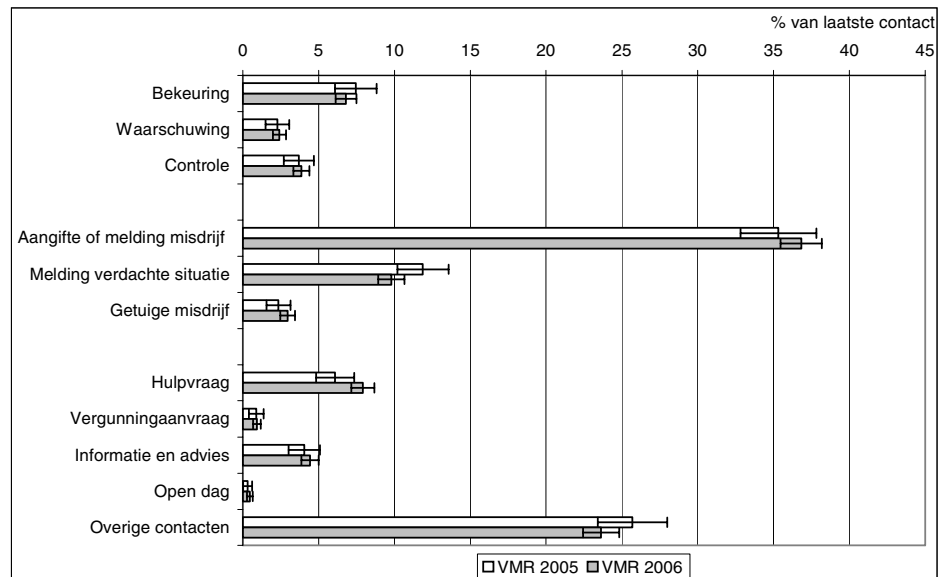

6.3 Aard van het contact

Aan degenen die contact hebben gehad met de politie is gevraagd wat de reden was van het laatste contact. De contacten kunnen worden ingedeeld in 3 groepen: handhaving door politie, aangifte of melding door burgers, en 'andere' contacten. Voor de regionale totalen van deze groepen zijn de percentages van de afzonderlijke redenen opgeteld. In de tekst worden hier en daar zowel deze totalen als de onderliggende afzonderlijke redenen vermeld.

Grafiek 6.3

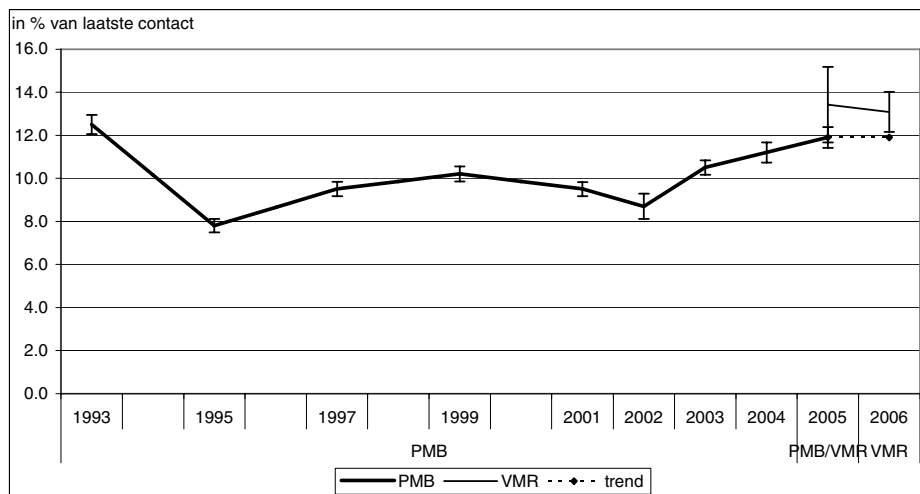
Contact met politie naar reden, VMR

6.3.1 Handhaving

Dertien procent van alle (laatste) contacten heeft in de VMR 2006 betrekking op de handhavingstaak van de politie. Bij deze contacten gaat het initiatief uit van de politie. Het gaat daarbij om contacten in verband met bekeuringen (7 procent), waarschuwingen (2 procent) en controle door de politie (4 procent).
Vergeleken met de VMR 2005 zijn deze percentages niet wezenlijk veranderd.

Grafiek 6.4
Contact met politie vanwege handhaving, PMB en VMR

Volgens de PMB varieerde het aandeel contacten vanwege handhaving als geheel in de periode 1993-2005 tussen 8 procent (1995) en 13 procent (1993). Tussen 1995 en 2002 lag dit aandeel rond 10 procent. Daarna nam dit aandeel weer toe tot 12 procent in 2005.

Grafiek 6.5
Contact met politie vanwege handhaving naar politieregio (% met contact), VMR 2006

Het aandeel (laatste) contacten met de politie vanwege alle vormen van handhaving samen varieerde volgens de VMR 2006 van minder dan 10 (Drenthe, Limburg-Zuid) tot

18 en meer (Groningen, IJsselland, Zeeland). Alleen in de regio Drenthe lag het aandeel contacten vanwege handhaving als geheel lager dan het landelijke gemiddelde. Opmerkelijk is het lage aandeel contacten vanwege bekeuringen in Drenthe en Midden- en West-Brabant. In Midden- en West-Brabant en in Brabant-Zuid-Oost is het aandeel contacten vanwege waarschuwingen lager dan gemiddeld. In de regio Zeeland en Brabant-Noord komen juist relatief veel contacten vanwege bekeuringen voor.

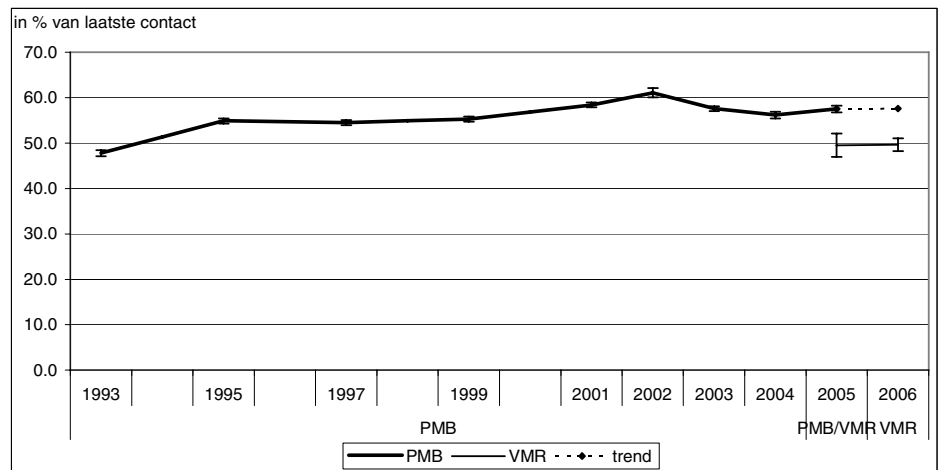
6.3.2 Aangifte/melding

De helft van alle (laatste) contacten heeft volgens de VMR 2006 betrekking op aangifte of melding door burgers. Het gaat hier om contacten vanwege aangifte van eigen slachtofferschap van een delict, vanwege het melden van een verdachte situatie, of vanwege het getuige geweest zijn van een misdrijf.

Ruim 1 op de 3 contacten met de politie (37 procent) betreft een aangifte of melding van een misdrijf; 1 op de 10 heeft te maken met de melding van een verdachte situatie. Contacten vanwege het getuige zijn van een misdrijf komen naar verhouding weinig voor (3 procent).

Deze percentages zijn vrijwel hetzelfde als in de VMR 2005.

Grafiek 6.6
Contact met politie vanwege aangifte/melding, PMB en VMR

In de PMB varieerde het aandeel contacten vanwege aangifte/melding als geheel van 48 procent in 1993 tot 61 procent in 2002. In 2005 lag dit aandeel op 58 procent.

Grafiek 6.7
Contact met politie vanwege aangifte/melding naar politieregio (% met contact),
VMR 2006

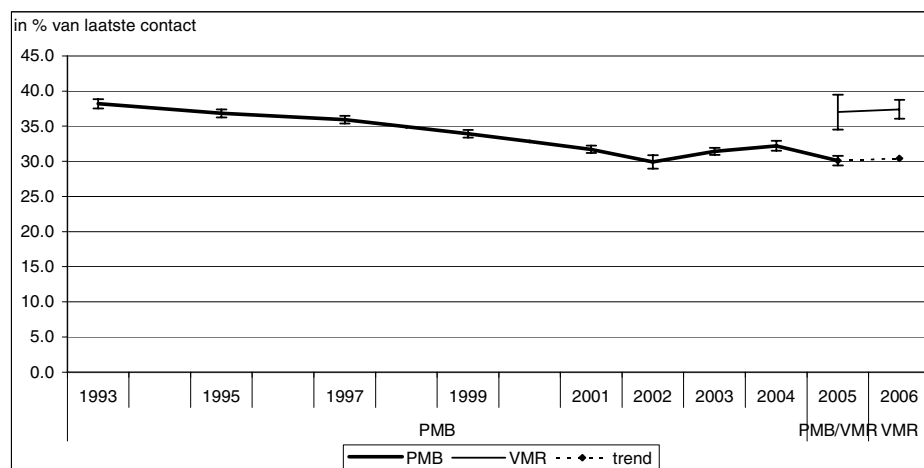
Naar politieregio varieerde het aandeel contacten vanwege aangifte/melding als geheel van minder dan 40 (Zeeland) tot meer dan 55 (Utrecht, Haaglanden, Limburg-Zuid). Alleen in de regio Zeeland is een duidelijk lager aandeel contacten dan gemiddeld vanwege een vorm van aangifte of melding als geheel. In Zeeland was het aandeel contacten vanwege aangifte van een eigen ondervonden delict relatief laag. In Amsterdam-Amstelland kwamen relatief weinig contacten voor vanwege meldingen van verdachte situaties; in Gelderland-Midden waren relatief weinig contacten als gevolg van het getuige zijn van een misdrijf.

6.3.3 Overige contacten

Meer dan een derde (37 procent) van alle contacten met de politie had volgens de VMR 2006 betrekking op 'overige' contacten, d.w.z. anders dan die vanwege handhaving of aangifte en melding. Het gaat dan om contacten zoals een vraag om hulp (8 procent) of informatie (4 procent). Afgezien van het beperkte aantal contacten vanwege een vergunningaanvraag of vanwege een open dag (beide minder dan 1 procent) is het merendeel van de contacten in deze groep, bijna een kwart van alle contacten, niet nader te rubriceren.

Vergeleken met de VMR 2005 zijn deze percentages niet wezenlijk veranderd.

Grafiek 6.8
Contact met politie vanwege overige contacten, PMB en VMR

In de periode 1993-2005 is volgens de PMB is het aandeel 'overige' contacten als geheel afgenomen van 38 procent in 1993 tot 30 procent in 2002. Sindsdien schommelde dit aandeel rond 31 procent.

Grafiek 6.9
Contact met politie vanwege overige contacten (% met contact), VMR 2006

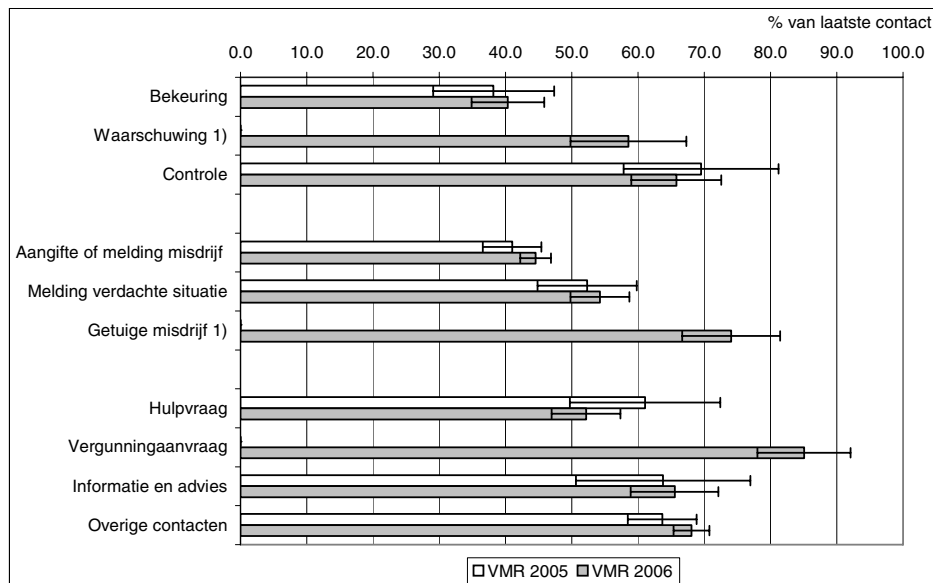

Het aandeel 'overige' contacten als geheel varieerde volgens de VMR 2006 per politie-regio van minder dan 30 (IJsselland) tot 45 en meer (Noord- en Oost-Gelderland, Zeeland). In de regio IJsselland ligt het aandeel overige contacten als geheel lager dan het landelijke gemiddelde; in de regio Noord- en Oost-Gelderland is dit aandeel hoger dan gemiddeld. Opmerkelijk is het meer dan gemiddelde aandeel contacten vanwege een hulpvraag in de regio Hollands-Midden en vanwege informatie en advies in Gelderland-Zuid. Omgekeerd is het aantal contacten vanwege een hulpvraag in de regio Haaglanden lager dan gemiddeld. In verschillende regio's komen volgens de VMR 2006 geen (laatste) contacten voor vanwege een vergunningaanvraag of vanwege een open dag.

6.4 Tevredenheid over optreden politie

Aan burgers die in de onderzochte periode contact hadden met de politie, is gevraagd naar hun tevredenheid over het politieoptreden bij het laatste contact.

Grafiek 6.10
Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact naar reden, VMR

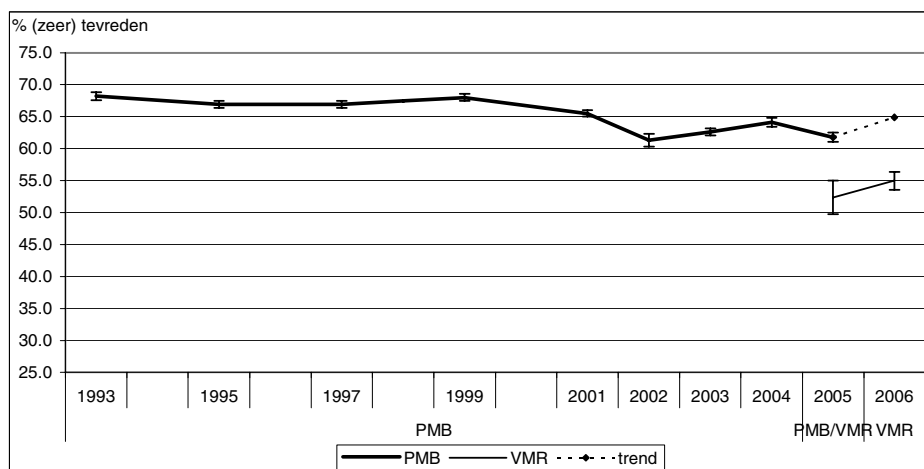

¹⁾ Aantal waarnemingen VMR 2005 < 50.

6.4.1 Contacten totaal

Van de inwoners die volgens de VMR 2006 contact hadden met de politie is bijna 30 procent (28,4 procent) ontevreden of zeer ontevreden over het politieoptreden tijdens dit (laatste) contact. Dit is even veel als in het voorgaande jaar. Meer dan de helft (55 procent) is tevreden of zeer tevreden over het optreden van de politie. Ook dit aandeel wijkt niet af van dat volgens de VMR 2005.

Grafiek 6.11
Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact (totaal), PMB en VMR

Volgens de PMB is het aandeel dat tevreden was over het politieoptreden gedaald van 68 procent in 1993 tot 61 procent in 2002. In 2003 en 2004 was het aandeel dat tevreden

den is over het politieoptreden telkens weer iets hoger (63 à 64 procent); in 2005 lag dit aandeel volgens de PMB weer op bijna 62 procent.

Grafiek 6.12

Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact (totaal) naar politieregio (% (zeer) tevreden), VMR 2006

Per politieregio varieert het aandeel dat tevreden of zeer tevreden is met het optreden van de politie volgens de VMR 2006 tussen 46 (Rotterdam-Rijnmond) en 64 procent (Drenthe). Behalve in Rotterdam-Rijnmond en Drenthe wijkt het aandeel dat (zeer) tevreden is over hun laatste contact met de politie in geen enkele andere regio significant af van het landelijke gemiddelde.

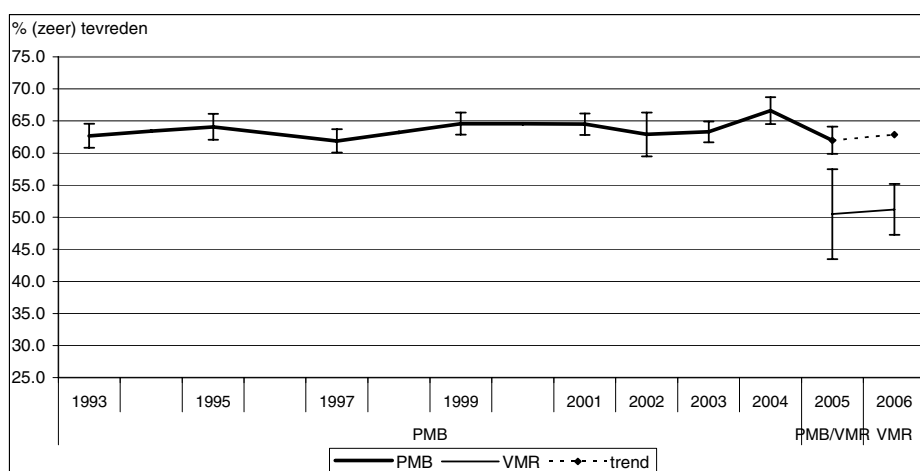
6.4.2 Handhaving

Van de inwoners die volgens de VMR 2006 contact hebben gehad met de politie vanwege handhaving (bekeuring, waarschuwing of controle) is de helft tevreden of zeer tevreden over het laatste contact. Dit is even veel als in het jaar daarvoor.

Volgens de PMB was in de periode 1993-2005 tussen 62 en 67 procent (zeer) tevreden over hun politiecontacten vanwege handhaving. Er zijn geen grote verschillen tussen de jaren.

Vanwege het beperkte aantal personen per regio dat volgens de VMR 2006 contact heeft gehad met de politie vanwege handhaving kunnen geen betrouwbare regionale uitsplitsingen worden weergegeven.

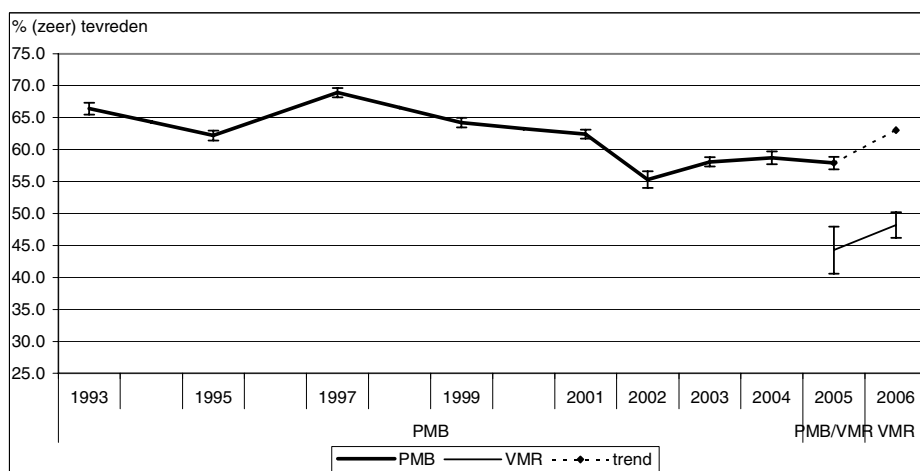
Grafiek 6.13
Tevredenheid over politieoptreden bij laatste contact (handhaving), PMB en VMR

6.4.3 Aangifte/melding

Van de inwoners die volgens de VMR 2006 contact hebben gehad met de politie vanwege aangifte of melding is bijna de helft (48 procent) hierover tevreden of zeer tevreden. Er is geen wezenlijk verschil met het overeenkomstige aandeel in de VMR 2005 (44 procent).

Grafiek 6.14
Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact (aangifte/melding), PMB en VMR

Volgens de PMB was het aandeel dat tevreden was over de contacten vanwege aangifte of melding met 69 procent het hoogst in 1997. Daarna daalde dit aandeel tot 55 procent in 2002. In de jaren daarna schommelt het rond 58 procent.

Grafiek 6.15
Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact (aangifte/melding) naar politieregio (% (zeer) tevreden), VMR 2006

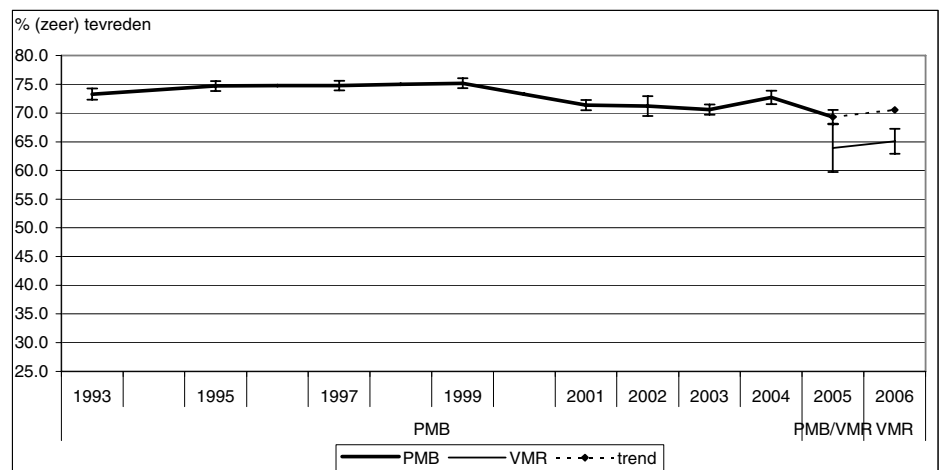

Per regio varieert het aandeel dat tevreden is over de politie vanwege aangifte of melding volgens de PMB 2006 tussen 37 en 58 procent. Alleen in de regio Rotterdam-Rijnmond ligt dit aandeel lager dan gemiddeld.

6.4.4 Overige contacten

Bijna twee derde (65 procent) van de inwoners die contact hebben gehad om een andere reden dan handhaving of aangifte is volgens de VMR 2006 (zeer) tevreden over dit contact. Dit is vrijwel even veel als in het voorgaande jaar (64 procent).

Grafiek 6.16
Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact (overige contacten), PMB en VMR

Het aandeel dat tevreden was over deze overige contacten was volgens de PMB het hoogst in 1999. Toen was drie kwart tevreden. Daarna daalde dit aandeel tot rond 70 procent, met een positieve uitschieter (73 procent) in 2003.

Grafiek 6.17
Tevredenheid over optreden politie bij laatste contact (overige contacten) naar
Politieregio(% (zeer) tevreden) , VMR 2006

Per politieregio varieert het aandeel met tevreden 'overige' contacten als geheel volgens de VMR 2006 tussen 54 (Rotterdam-Rijnmond) en 78 procent (Groningen). Alleen in de regio Groningen is het aandeel dat tevreden is hoger dan het landelijke gemiddelde. In geen enkele regio is dit aandeel significant lager dan het landelijke gemiddelde.

6.5 Redenen voor ontevredenheid

Aan de respondenten die aangaven dat zij ontevreden of zeer ontevreden waren over het optreden van de politie (28 procent volgens de VMR 2006) is gevraagd naar hun redenen hiervoor. Deze redenen kunnen onder meer liggen in de bereikbaarheid of de komst van de politie, in het optreden van de politie, of in het resultaat van het contact. Bij de *bereikbaarheid of komst* werden in de VMR 2006 naar verhouding het meest genoemd: de politie liet te lang op zich wachten, de politie deed niets, of de politie kwam niet of te laat. Elk van deze redenen werd tussen 9 en 13 procent van de contacten genoemd.

Rond het *optreden* van de politie worden als belangrijkste redenen van ontevredenheid genoemd: de politie trad niet efficiënt op, de politie was onverschillig, en de houding van de politie deugde niet. Ook vaak genoemd werd onvoldoende tijd of aandacht, het niet serieus genomen worden, dat het te lang duurde of politie te traag was, en dat de politie niets kon doen. Al deze redenen werden telkens in 9 à 12 procent van de gevallen gegeven.

Bij de redenen van ontevredenheid vanwege *het resultaat of de afloop* van het contact werd in 2006 het meest genoemd dat er geen bericht over de afloop was (20 procent), gevolgd door het niet opgelost zijn van het probleem (13 procent) en een te lakse afhandeling (10 procent).

Er zijn geen verschillen met de VMR 2005 in het aandeel van de genoemde redenen.

6.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk stonden de contacten van burgers met de politie in het algemeen centraal. Daarbij kwam aan de orde hoeveel burgers contact hebben gehad met de politie, wat de reden was voor dit contact (handhaving, aangifte of melding, overige contacten), en in welke mate zij tevreden waren over het optreden van de politie. Daarbij zijn de landelijke cijfers van de VMR 2006 vergeleken met die uit de VMR 2005. Ook de gegevens uit de PMB over de periode 1993-2005 zijn daarbij besproken. Verder zijn voor de VMR 2006 de regionale cijfers vergeleken met de landelijke cijfers.

Landelijke uitkomsten:

- Bijna 29 procent van de inwoners heeft volgens de VMR 2006 in de 12 voorafgaande maanden contact gehad met de politie, vrijwel even veel als in 2005.
- De helft van de (laatste) contacten tussen bevolking en politie heeft betrekking op aangifte of melding door burgers, dertien procent komt voort uit handhaving. Ruim een derde (37 procent) van de contacten valt in de categorie 'overige' contacten.
- Meer dan de helft (55 procent) van de inwoners die contact hebben gehad is tevreden over het politieoptreden tijdens hun laatste contact; bijna 3 op de 10 is ontevreden. Ook deze cijfers zijn vergelijkbaar met een jaar daarvoor.
- Bij politiecontacten vanwege een aangifte of melding of in verband met handhaving is rond de helft tevreden over het optreden van de politie. Bij de overige vormen van contact met de politie is dit 65 procent.
- Volgens de meting in de PMB lag zowel het percentage inwoners met contact als het aandeel dat tevreden was over het optreden van de politie in de periode 1993-2005 hoger.

Regionale uitkomsten en verschillen:

- Onder de inwoners van de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Flevoland was het aandeel dat contact had met de politie volgens de VMR 2006 hoger dan gemiddeld. In de regio's Fryslân, Drenthe en Twente en Zeeland was dit aandeel lager dan het landelijke gemiddelde.
- In de regio Drenthe is het aandeel dat tevreden is over de politiecontacten hoger dan het landelijke gemiddelde, in de regio Rotterdam-Rijnmond) is dit lager dan gemiddeld.

7. Politie in de woonbuurt

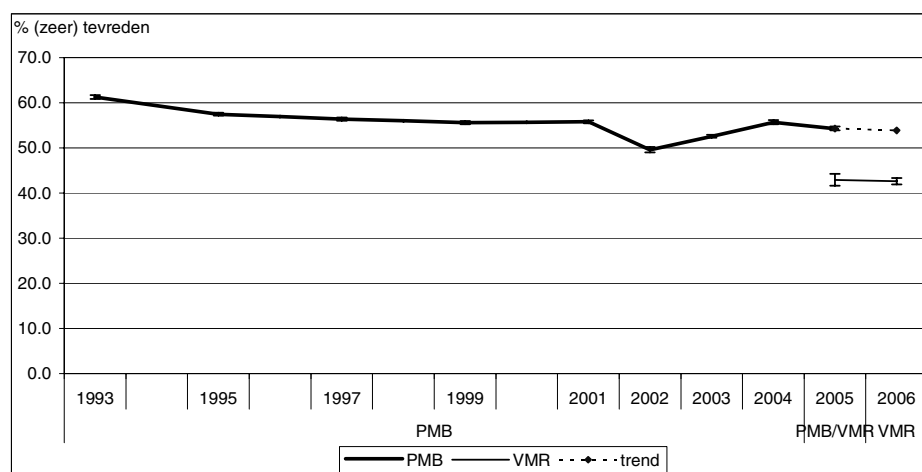
7.1 Inleiding

In de vorige hoofdstukken stonden de ervaringen van respondenten die daadwerkelijk met de politie te maken hebben gehad centraal. Maar ook burgers die geen contact met de politie hebben gehad kunnen een oordeel hebben over de politie. In dit hoofdstuk komt eerst het oordeel over het totale functioneren van de politie aan de orde. Vervolgens wordt ingegaan op het oordeel over de beschikbaarheid en de zichtbaarheid van de politie in de buurt. Daarna volgt het functioneren en het optreden van de politie in de buurt.

7.2 Tevredenheid over het totale functioneren van de politie

In de VMR is, evenals in de PMB, aan de respondenten een oordeel gevraagd over hun tevredenheid over het totale functioneren van de politie in de buurt.

Grafiek 7.1
Tevredenheid over het totale functioneren van de politie, PMB en VMR

Volgens de VMR is 43 procent van alle inwoners in 2006 tevreden of zeer tevreden over het totale functioneren van de politie in de buurt. Dit is vrijwel even veel als in het voorgaande jaar.

Volgens de PMB was in 2005 meer dan de helft (54 procent) tevreden of zeer tevreden. Dit is minder dan in 2004, maar meer dan in 2003 en 2002. In dit laatste jaar lag dit aandeel met 50 procent op het laagste niveau uit de PMB-reeks van 1993 t/m 2005. Tussen 1995 en 2001 schommelde het aandeel dat (zeer) tevreden is over het functioneren van de politie tussen 56 en 58 procent. In 1993 was dit met 61 procent het hoogste.

Grafiek 7.2
Tevredenheid over het totale functioneren van de politie naar politieregio (% zeer tevreden), VMR 2006

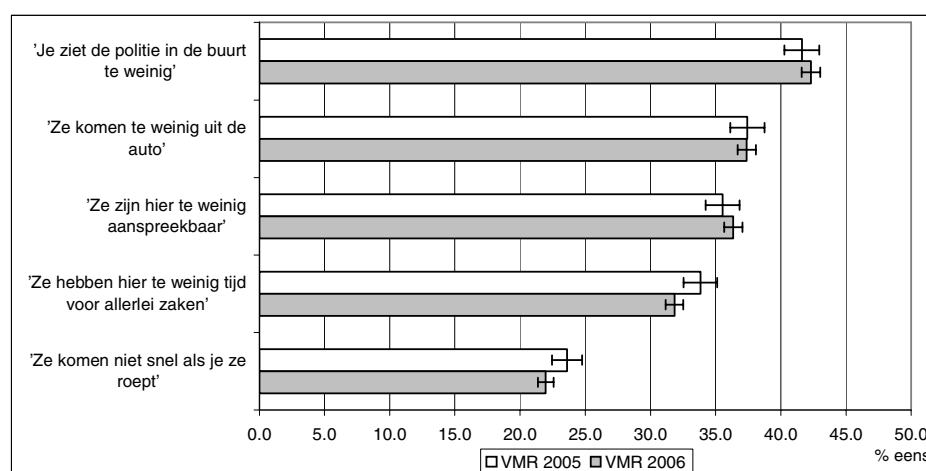

In de politieregio Rotterdam-Rijnmond is het aandeel dat (zeer) tevreden is over het totale politiefuncteren het laagst (36,5 procent). Ook in de politieregio's Utrecht en Limburg-Zuid zijn minder inwoners tevreden dan gemiddeld. In de regio Twente is het aandeel dat (zeer) tevreden is het hoogst (51 procent). In de regio's Groningen, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands Midden en Limburg-Noord zijn ook meer inwoners dan gemiddeld (zeer) tevreden over het totale functioneren van de politie.

7.3 Beschikbaarheid en zichtbaarheid van de politie

Het oordeel over de beschikbaarheid van de politie is gemeten door aan de respondenten te vragen in hoeverre zij het eens of oneens zijn met een vijftal uitspraken. Deze stellingen zijn negatief geformuleerd; hoe meer men het met een stelling eens is, hoe minder positief men dus denkt over de beschikbaarheid van de politie.

Grafiek 7.3
Beschikbaarheid van de politie, VMR

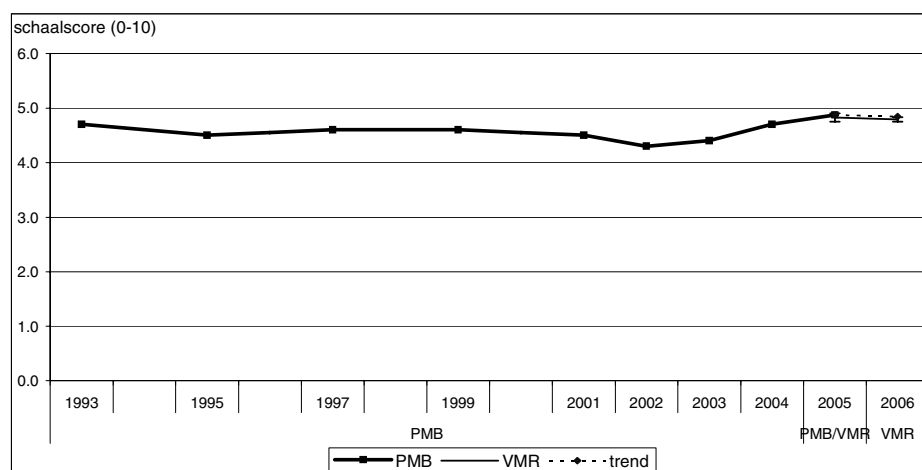
Volgens de VMR 2006 is 42 procent van de inwoners van mening dat zij de politie te weinig in de buurt zien. Meer dan 1 op de 3 respondenten vindt dat de politie te weinig

uit de auto komt (37 procent) en dat de politie te weinig aanspreekbaar is (36 procent) Bijna een derde (32 procent) is van mening dat de politie te weinig tijd heeft voor allerlei zaken. Dat de politie niet snel komt als je ze roept vindt ruim 1 op de 5 burgers (22 procent). Alleen met de stelling dat ze te weinig tijd voor allerlei zaken hebben waren in 2006 minder mensen het eens dan in 2005. Met de overige stellingen over de beschikbaarheid van de politie waren in 2006 relatief vrijwel evenveel inwoners als in 2005 het eens.

Volgens de meting van de PMB waren in 2005 relatief minder Nederlanders dan in eerdere jaren van mening dat de politie niet snel komt als zij geroepen wordt, te weinig tijd heeft voor allerlei zaken, te weinig uit de auto komt en te weinig in de buurt te zien is. Met de stelling dat de politie te weinig aanspreekbaar is waren in 2005 even weinig inwoners het eens als in de jaren negentig.

Voor de beschikbaarheid is een schaalscore berekend op basis van de antwoorden op de 5 hierboven genoemde stellingen. Hiervoor geldt: hoe hoger de score, hoe tevredener men is over de beschikbaarheid van de politie in de buurt. Deze score moet nadrukkelijk niet worden opgevat als een op zichzelf staand rapportcijfer, maar is het resultaat van een herberekening¹¹.

Grafiek 7.4
Beschikbaarheid van de politie (schaalscore), PMB en VMR

In 2006 bedroeg de schaalscore voor de beschikbaarheid van de politie volgens de VMR 4,8. Dit is even hoog als in 2005.

Volgens de PMB ligt deze schaalscore voor de beschikbaarheid van de politie met een waarde van 4,9 in 2005 hoger dan in alle voorgaande jaren. Deze stijging is reeds in 2003 begonnen; in 2002 was deze waarde nog 4,3.

¹¹ Zie bijlage 1 voor een beschrijving van de berekening van de schaalscores.

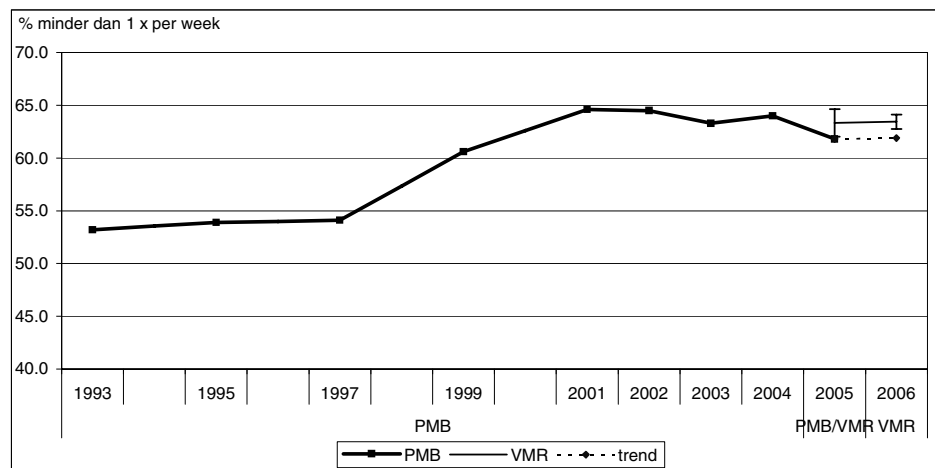
Grafiek 7.5
Beschikbaarheid van de politie naar politieregio (schaalscore), VMR 2006

De schaalscore voor de beschikbaarheid van de politie is in 2006 het laagst in de politieregio Rotterdam-Rijnmond (4,3). Ook in de regio's Zuid-Holland-Zuid, Limburg-Zuid en Flevoland is deze beschikbaarheid volgens deze score lager dan gemiddeld. Twente is met 5,5 in 2006 de regio met de hoogste score voor beschikbaarheid van de politie. In de regio's Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland en Noord- en Oost-Gelderland is deze schaalscore ook duidelijk hoger dan gemiddeld.

De zichtbaarheid van de politie in de buurt wordt uitgedrukt in het percentage inwoners dat aangeeft dat zij de politie minder dan eens per week in de buurt zien. Hoe lager dit percentage, hoe beter de zichtbaarheid van de politie in de buurt.

Grafiek 7.6
Zichtbaarheid van de politie, PMB en VMR

Bijna twee derde (63 procent) van de inwoners ziet de politie volgens de VMR 2006 minder dan eens per week door de eigen straat komen. Dit is even veel als in 2005. Volgens de PMB zag 62 procent in 2005 de politie minder dan eenmaal per week. Dit is minder dan in eerdere jaren sinds 2001. In dat jaar was dit aandeel met 65 procent het hoogst. In het midden van de jaren negentig lag dit nog rond 54 procent.

Grafiek 7.7
Zichtbaarheid van de politie naar politieregio (% minder dan 1x per week),
VMR 2006

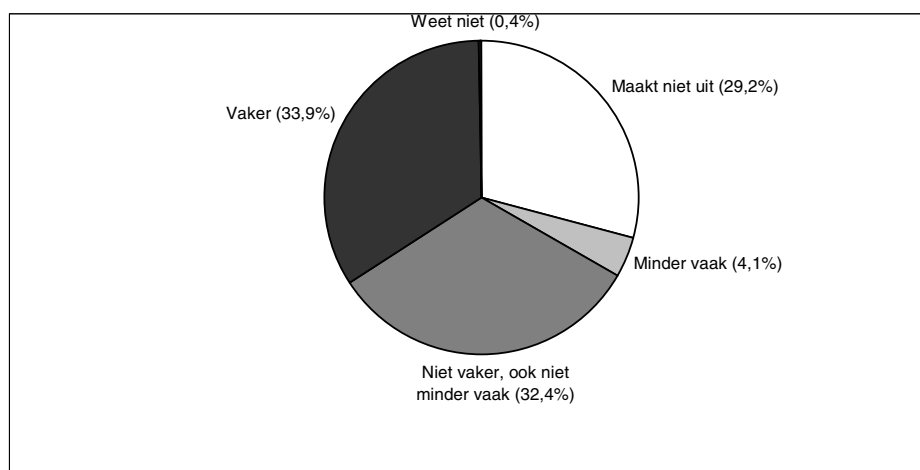
Het percentage 'zichtbaarheid van de politie' is in 2006 het laagst (daar is de politie volgens deze meting dus het meest zichtbaar) in de regio Amsterdam-Amstelland (48 procent), gevolgd door Rotterdam-Rijnmond (49 procent). Ook in de regio's Groningen en Haaglanden is het aandeel inwoners dat de politie minder dan eens per week ziet lager dan gemiddeld. Het hoogste percentage in 2006 wordt gevonden in de regio's IJsselland en Flevoland. Meer dan 70 procent ziet de politie daar minder dan wekelijks. Ook in de regio's Drenthe, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden, Gelderland-Zuid, Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Gooi en Vechtstreek en Midden- en West-Brabant is sprake van een hoger aandeel inwoners dan gemiddeld dat de politie minder dan eens per week ziet.

Aan de respondenten is ook gevraagd aan te geven of ze de politie vaker of minder vaak in de eigen straat zouden willen zien.

Volgens de VMR zou in 2006 1 op de 3 Nederlanders (34 procent) de politie vaker in de eigen straat willen zien. Een bijna even groot deel (32 procent) geeft aan de politie niet vaker maar ook niet minder vaak te willen zien. Vier procent zou de politie juist minder vaak willen zien. Bijna 3 van de 10 inwoners (29 procent) maakt het niet uit.

Vooraf Inwoners van de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid zouden de politie vaker in de straat willen zien.

Grafiek 7.8
Oordeel over zichtbaarheid politie*, VMR 2006

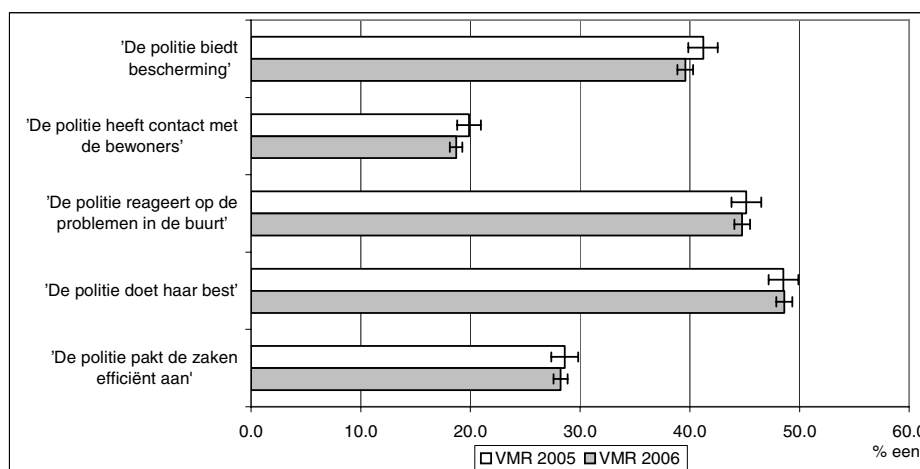

* Vraag: 'Zou u de politie vaker of minder vaak in uw straat willen zien?'

7.4 Functioneren van de politie

Naast de stellingen over de beschikbaarheid is de respondenten een vijftal stellingen voorgelegd over het functioneren van de politie in de buurt. Anders dan die in de vorige paragraaf zijn de stellingen positief geformuleerd. Dit betekent dat hoe meer men het eens is met een stelling, hoe positiever men oordeelt over het functioneren van de politie in de buurt.

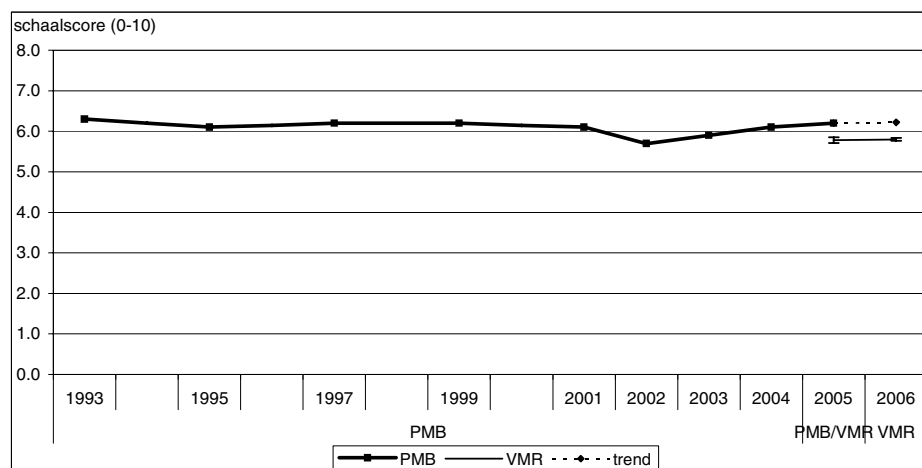
Grafiek 7.9
Functioneren van de politie, VMR

Volgens de VMR is bijna de helft van de inwoners (49 procent) in 2006 het (helemaal) eens met de stelling dat de politie haar best doet. Daarnaast vindt een iets kleiner deel (45 procent) dat de politie reageert op problemen in de buurt en vinden 4 van de 10 inwoners (40 procent) dat de politie bescherming biedt. Volgens bijna 3 van de 10 inwoners (29 procent) pakt de politie de zaken efficiënt aan; bijna 1 op de 5 inwoners onderschrijft de stelling dat de politie contact heeft met de bewoners (19 procent). Bij geen van deze stellingen is er een duidelijk verschil met het voorgaande jaar in het aantal inwoners dat de bewuste stellingen onderschrijft.

Evenals bij de beschikbaarheid van de politie vormen de stellingen over het functioneren van de politie samen een cluster waarvoor een schaalscore kan worden berekend. Hiermee kan het algehele oordeel van de bevolking over het functioneren van de politie worden beschreven. Hoe hoger deze score, hoe meer men tevreden is over het functioneren van de politie in de buurt.

Grafiek 7.10
Functioneren van de politie (schaalscore), PMB en VMR

Volgens de VMR bedroeg deze schaalscore over het functioneren van de politie 5,8. Dit is even veel als in 2005.

Volgens de PMB varieerde de schaalscore voor het functioneren van de politie in de periode 1993-2001 tussen 6,3 en 6,1. In 2002 was deze score gedaald tot 5,7; daarna nam deze score weer toe tot 6,2 in 2005.

Grafiek 7.11
Functioneren van de politie naar politieregio (schaalscore), VMR 2006

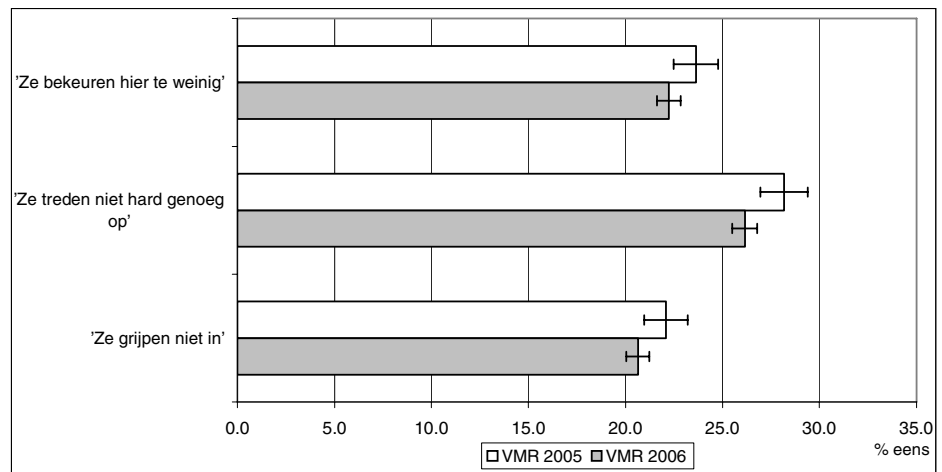
In de regio Twente wordt het functioneren van de politie in 2006 met 6,4 het hoogst beoordeeld. Ook in Drenthe en IJsselland is deze schaalscore voor het functioneren van de politie hoger dan gemiddeld. In de regio's Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Gooi en Vechtstreek, Rotterdam-Rijnmond, Zuid-Holland Zuid en Limburg-Zuid is deze schaalscore lager dan gemiddeld.

7.5 Optreden van de politie

In dit kader zijn de respondenten ten slotte ook drie stellingen voorgelegd over het optreden van de politie. De stellingen zijn in dit geval weer negatief geformuleerd, dus hoe

meer men het eens is met een stelling, hoe negatiever het oordeel over dat aspect van het optreden van de politie.

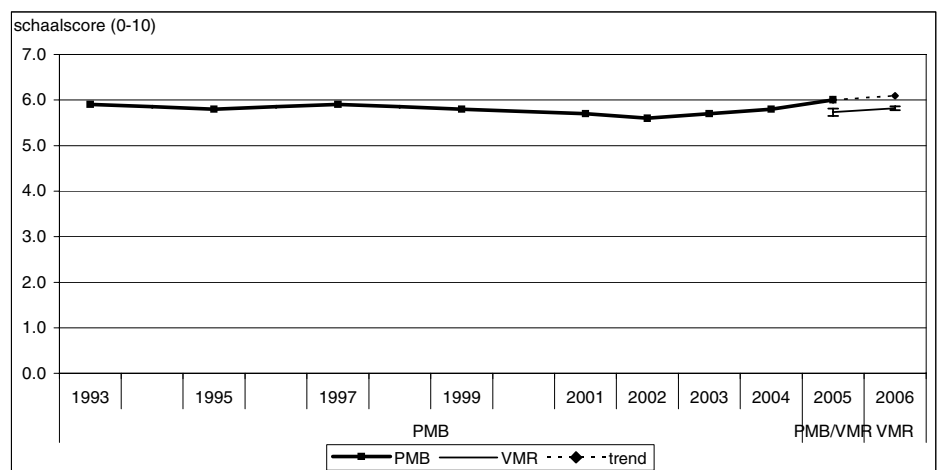
Grafiek 7.12
Optreden van de politie, VMR

Ruim een kwart van de inwoners is het in 2006 volgens de VMR eens met de stelling dat de politie niet hard genoeg optreedt; iets minder inwoners (22 procent) zijn van mening dat de politie te weinig bekeurt, en ruim 1 op de 5 vindt dat de politie niet ingrijpt. Vergelijken met 2005 is alleen het aandeel Nederlanders gedaald dat vindt dat de politie niet hard genoeg optreedt. Voor beide andere stellingen is er geen verschil tussen 2006 en 2005 in het aandeel dat het hiermee eens is.

Ook voor het optreden van de politie is een schaalscore berekend op basis van de antwoorden op deze stellingen. Hoe hoger deze score, hoe meer men tevreden is over het optreden van de politie in de buurt.

Grafiek 7.13
Optreden van de politie (schaalscore), PMB en VMR

De schaalscore voor het optreden van de politie in 2006 is volgens de VMR 5,8. Dit is gelijk aan de score in 2005.

Volgens de resultaten van de PMB schommelde deze score voor de eeuwwisseling tussen 5,8 en 5,9. Na een daling tot 5,6 in 2002 is deze score in de PMB 2005 toegenomen tot 6,0.

Grafiek 7.14
Optreden van de politie naar politieregio (schaalscore), VMR 2006

De schaalscore voor het optreden van de politie is volgens de PMB in 2006 lager dan gemiddeld in de politieregio's Rotterdam-Rijnmond, Zuid-Holland Zuid en Limburg-Zuid. In de regio's IJsselland, Twente en Amsterdam-Amstelland is deze score hoger dan gemiddeld.

7.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk is weergegeven hoe de inwoners van Nederland denken over de beschikbaarheid en de zichtbaarheid van de politie in de woonbuurt. De landelijke cijfers van de nieuwe meting over 2006 met de VMR zijn vergeleken met die over 2005. Ook zijn in dat kader de resultaten van de jaren 1993-2005 op basis van de PMB vermeld. Verder zijn de regionale cijfers van de VMR 2006 vergeleken met het overeenkomstige landelijke gemiddelde. Hieronder worden de belangrijkste conclusies voor wat de VMR-resultaten betreft samengevat.

Landelijke uitkomsten:

- In 2006 zijn even veel inwoners tevreden tot zeer tevreden over het totale functioneren van de politie in de buurt als in 2005.
- Met 4 van de 5 stellingen over de beschikbaarheid van de politie waren vrijwel evenveel inwoners het in 2006 en 2005 eens. Met één van deze stellingen waren in 2006 minder mensen het eens dan in 2005. Ook de schaalscore voor de beschikbaarheid van de politie – een van de prestatie-indicatoren – was in 2006 even hoog als in 2005.
- De politie is in 2006 even zichtbaar in de buurt als in 2005.
- Een op de 3 Nederlanders zou de politie vaker in de eigen straat willen zien.
- Het functioneren van de politie wordt in 2006 niet wezenlijk anders beoordeeld dan in het jaar daarvoor. Dit geldt zowel voor de afzonderlijke stellingen als voor de schaalscore hierover.
- Voor 2 van de 3 (negatief geformuleerde) stellingen over het optreden van de politie is er geen verschil tussen 2006 en 2005; voor 1 stelling is het aandeel gedaald. De schaalscore voor het optreden van de politie in 2006 is hoger dan in 2005.

Regionale verschillen:

- In de politieregio's Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid zijn minder inwoners tevreden over het totale politiefunctioneren dan gemiddeld; in de regio's Twente, Groningen, Noord- en Oost-Gelderland, Hollands Midden en Limburg-Noord zijn meer inwoners dan gemiddeld (zeer) tevreden.
- De beschikbaarheid van de politie is – gemeten als schaalscore – in 2006 in de politieregio's Rotterdam-Rijnmond, Zuid-Holland-Zuid, Limburg-Zuid en Flevoland lager

- dan gemiddeld. In Groningen, Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente en Noord- en Oost-Gelderland is dit hoger dan gemiddeld.
- In de regio's Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond, Groningen en Haaglanden is de politie volgens deze meting in 2006 het meest zichtbaar. Het omgekeerde geldt voor de regio's IJsselland, Flevoland, Drenthe, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden, Gelderland-Zuid, Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Gooi en Vechtstreek en Midden- en West Brabant.
 - Vooral inwoners van de regio's Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Limburg-Zuid zouden de politie vaker willen zien.
 - In de regio's Drenthe, Twente en IJsselland wordt het functioneren van de politie hoger beoordeeld dan gemiddeld; in de regio's Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Gooi en Vechtstreek, Rotterdam-Rijnmond, Zuid-Holland Zuid en Limburg-Zuid is de schaalscore juist lager dan gemiddeld.
 - De schaalscore voor het optreden van de politie is in 2006 lager dan gemiddeld in de politieregio's Rotterdam-Rijnmond, Zuid-Holland Zuid en Limburg-Zuid. In de regio's IJsselland, Twente en Amsterdam-Amstelland is deze score hoger dan gemiddeld.

8. Preventiemaatregelen

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat het preventiegedrag van burgers centraal. De burgers hebben immers een eigen verantwoordelijkheid in het voorkómen van slachtofferschap van criminaliteit. Het gaat hierbij allereerst om de maatregelen ter voorkoming van woninginbraak.

In hoeverre bij burgers thuis maatregelen tegen inbraak zijn genomen, komt in paragraaf 2 aan de orde. Het gaat daarbij om inbraakalarm, extra hang- en sluitwerk, extra buitenverlichting, luiken voor ramen en deuren en het Politiekeurmerk Veilig Wonen. In paragraaf 8.3 staan maatregelen tegen diefstal van of uit de auto en fietsdiefstal centraal. Dit heeft betrekking op de aanwezigheid van een startonderbreker bij auto's, en bij fietsen om de aanwezigheid van een fietsverzekering en een preventiechip in de fiets. Paragraaf 8.4 ten slotte behandelt maatregelen rond mobiele telefoons (beveiliging met een pincode) en pc's (beveiliging met een wachtwoord).

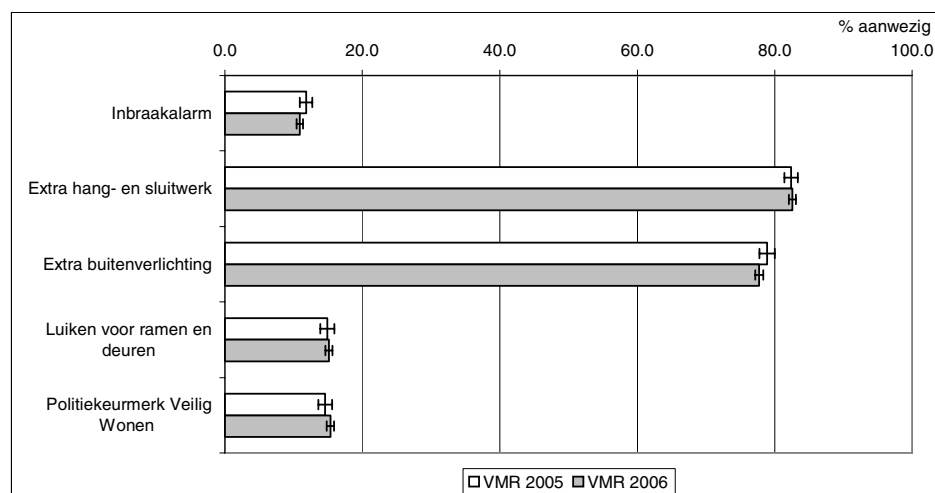
Ook bij de preventiemaatregelen wordt de situatie in 2006 vergeleken met het voorgaande jaar en in perspectief geplaatst met eerdere jaren. Daarnaast komen de regionale verschillen in 2006 aan de orde.

8.2 Maatregelen tegen inbraak

In de VMR is aan respondenten gevraagd welke voorzieningen bij hen thuis aanwezig zijn om inbraak te voorkomen of om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken. Het gaat daarbij om inbraakalarm, extra hang- en sluitwerk, extra buitenverlichting en luiken voor ramen en deuren. Bovendien is gevraagd of de maatregelen voldoen aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen.

De gevraagde maatregelen wijken op punten wezenlijk af van die welke in de PMB werden gevraagd. De cijfers uit beide reeksen kunnen dan ook niet met elkaar worden vergeleken.

Grafiek 8.1
Voorzorgsmaatregelen tegen inbraak, VMR

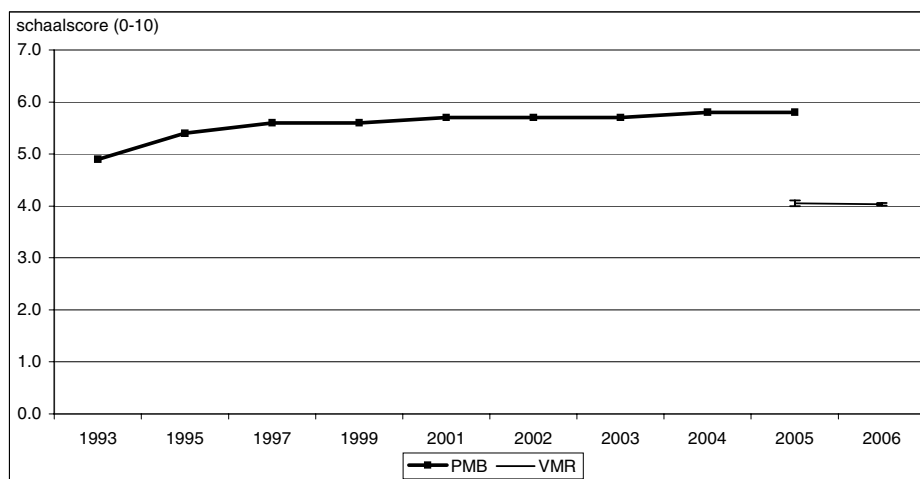
Volgens de VMR is extra hang- en sluitwerk de meest voorkomende maatregel tegen inbraak. In 2006 was dit extra sluitwerk bij meer dan 4 op de 5 huishoudens (82,6 procent) aanwezig. Ook extra buitenverlichting komt veel voor: bij meer dan drie kwart van de huishoudens (78 procent). Andere voorzieningen komen aanzienlijk minder voor: bij 15 procent van de huishoudens zijn er luiken voor ramen en deuren, en bij 11 procent is een inbraakalarm aanwezig. Bij 15 procent van de huishoudens voldoen de maatregelen aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen.

Vergeleken met 2005 is in 2006 voor geen enkele afzonderlijke maatregel sprake van een toe- of afname.

Volgens de PMB was extra hang- en sluitwerk ook de meest voorkomende maatregel. In 2005 had 78 procent deze maatregel genomen. Sinds 2001 lag dit aandeel rond 77 procent, tegen 68 procent in 1993. Extra buitenverlichting kwam ook volgens de PMB veel en steeds meer voor: dit aandeel is van 52 procent in 1993 gestegen naar 64 procent in 1995 en vervolgens tot 72 procent in 2005. Het aantal huishoudens met een inbraakalarm nam volgens de PMB tussen 1993 en 2005 toe van ruim 6 naar ruim 10 procent.

Op basis van de gevraagde maatregelen tegen inbraak is een schaalscore berekend. Hoe hoger deze score, hoe meer maatregelen zijn genomen.

Grafiek 8.2
Voorzorgsmaatregelen tegen inbraak, PMB en VMR

Er is geen 'trend' ingetekend vanwege de onvergelykbaarheid van de schaalscores van PMB en POLS.

In 2006 bedraagt deze schaalscore 4,0, tegen 4,1 in het jaar daarvoor. Net als voor de afzonderlijke inbraakmaatregelen kan niet worden gesproken van een duidelijk verschil ten opzichte van 2005.

De PMB-schaalscore (niet vergelijkbaar met de VMR-score) lag in 2005 op 5,8. Dit is iets hoger dan in 2004. Deze score is sinds 1993 gestegen. In dat jaar bedroeg die score nog 4,9.

Grafiek 8.3
Voorzorgsmaatregelen tegen inbraak naar politieregio (schaalscore), VMR 2006

Er zijn duidelijke verschillen tussen de afzonderlijke politieregio's in de mate van inbraakpreventie. De schaalscore varieert van 3,7 en minder (Groningen, Amsterdam-

Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond) tot meer dan 4,5 (Brabant-Noord, Limburg-Noord, Limburg-Zuid). Opmerkelijk is de zeer lage score van 2,9 voor Amsterdam-Amstelland. Behalve de genoemde grootstedelijke politieregio's is ook in de regio's Groningen, Fryslân, Kennemerland en Hollands Midden sprake van een lagere mate van inbraakpreventie dan gemiddeld. Omgekeerd is de score voor inbraakpreventie ook in de 3 Gelderse politieregio's, in de Gooi en Vechtstreek, Flevoland en de (overige) Brabantse en Limburgse politieregio's hoger dan gemiddeld.

Overigens moet hierbij worden bedacht dat sommige voorzieningen (bijvoorbeeld luiken voor ramen en deuren) standaard al aanwezig zijn (bijv. op boerderijen) zonder dat deze speciaal zijn aangebracht ter voorkoming van inbraak. Omgekeerd kunnen sommige maatregelen (zoals luiken voor ramen en deuren) in bepaalde (stedelijke) gebieden niet overal genomen worden.

8.3 Maatregelen tegen fietsdiefstal en diefstal van of uit de auto

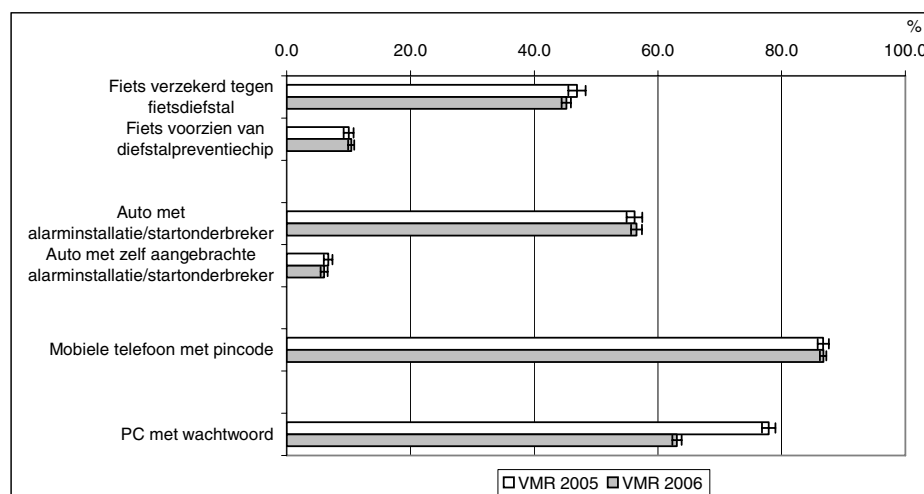
In de VMR zijn ook vragen gesteld over maatregelen ter voorkoming van fietsdiefstal en over diefstal van of uit de auto.

Bij de fiets gaat het om het verzekerd zijn tegen diefstal en om de aanwezigheid van een diefstalpreventiechip.

Minder dan de helft van de fietsbezitters heeft deze verzekerd tegen diefstal. In 2006 was dit aandeel 45 procent. Dit is vrijwel evenveel als in 2005. Bij 1 op de 10 fietsbezitters is de fiets voorzien van een diefstalpreventiechip, even veel als in het jaar daarvoor.

Grafiek 8.4

Overige voorzorgsmaatregelen in verband met criminaliteit, VMR

Bij maatregelen ter voorkoming van diefstal van of uit de auto gaat het om de aanwezigheid van een alarminstallatie of een startonderbreker.

Meer dan de helft van alle personenauto's (56,5 procent) is volgens de gebruikers in 2006 voorzien van een alarminstallatie of een startonderbreker. Dit is even veel als in het jaar daarvoor. Slechts een klein deel van de autobezitters – 6 procent – zegt dat zij deze voorziening zelf hebben aangebracht of laten aanbrengen. Ook dit aandeel wijkt niet af van dat in 2005.

8.4 Overige maatregelen

Nieuw in de VMR zijn vragen over elektronische preventiemaatregelen bij mobiele telefoons en bij personal computers. Aan bezitters van een mobiele telefoon is gevraagd of hun apparaat is beveiligd met een pincode; bij pc-bezitters is gevraagd of hun pc is beveiligd met een wachtwoord.

Het overgrote deel van de mobiele telefoons is beveiligd met een pincode. In 2006 zegt 87 procent van alle gsm-bezitters dat dit het geval is. Dit is even veel als in het voor-

gaande jaar. Van alle pc-bezitters geeft 63 procent aan dat hun pc is beveiligd met een wachtwoord. In het voorgaande jaar was dit aandeel 78 procent.

8.5 Samenvatting

In dit laatste hoofdstuk is ingegaan op de preventiemaatregelen die bij de inwoners van Nederland thuis zijn getroffen ter voorkoming van inbraak, en op maatregelen ter voorkoming van fietsdiefstal, diefstal van of uit de auto, en op maatregelen rond mobiele telefoons en personal computers. De landelijke cijfers van de VMR-meting in 2006 zijn vergeleken met die in het voorgaande jaar; voor maatregelen tegen inbraak zijn de resultaten ook in het perspectief geplaatst van de eerdere metingen uit de PMB. Voor de VMR 2006 zijn de regionale cijfers voor inbraakpreventie vergeleken met het landelijke gemiddelde.

De belangrijkste conclusies worden hieronder samengevat.

Landelijke cijfers:

- Vergeleken met 2005 is in 2006 voor geen enkele afzonderlijke maatregel tegen inbraak sprake van een toe- of afname. Ook voor al deze maatregelen samen (schaalscore) is het aandeel in 2006 niet hoger dan in het jaar daarvoor.
- Het aantal fietsbezitters met een verzekering tegen diefstal en het aandeel fietsers met diefstalpreventiechip in die fiets is even hoog als in het jaar daarvoor.
- Het aantal personenauto's met een alarminstallatie of een startonderbreker is in 2006 even hoog als in het jaar daarvoor.
- Het overgrote deel van de mobiele telefoons in 2006 is beveiligd met een pincode; even veel als in het voorgaande jaar. Het aandeel pc-bezitters met pc met een wachtwoord is in 2006 veel lager dan in het voorgaande jaar.

Regionale verschillen:

- In een groot aantal politieregio's, vooral in Gelderland, Gooi en Vechtstreek, Noord-Brabant, Limburg en Flevoland zijn naar verhouding meer huishoudens met maatregelen tegen inbraak dan gemiddeld. In de grootstedelijke politieregio's en in de regio's Groningen, Fryslân, Kennemerland en Hollands Midden is deze mate van inbraakpreventie lager dan gemiddeld.

Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksverantwoording; landelijke rapportage

1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de opzet en uitvoering van de Veiligheidsmonitor Rijk 2006 (VMR 2006) centraal. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan het onderzoek in 2005. In 2006 is de VMR voor het eerst in volle omvang uitgevoerd. De VMR 2005 was beperkt van opzet en was vooral bedoeld als schakel tussen de eerdere afzonderlijke onderzoeken (waaronder het uitvoeren van trendbreukanalyses) (J. A. van den Brakel, CBS, 2005) en de volledige VMR in de volgende jaren.

In de volgende paragraaf komt de inhoud van de vragenlijst aan de orde. Daarna wordt ingegaan op de steekproeftrekking voor het onderzoek (par. 1.3). In paragraaf 1.4 wordt aandacht besteed aan het veldwerk. Paragraaf 1.5 is gewijd aan de weging van de steekproef. In paragraaf 1.6 komt het verwerkingsproces aan de orde. Ten slotte wordt aandacht besteed aan enkele details in de presentatie van de gegevens (tabellen, grafieken).

2 Vragenlijst

De vragenlijst van de VMR is gebaseerd op de belangrijkste vragen uit de 3 eerdere afzonderlijke onderzoeken op het terrein van veiligheid, te weten de Politieonderzoek Bevolking (PMB), de rijksrelevante delen van de enquête Leefbaarheid en Veiligheid (L&V) in de G30-gemeenten, en de module Recht uit het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS). De vragenlijst is zodanig ontworpen dat deze zowel telefonisch als face-to-face kan worden afgenomen (de PMB was uitsluitend telefonisch, POLS uitsluitend face-to-face). Randvoorwaarde is dat de gemiddelde interviewtijd voor de telefonische enquête niet meer bedraagt dan 17 minuten. Verder moesten de vragen zoveel mogelijk aansluiten op de vraagstellingen in de voorgaande onderzoeken. Daarnaast moest er ruimte worden gereserveerd voor nieuwe onderwerpen en vragen.

Een en ander heeft geleid tot een aantal keuzes die bepalend zijn voor de inhoud en resultaten van dit onderzoek. Allereerst is besloten om voor de meeste onderwerpen zoveel mogelijk aan te sluiten op de PMB-vraagstelling. Alleen het vragenblok over slachtofferschap en ondervonden delicten is gebaseerd op POLS. Wel zijn hieraan enkele aanpassingen op basis van de PMB toegevoegd: er zijn vragen toegevoegd over diefstal met geweldpleging, en de vragenset over inbraak is opgesplitst in "poging tot inbraak" en "diefstal uit de woning". Verder is een groot aantal detailvragen vervallen. Zo worden bijzonderheden over ondervonden delicten alleen gevraagd over het laatste voorval en zijn de vragen over rechtshulp (POLS) en enkele vragen over buurtproblemen (PMB) geschrapt. Op verzoek van het SCP is een aantal vragen opgenomen over het thema Sociale cohesie. Deze vragen zijn deels overgenomen uit de L&V.

De uiteindelijke vragenlijst van de VMR bevat daarmee de volgende onderwerpen:

- Opening en controle persoonsgegevens
- Buurtproblemen (PMB)
- Politiecontacten (PMB)
- Onveiligheidsgevoelens (PMB)
- Slachtofferschap (POLS)
- Politiecontacten (POLS, PMB)
- Preventie (Programmabureau Veiligheid)
- Sociale cohesie (deels L&V)
- Onderwijs (POLS)

Voor 2005 en 2006 is de vragenlijst ongewijzigd gebleven. De gebruikte vragenlijst is als bijlage 2 (separaat) gedrukt.

3 Steekproef

Algemeen

Bij het CBS is de tweetrapssteekproef het gebruikelijke steekproefontwerp voor veldwerkonderzoek onder de bevolking. In de eerste trap wordt een steekproef van zogenoemde primaire eenheden getrokken. Bij het CBS zijn dit meestal gemeenten, maar ook andere ruimtelijke eenheden zoals postcodegebieden zijn mogelijk. Binnen elke getrokken primaire eenheid wordt vervolgens een steekproef van adressen of personen als secundaire eenheden getrokken. Door uit te gaan van een tweetrapssteekproef, met bijvoorbeeld gemeenten als primaire eenheden, worden minder reiskosten gemaakt. De interviewers kunnen dan immers vraaggesprekken houden in een beperkter gebied.

De primaire eenheden worden meestal getrokken met kansen evenredig aan het aantal inwoners. Binnen elke primaire eenheid wordt een vooraf bepaald aantal secundaire eenheden (personen) getrokken. Dit aantal is gelijk voor alle getrokken gemeenten. De insluitkans, dat is de kans dat een persoon getrokken wordt, is daarom voor alle personen gelijk. Deze kans is immers gelijk aan de kans dat de primaire eenheid wordt getrokken maal de kans dat binnen de getrokken primaire eenheid die persoon wordt getrokken. De eerste kans is *evenredig* aan het aantal inwoners van de gemeente, terwijl de tweede kans *omgekeerd evenredig* is aan dat aantal inwoners. Het product van beide kansen is dus constant. Voor de grootste gemeenten, waaronder Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht, zou de kans om in de eerste trap getrokken te worden groter dan 1 kunnen zijn. Deze gemeenten worden daarom automatisch aan de steekproef toegevoegd. Personen in deze gemeenten worden getrokken met een kans die gelijk is aan de insluitkans voor de gehele steekproef. Op deze manier ontstaat er een zelfwegende steekproef met een vooraf bepaalde steekproefomvang.

Het steekproefontwerp wordt verder bepaald door de totale bruto steekproefomvang n en het aantal te trekken personen m per getrokken gemeente. Als m klein is, wordt het aantal te trekken gemeenten groot, met als gevolg hogere reiskosten. Als m groot is kan er een clustereffect optreden, waardoor de foutenmarges groter worden. Dit is vooral het geval als er een samenhang bestaat tussen de antwoordpatronen van de inwoners van eenzelfde gemeente. Het clustereffect hangt overigens ook af van de te meten variabelen; de reiskosten hangen ook af van de spreiding van het enquêtecorps. Voor telefonische en schriftelijke enquêtes speelt het punt van de reiskosten niet. Hierbij kan m op 1 worden gesteld, waardoor het clustereffect verdwijnt. Steekproefpersonen die face-to-face benaderd moeten worden, kunnen worden gecombineerd met personen uit andere face-to-face onderzoeken.

De ervaring leert dat bij waarden van m tussen 10 en 20 het clustereffect acceptabel is en de reiskosten van de interviewers nog niet te hoog zijn.

Steekproefontwerp VMR

De doelpopulatie voor de VMR is de in Nederland woonachtige bevolking van 15 jaar en ouder wonend in particuliere huishoudens. De bevolking in instellingen, inrichtingen en tehuizen (de zogenaamde IIT-bevolking) behoort niet tot de doelpopulatie.

Omdat alle steekproefpersonen met een bekend telefoonnummer (dat is drie kwart van de steekproef) via de telefoon benaderd worden en de overige personen face-to-face is m op 1 gezet.

Het steekproefontwerp voor de VMR 2006 is een zelfwegende tweetrapssteekproef met gemeenten als primaire eenheden en personen als secundaire eenheden. De steekproef in de eerste trap is gestratificeerd, waarbij de gemeenten zijn ingedeeld naar de kenmerken politieregio (25) en interviewerregio (13). Daardoor wordt de doelpopulatie opgesplitst in 25 politieregio's, waarbij in iedere politieregio een steekproef wordt getrokken. In ieder stratum wordt via een systematische steekproef een bepaald aantal gemeenten getrokken met kansen evenredig aan het aantal inwoners. Per politieregio is de te trekken steekproefomvang bepaald, rekening houdend met de kans op telefoonbezit, responskans bij telefonische benadering en responskans bij face-to-face benadering, zodanig dat de verwachte respons 750 personen bedraagt. Bij de stratumindeling in de eerste trap is alleen gebruik gemaakt van het kenmerk interviewerregio.

Er worden 5 deelsteekproeven getrokken die verdeeld over de eerste maanden van het kalenderjaar worden uitgezet. Zowel in januari als in februari worden twee steekproeven uitgezet en in maart 1 steekproef. Deze steekproeven moeten in de periode van 2 januari tot en met 15 maart worden waargenomen.

In staat 1 worden de belangrijkste kenmerken van het ontwerp weergegeven.

Staat 1. Kenmerken ontwerp

Type steekproef	tweetraps
Frequentie	halve maandperiode (jan=2, febr=2, mrt=1)
Kenmerken 1 ^{ste} trap	
stratumindeling	interviewerregio
wijze van trekking	systematische steekproef met ongelijke kansen
steekproefelementen	gemeenten
Kenmerken 2 ^{de} trap	
wijze van trekking	enkelvoudig aselekt
steekproefelementen	personen
Omvang steekproef per halve maand	220 à 304 personen per politieregio
Clusteromvang (<i>m</i>)	1 persoon per gemeente

Bewerking van de steekproef

Om het gewenste steekproefaantal te bereiken moeten meer steekproefpersonen getrokken worden dan het aantal dat daadwerkelijk benaderd kan worden. Dit komt door uitval tijdens het zogenoemde screenings- en bewerkingsproces (ongeveer 6 procent van de getrokken steekproefpersonen). Het betreft personen die de afgelopen 12 maanden in een andere CBS-steekproef voorkwamen, personen die tot de institutionele bevolking behoren, personen waarvoor de gemeenten geen naam-adres-woonplaatsgegevens leveren, of personen die in een gebied wonen waar het CBS geen face-to-face enquêtes uitvoert (de postcodegebieden 1102, 1103 en 1104 in de Bijlmer en de Friese waddeneilanden Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog).

Bij de steekproef voor de VMR zijn tijdens het bewerkingsproces telefoonnummers gezocht. Er werden minder telefoonnummers gevonden dan verwacht: bij 70% van de steekproef die beschikbaar was voor uitzet werd een telefoonnummer gevonden, terwijl dit was geschat op 75 procent. Omdat bij het face-to-face interviewerkorps onvoldoende capaciteit beschikbaar was om deze extra 5 procent ook face-to-face te benaderen is een grotere steekproef getrokken, zodat alsnog het gewenste aantal van ruim 23 500 steekproefelementen via de telefoon benaderd kon worden. Van de steekproefelementen waarvoor geen telefoonnummer gevonden kon worden is de steekproef ad random gereduceerd tot de gewenste omvang van ongeveer 7 500 face-to-face te benaderen personen. Het aantal personen dat via de telefoon heeft gerespondeerd in politieregio 13 (Amsterdam-Amstelland) is in januari en februari kleiner dan geschat. Daarom is in deze politieregio een extra steekproef getrokken van 500 personen, waarvan bij 155 personen een telefoonnummer gevonden is. Deze 155 personen zijn in maart alsnog via de telefoon benaderd. In staat 2 is de steekproefverantwoording opgenomen.

Voor de steekproef van de VMR 2005 werden, anders dan in 2006, in de eerste trap gemeenten geselecteerd met een kans die evenredig was aan het inwoneraantal. In de tweede trap werden uit de geselecteerde gemeenten personen getrokken zodanig dat een zelfwegende steekproef ontstaat. De extra steekproef voor Amsterdam-Amstelland was voor 2005 vanzelfsprekend niet van toepassing.

Staat 2. Steekproefverantwoording VMR, januari-maart 2006

	Totaal	CAPI	CATI
Getrokken	36 201		
Niet beschikbaar voor uitzet	2 222		
In eerdere CBS steekproef	1 167		
IIT-bevolking	533		
NAW-gegevens onvolledig of onbekend	247		
Te veel getrokken adressen	275		
Beschikbaar voor uitzet	33 979	10 323	23 656
Adressen buiten gebied waarneming		80	
Uitgedund		2 733	679
Uitgezet		7 510	22 977

4 Veldwerk

Voor de VMR 2006 werden bijna 30 500 personen benaderd voor het onderzoek, waarvan 23 000 (ongeveer 78 procent) telefonisch en 7 500 (22 procent) face-to-face. Voor de VMR 2005 werden in totaal 7 650 personen benaderd, waarvan 5 700 (ongeveer

75 procent) telefonisch en 1 950 (een kwart) face-to-face. Voor het veldwerk werden 250 face-to-face interviewers en 50 telefonische interviewers ingezet.

De kwaliteit van het werk van de interviewers wordt voortdurend gecontroleerd. Bij de CATI-interviewers luisteren teamleiders steekproefsgewijs mee. CAPI-interviewers worden regelmatig begeleid door hun regiomanagers of door ervaren collega's. Dit kan uiteraard niet op even grote schaal als bij CATI. Daarom wordt bij het grootste CBS-onderzoek (de Enquête Beroepsbevolking) structureel 5 procent van het werk van de CAPI-interviewers nagebeld. Als resultaten daartoe aanleiding geven gebeurt dit ook bij andere onderzoeken van bepaalde interviewers of krijgen respondenten het verzoek een schriftelijke vragenlijst in te vullen. Hierbij wordt nagegaan of de interviewer de veldwerkregels correct heeft toegepast (is er een laptop gebruikt of is het interview face-to-face afgenomen), en wordt een aantal gegevens uit het eerdere veldinterview gecontroleerd. Interviewers waarbij grove nalatigheden worden geconstateerd worden uit het interviewercorps verwijderd. De statistische afdeling wordt hiervan op de hoogte gebracht, zodat hiermee bij de analyse rekening kan worden gehouden.

Een tweede instrument waarmee de kwaliteit van interviewers wordt gemeten is het vergelijken van interviewers met hun collega's uit de regio op een aantal indicatoren. Interviewers die afwijken worden aan een nader onderzoek onderworpen (onder meer op responsgegevens). Eventueel worden ook respondenten herbenaderd.

Zowel in het veld als bij het telefonisch interviewen hebben in de VMR geen incidenten plaatsgevonden waardoor de kwaliteit in gevaar zou komen.

Voor de VMR wordt de landelijke respons, de respons per interviewregio en per politieregio gemeten en besproken met de projectleiding van de VMR.

In staat 3 worden de veldwerkresultaten gepresenteerd, uitgesplitst naar CATI en CAPI. Staat 4 geeft inzicht in de relatie tussen de demografische kenmerken (geslacht, leeftijd en burgerlijke staat van personen van 15 jaar en ouder) van de populatie, de steekproef, de uitzet en de respons.

Staat 3. Responsverantwoording VMR 2006

Politieregio	Target	Benaderd Respons		relatief					
		Absoluut		totaal			capi		
		totaal	capi	capi	totaal	capi	capi		
	x 1			%					
Groningen	750	1219	823	186	637	67.5	15.3	52.3	
Friesland	750	1159	837	137	700	72.2	11.8	60.4	
Drenthe	750	1182	835	126	709	70.6	10.7	60.0	
IJsseland	750	1136	792	152	640	69.7	13.4	56.3	
Twente	750	1199	810	174	636	67.6	14.5	53.0	
Gelderland-Noord-Oost	750	1221	856	118	738	70.1	9.7	60.4	
Gelderland-Midden	750	1192	825	150	675	69.2	12.6	56.6	
Gelderland-Zuid	750	1162	841	165	676	72.4	14.2	58.2	
Utrecht	750	1237	860	213	647	69.5	17.2	52.3	
Noord-Holland-Noord	750	1145	835	181	654	72.9	15.8	57.1	
Zaanstreek-Waterland	750	1181	770	162	608	65.2	13.7	51.5	
Kennemerland	750	1170	802	217	586	68.5	18.5	50.1	
Amsterdam-Amstelland	750	1540	826	265	561	53.6	17.2	36.4	
Gooi- en Vechtstreek	750	1324	903	180	723	68.2	13.6	54.6	
Haaglanden	750	1300	844	282	562	64.9	21.7	43.2	
Hollands Midden	750	1252	863	158	705	68.9	12.6	56.3	
Rotterdam-Rijnmond	750	1355	849	285	564	62.7	21.0	41.6	
Zuid-Holland-Zuid	750	1256	854	191	663	68.0	15.2	52.8	
Zeeland	750	1195	824	157	667	69.0	13.1	55.8	
Brabant-Midden- en West	750	1239	845	176	669	68.2	14.2	54.0	
Brabant-Noord	750	1105	812	123	689	73.5	11.1	62.4	
Brabant-Zuid-Oost	750	1251	886	197	689	70.8	15.7	55.1	
Limburg-Noord	750	1093	807	142	665	73.8	13.0	60.8	
Limburg-Zuid	750	1151	834	196	637	72.5	17.0	55.3	
Flevoland	750	1223	832	245	587	68.0	20.0	48.0	
Nederland	18750	30487	20865	4578	16287	68.4	15.0	53.4	

Staat 4. Populatie, steekproef, uitzet en respons naar demografische kenmerken, VMR 2006

Leeftijdsklasse	Burgst	Populatie Geslacht			Steekproef Geslacht			Uitzet Geslacht			Respons Geslacht		
		Totaal	M	V	Totaal	M	V	Totaal	M	V	Totaal	M	V
15-24	Gehuwd/geregistreerd partnerschap	0.5	0.2	0.7				0.2	0.1	0.3	0.3	0.1	0.4
	Gescheiden	0.0	0.0	0.0				0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
	Nooit gehuwd geweest	14.3	15.0	13.6				12.6	13.4	11.9	14.2	15.6	13.0
	Weduwe/weduwenaar	0.0	0.0	0.0				0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Totaal 15-24		14.8	15.3	14.3	14.7	15.4	14.0	12.8	13.5	12.2	14.5	15.7	13.4
25-44	Gehuwd/geregistreerd partnerschap	18.2	17.0	19.4				16.7	15.3	18.1	19.4	17.7	20.9
	Gescheiden	2.3	1.9	2.7				1.7	1.3	2.2	1.8	1.2	2.3
	Nooit gehuwd geweest	15.2	17.6	12.9				15.8	18.1	13.6	13.2	14.9	11.6
	Weduwe/weduwenaar	0.1	0.0	0.1				0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	0.1
Totaal 25-44		35.9	36.6	35.1	35.4	36.2	34.6	34.4	34.8	34.0	34.4	33.8	34.9
45-64	Gehuwd/geregistreerd partnerschap	24.1	25.0	23.3				25.8	27.0	24.6	27.1	28.5	25.9
	Gescheiden	4.1	3.8	4.4				3.7	3.2	4.2	3.6	3.0	4.1
	Nooit gehuwd geweest	3.4	4.1	2.7				3.3	4.2	2.6	2.8	3.4	2.3
	Weduwe/weduwenaar	1.1	0.6	1.7				1.0	0.5	1.4	1.2	0.6	1.6
Totaal 45-64		32.7	33.4	32.0	32.4	33.3	31.5	33.8	34.8	32.8	34.7	35.5	34.0
65+	Gehuwd/geregistreerd partnerschap	9.8	11.2	8.4				11.9	13.2	10.6	10.7	12.1	9.3
	Gescheiden	1.1	0.9	1.3				1.1	0.9	1.3	0.8	0.7	0.9
	Nooit gehuwd geweest	0.9	0.7	1.0				1.0	0.9	1.2	0.8	0.7	0.9
	Weduwe/weduwenaar	4.9	1.9	7.7				4.9	1.8	7.9	4.1	1.5	6.4
Totaal 65+		16.6	14.7	18.5	17.5	15.1	19.9	19.0	16.9	21.0	16.4	15.0	17.6
Eindtotaal		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

5 Weging en ophoging

De schattingsprocedure voor de VMR is gebaseerd op lineair wegen. Hierbij wordt aan iedere respondent in de steekproef een gewicht toegekend waarmee schattingen kunnen worden gemaakt voor de doelpopulatie. Deze gewichten zijn gebaseerd op het steekproefontwerp en de beschikbare hulpinformatie over de doelpopulatie waarover wordt gepubliceerd. Voor de VMR 2005 en 2006 is in principe dezelfde wegingprocedure gehanteerd. Het weegschema voor de VMR 2005 is iets eenvoudiger vanwege de kleinere steekproef.

Omdat de VMR een personensteekproef is, zijn de gewichten bepaald op persoonsniveau. Voor het schatten van huishoudgegevens moeten de persoonsgewichten worden gecorrigeerd door te delen door de huishoudomvang (personen van 15 jaar en ouder).

Voor de weging van de VMR 2006 is het volgende weegschema¹² gehanteerd:

$$Lft(11) \times Gsl + Lft(11) \times Polreg + Gsl \times Polreg + Burgst + Stedgr \times Provplus + Mode \times Lft(6) + Stedgr \times Inkomen + Provplus \times Herkomst + Huishoudgr$$

Uitgangspunt voor dit weegmodel zijn de oorspronkelijke weegmodellen voor resp. de PMB:

$$Lft(5) \times Gsl \times Polreg^{13, 14},$$

en voor de module Recht van POLS:

$$Lft(11) \times Gsl + Burgst + Stedgr \times Provplus.$$

De variabele *Huishoudgr* is overgenomen uit de weging van de POLS-basissteekproef. Deze variabele is gedefinieerd op persoonsniveau en zorgt ervoor dat cijfers voor huishoudenkenmerken consistent zijn met het totale aantal huishoudens in de doelpopulatie. In het weegmodel van de VMR is de indeling naar leeftijd in 6 categorieën vervangen door een indeling naar elf categorieën omdat dit het responsgedrag beter verklaart. Omdat de steekproefmassa te klein is om te wegen naar $Lft(11) \times Gsl \times Polreg$, is deze derde-orde interactieterm vervangen door de 3 tweede-orde interactietermen: $Lft(11) \times Gsl + Lft(11) \times Polreg + Gsl \times Polreg$. Deze indeling geeft een betere verklaring voor het responsgedrag dan het model van de PMB.

Het responsgedrag en de doelvariabelen van de VMR hangen samen met telefoonbezit (J.A. van den Brakel, 2005). Daarom is de term $Mode \times Lft(6)$ opgenomen.

Bij het bepalen van de insluitgewichten is ook rekening gehouden met de telefonische bereikbaarheid binnen politieregio's. De populatietotalen voor de term $Mode \times Lft(6)$ zijn geschat op basis van de getrokken steekproef. Deze totalen zijn op dezelfde manier geschat als het totale aantal personen dat binnen iedere politieregio wel of niet telefonisch bereikbaar is.

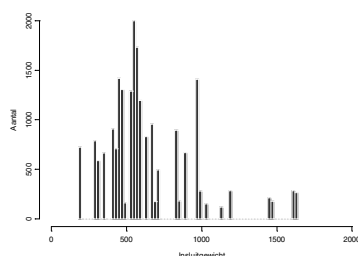
¹² Voor de specificatie van de variabelen wordt verwezen naar de appendix aan het eind van deze bijlage.

¹³ Leeftijdsklassen PMB (15-24, 25-34, 35-49, 50-64 en 65 jaar of ouder)

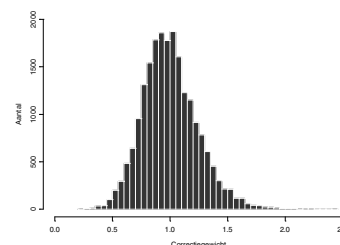
¹⁴ In het weegmodel van de VMR is $lft(6)$ gebruikt.

De term *Stedgr*×*Inkomen* is opgenomen om rekening te houden met de sociaal-economische positie van de respondenten.
De term *Provplus*×*Herkomst* is opgenomen omdat naar deze indeling gepubliceerd wordt.

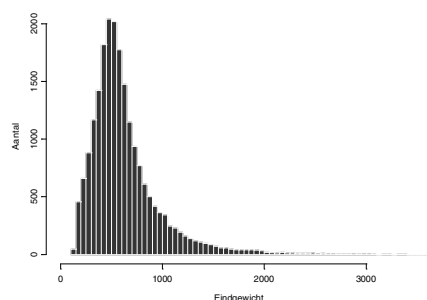
In figuren 1, 2 en 3 zijn voor de steekproef van 2006 de verdelingen van de insluitgewichten, correctiegewichten en de eindgewichten op basis van het beschreven model weergegeven in histogrammen. In staat 4 zijn een aantal spreidingsmaten van de gewichten opgenomen.

Figuur 1: Histogram insluitgewichten VMR 2006

Figuur 2: Histogram correctiegewichten VMR 2006

Figuur 3: Histogram eindgewichten VMR 2006

Staat 5: Spreiding gewichten van de VMR 2006

	minimum	1 ^e kwartiel	mediaan	3 ^{de} kwartiel	maximum
insluitgewicht	196	446	559	708	1635
correctiegewicht	0,227	0,838	0,984	1,144	2,445
eindgewicht	109	417	548	740	3940

Er zijn enkele alternatieve weegmodellen onderzocht.

- Indien in het beschreven model *Provplus* wordt vervangen door *Polreg*, resulteert dit in een te geringe celvulling. Dit leidt tot een te grote spreiding van de gewichten en tot negatieve correctie- en eindgewichten.
- Verder is onderzocht wat het effect is indien het model wordt vereenvoudigd door tweede-orde interactietermen te vervangen door de afzonderlijke hoofdeffecten. De schattingen voor de belangrijkste doelvariabelen met de bijbehorende standaardfouten worden hierdoor nauwelijks beïnvloed. Ook de spreiding in de correctie- en eindgewichten verandert nauwelijks indien het weegmodel op deze wijze gereduceerd wordt.

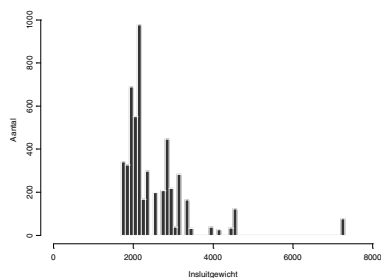
Op basis van deze overwegingen is voor de weging van de VMR 2006 uiteindelijk gekozen voor het beschreven weegmodel.

Voor de weging van de VMR 2005 is het volgende weegschema gehanteerd:

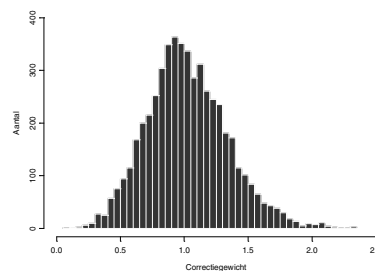
$$Lft(11) \times Gsl + Lft(6) \times Polreg + Gsl \times Polreg + Burgst + Stedgr \times Provplus + Mode \times Lft(6) + Stedgr \times Inkomen + Herkomst + Huishoudgr$$

Dit model is gebaseerd op het weegmodel voor 2006. In verband met de beperkte steekproefmassa in 2005 is de term *Lft(11)×Polreg* ingedikt tot *Lft(6)×Polreg* en de term *Provplus×Herkomst* vervangen door *Herkomst*.

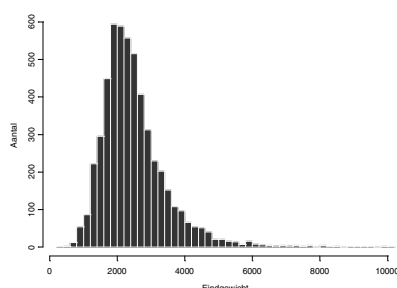
In de figuren 4, 5 en 6 zijn de verdelingen van de insluitgewichten, correctiegewichten en de eindgewichten voor de steekproef van 2005 in histogrammen weergegeven. In staat 6 is een aantal spreidingsmaten van deze gewichten opgenomen.

Figuur 4: Histogram insluitgewichten VMR 2005

Figuur 5: Histogram correctiegewichten VMR 2005

Figuur 6: Histogram eindgewichten VMR 2005

Staat 6: Spreiding gewichten van de VMR 2005

	minimum	1 ^e kwartiel	mediaan	3 ^{de} kwartiel	maximum
insluitgewicht	1726	1994	2158	2882	7280
correctiegewicht	0,082	0,814	1,001	1,223	2,341
eindgewicht	367	1870	2309	2886	10063

Er is onderzocht wat het effect is indien in dit model wordt vereenvoudigd door tweede-orde interactietermen te vervangen door de afzonderlijke hoofdeffecten. Hieruit bleek dat de spreiding in de gewichten kan worden gereduceerd. De schattingen voor de belangrijkste doelvariabelen met de bijbehorende standaardfouten worden echter nauwelijks beïnvloed door een verdere vereenvoudiging van het model. Daarom is voor de weging van de VMR 2005 uiteindelijk gekozen voor het beschreven weegmodel. Hierdoor komt het weegmodel van 2005 zoveel mogelijk overeen met het model van 2006 en zijn de publicatietabellen zoveel mogelijk consistent met de bekende populatietotalen.

6 Verwerking

Registervariabelen

Tijdens de steekproeftrekking wordt een aantal administratieve variabelen toegevoegd. Het gaat daarbij om de kenmerken *herkomst* en *grootte van het huishouden*. Na het opstarten van de verwerking wordt allereerst een aantal SSB¹⁵-variabelen toegevoegd. Het gaat daarbij om sociaal-economische gegevens op basis van fiscale bronnen, zoals het *netto besteedbaar persoonlijk inkomen*, het *netto besteedbaar huishoudinkomen*, de *belangrijkste inkomensbron* en een aanduiding van de *sociaal-economische categorie*. Ook worden geografische kenmerken toegevoegd zoals *provincie* en een maat voor de *verstedelingsgraad*.

Imputaties

¹⁵ SSB: Sociaal Statistisch Bestand, een CBS-bestand waarin zoveel mogelijk demografische en sociaal-economische gegevens op micro-niveau zijn gekoppeld.

Vooraf voor het incidentenbestand (de data met gegevens over afzonderlijke voorvallen) is de imputatie van ontbrekende of onbekende datums van belang voor de afbakening van de referentieperiode. Deze referentieperiode is de afbakening van een periode van 12 maanden, gerekend vanaf de interviewdatum, waarbinnen gesommeerd wordt voor bijvoorbeeld slachtofferschapen.

Schaalscores

Bij het afleiden van de schaalscores bleken 3 van de 8 schaalscores niet te voldoen aan het afleidingsschema volgens de beschrijving in de PMB-rapportages. Twee van deze 3 (*ernstige overlast* en *verloedering van de fysieke woonomgeving*) bleken een bereik te hebben van 1-7. De derde schaalscore (*verkeersoverlast*) heeft een bereik van 1-10. Volgens de oorspronkelijke PMB-beschrijving hadden deze scores een bereik van 0-10.

Marges

Bij de berekening van de marges van de VMR is rekening gehouden met het steekproefontwerp. Voor de PMB-data was dit niet mogelijk omdat het CBS niet beschikt over de betreffende microdata. Daarom zijn de marges van de PMB voor de grafieken geschat met behulp van een standaardformule die in principe alleen geldt voor enkelvoudige aselechte steekproeven. Op basis daarvan zijn (evenals in de PMB-publicaties zelf) de 95-procent betrouwbaarheidsintervallen berekend. Dit betekent dat de waarden in 95 van de 100 te trekken steekproeven tussen de grenzen zullen liggen van de marges behorende bij de gevonden waarde.

7 Tabellering

Vanwege de geringe celvullingen zijn in de tabellen voor de VMR 2005 geen gegevens opgenomen op het niveau van de politieregio's.

Voor de 'oude' POLS-onderzoeken (1997-2004) zijn, eveneens vanwege de geringe celvullingen, telkens 2 onderzoeksjaren samengevoegd. Het gemiddelde over deze 2 jaren is in de tabellen telkens opgenomen onder het laatste jaar.

Gegevens gebaseerd op minder dan 50 waarnemingen zijn niet gepubliceerd. In de tabellen is dit aangegeven met een punt (gegevens ontbreken).

8 Grafieken

Voor de 'oude' gegevens uit de PMB zijn, behoudens de schaalscores, de marges voor de lijngrafieken berekend volgens de eerder genoemde standaardformule voor enkelvoudige aselechte steekproeven.

Uitsluitend om de voortzetting van de PMB-reeksen te visualiseren is het afwijkende niveau van de VMR door middel van een proportionele methodiek, aangepast aan het niveau van de PMB-reeksen, volgens de formule:

$$\text{Schatting PMB2005} / \text{schatting VMR 2005} * \text{VMR2006}$$

De als een gestippelde lijn getekende voortzetting van de reeks na 2005 bevat geen marges vanwege de niet kwantificeerbare assumpties en modelveronderstellingen die aan deze visualisatie ten grondslag liggen.

9 Aanvullende analyses

Door het op individueel niveau koppelen van administratieve gegevens, zoals inkomen, herkomst, sociaal-economische categorie, inkomensbron enz, aan de survey-gegevens van de respondenten kunnen de analysemogelijkheden worden verbreed en uitgediept. Vanwege de beperkte beschikbare tijd tussen het einde van het veldwerk en de opleverdatum van deze rapportages, is deze analyse voorlopig beperkt gebleven tot tabellering van zeven schaalscores en enkele belangrijke percentages naar kenmerken als herkomst, netto besteedbaar huishoudinkomen, inkomensbron en sociaal-economische categorie.

In de toekomst zullen, door het beschikbaar komen van meer SSB-variabelen, de analysemogelijkheden verder toenemen.

Appendix: Overzicht weegvariabelen

Burgst: indeling naar burgerlijke staat in 4 klassen:

- 1: gehuwd
- 2: voor de wet gescheiden
- 3: verweduwd
- 4: nooit gehuwd geweest

Gsl: indeling naar geslacht

- 1: man
- 2: vrouw

Herkomst: indeling naar herkomst in drie klassen:

- 1: autochtoon
- 2: niet-westerse allochtoon
- 3: westerse allochtoon

Huishoudgr: indeling naar huishoudomvang in vijf klassen:

- 1: eenpersoonshuishouden
- 2: tweepersoonshuishouden
- 3: driepersoonshuishouden
- 4: vierpersoonshuishouden
- 5: huishouden bestaat uit vijf personen of meer

Inkomen: indeling in zes klassen op basis van het persoonsinkomen:

- 1: inkomen < 10 000 €
- 2: 10 000 € ≤ inkomen < 20 000 €
- 3: 20 000 € ≤ inkomen < 30 000 €
- 4: 30 000 € ≤ inkomen < 40 000 €
- 5: inkomen ≥ 40 000 €
- 6: inkomen onbekend

Lft(11): indeling naar elf leeftijdsklassen

- 1: 15-19,
- 2: 20-24,
- 3: 25-29,
- 4: 30-34,
- 5: 35-39,
- 6: 40-44,
- 7: 45-49,
- 8: 50-54,
- 9: 55-59,
- 10: 60-64,
- 11: 65 of ouder.

Lft(6): indeling naar zes leeftijdsklassen:

- 1: 15-24,
- 2: 25-34,
- 3: 35-44,
- 4: 45-54,
- 5: 55-64,
- 6: 65 plus

Mode: indeling naar telefoonbezit

- 1: geen vaste telefoonaansluiting (mode = CAPI)
- 2: wel een vaste telefoonaansluiting (mode = CATI)

Polreg: indeling naar 25 politieregio's:

- 1: Groningen
- 2: Fryslân
- 3: Drenthe
- 4: IJsselland
- 5: Twente
- 6: Noord- en Oost-Gelderland
- 7: Gelderland-Midden
- 8: Gelderland-Zuid
- 9: Utrecht
- 10: Noord-Holland Noord
- 11: Zaanstreek-Waterland
- 12: Kennemerland
- 13: Amsterdam-Amstelland
- 14: Gooi en Vechtstreek
- 15: Haaglanden
- 16: Hollands Midden
- 17: Rotterdam-Rijnmond
- 18: Zuid-Holland-Zuid
- 19: Zeeland
- 20: Midden- en West-Brabant
- 21: Brabant-Noord
- 22: Brabant-Zuid-Oost
- 23: Limburg-Noord
- 24: Limburg-Zuid
- 25: Flevoland

Provplus: indeling naar provincie plus de vier grote steden:

- 1: Groningen
- 2: Friesland
- 3: Drenthe
- 4: Overijssel
- 5: Gelderland
- 6: Utrecht, exclusief de stad Utrecht
- 7: Noord Holland, exclusief Amsterdam
- 8: Zuid Holland, exclusief Rotterdam en den Haag
- 9: Zeeland
- 10: Noord-Brabant
- 11: Limburg
- 12: Flevoland
- 13: Amsterdam
- 14: Rotterdam
- 15: Den Haag
- 16: Utrecht

Stedgr: indeling naar mate verstedelijking (stedelijkheidsgraad) in vijf klassen:

- 1: zeer stedelijk,
- 2: sterk stedelijk,
- 3: matig stedelijk,
- 4: weinig stedelijk,
- 5: niet stedelijk

Bijlage 2: Vragenlijst

Zie losse bijlage

Bijlage 3: Indeling Nederland in politieregio's

**Bijlage 4: De start van een nieuwe reeks;
over verschillen tussen uitkomsten VMR en
eerdere uitkomsten van POLS en PMB**

De start van een nieuwe reeks

Over verschillen tussen uitkomsten VMR en eerdere uitkomsten van POLS en PMB

1. Samenvatting

Bij iedere vernieuwing in de opzet van onderzoeksinstrumenten, zoals enquêtes, zullen veranderingen in de uitkomsten het gevolg zijn. In sommige gevallen liggen de nieuwe en de oude uitkomsten binnen de statistische onzekerheidsmarges; in andere gevallen zijn de verschillen dusdanig groot dat er sprake is van statistisch significante verschillen. In (vrijwel) alle gevallen echter kan een bestaande tijdreeks niet zonder meer voortgezet worden.

Nu de cijfers van 2005 en 2006 van de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR) bekend zijn, is duidelijk dat ook bij de overgang van POLS en PMB naar de VMR in het overgrote deel van de gevallen een duidelijke breuk zichtbaar is.

Aangezien juist de ontwikkeling van de cijfers door de jaren heen een belangrijk deel vormt van de output van de VMR en zijn voorgangers, zijn in de publicatie op grafische wijze de doorlopende ontwikkelingen in de tijd zichtbaar gemaakt. Bij de overgang van PMB naar VMR is hiervoor gebruik gemaakt van proportionele aanpassing op basis van het koppeljaar 2005. Voor de overgang van POLS naar de VMR kan geen gebruik worden gemaakt van een koppeljaar en kan dus geen visualisatie worden gepresenteerd.

Door het CBS is een analyse uitgevoerd van de belangrijkste oorzaken van de verschillen in uitkomsten tussen POLS, PMB en VMR. Hierbij is mede gebruik gemaakt van literatuur op het gebied van (slachtoffer)enquêtes. Zes belangrijke oorzaken zijn geïdentificeerd: steekproefkader, wijze van benadering van de respondenten, respons en herweging, peilmoment/periode van waarneming, context van onderzoek en vraagstellingen slachtofferschap in de enquêtes. Het is niet mogelijk om de verschillen nauwkeurig naar al deze oorzaken te kwantificeren.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat het merendeel van de methodologische veranderingen bij de overgang van POLS naar VMR volgens de theorie en bevindingen uit eerder onderzoek zal leiden tot hogere cijfers voor slachtofferpercentages en aantallen delicten in de VMR dan in POLS.

Bij de overgang van PMB naar VMR zijn enkele veranderingen doorgevoerd in de vraagstellingen over de tevredenheid over de politie en over ervaren onveiligheidsgevoelens in specifieke situaties die vermoedelijk een lagere tevredenheid en meer onveiligheidsgevoelens opleveren. Een tweede belangrijk verschil met de PMB is het gebruik van de Gemeentelijke Bevolkingsadministratie (GBA) als steekproefkader voor de VMR en de toepassing van een face-to-face-benadering voor telefonisch niet bereikbare personen waardoor diverse groepen met een risicovolle leefstijl beter bereikt konden worden.

In hoeverre de beschreven verschillen in de uitkomsten ook als verbeteringen zijn aan te merken is op diverse punten niet te beoordelen. Maar op enkele onderdelen is wel degelijk sprake van een aantoonbare kwaliteitsverbetering. Betere uitbating van de steekproef (hogere respons) en nadere specificatie van enkele delicten zijn zeker te beschouwen als kwaliteitsverbeteringen van de VMR in vergelijking tot het POLS, maar hebben ook een opwaarts effect op de waarneming van slachtoffers en delicten.

De overgang van PMB naar VMR houdt een verandering in van het gebruik van het GBA als steekproefkader en de toepassing van CAPI waardoor risicogroepen beter bereikt worden. Ook deze veranderingen in de onderzoeksopzet zijn aan te merken als duidelijke kwaliteitsverbetering.

2. Inleiding

Bij iedere vernieuwing in de opzet van onderzoeksinstrumenten, zoals enquêtes, zullen veranderingen in de uitkomsten het gevolg zijn. Soms heeft men nog de hoop dat de gevolgen beperkt zullen blijven tot kleine veranderingen binnen de marge van onzekerheid die ieder onderzoek kent. Maar meestal blijkt deze hoop ijdel en zijn de veranderingen van zodanige omvang dat een bestaande tijdreeks niet zonder meer voortgezet kan worden zonder aandacht voor de breuk in de tijdreeks waarmee deze overgang gepaard is gegaan. Zoals zal blijken liggen de veranderingen bij de overgang naar de VMR in een zodanige orde van grootte dat directe voortzetting van de tijdreeks niet mogelijk is.

In de onderzoekstraditie van de slachtofferenquêtes heeft veel methodologisch onderzoek plaatsgevonden. Daaruit kan geput worden bij de beschrijving van veranderingen in specifieke kenmerken van de onderzoeksopzet in samenhang met de gevolgen voor de uitkomsten over slachtofferisico's. Voor onderwerpen als onveiligheidsgevoelens en evaluatie van de politie is veel minder specifieke informatie bekend. Wel is duidelijk dat niet alleen de overgang tussen POLS en VMR, maar ook de overgang tussen PMB en VMR met duidelijke trendbreuken gepaard is gegaan. Bij bijna alle onderwerpen liggen de uitkomsten van de VMR op een ander niveau waardoor de VMR-uitkomsten geen directe vergelijking met uitkomsten van POLS en PMB toestaan. Op sommige punten is gepoogd de lezer extra tegemoet te komen door de uitkomsten van de VMR grafisch te presenteren in relatie tot de bestaande tijdreeksen.

In het kader van deze toelichting beperken we ons tot enkele onderzoeksaspecten die vooral relevant zijn met het oog op de volgtijdelijkheid van de uitkomsten voor en na de veranderingen. In het bijzonder zal de aandacht uitgaan naar gerapporteerde veranderingen in lopend nationaal slachtofferonderzoek en de wijze waarop in die gevallen is omgegaan met trendbreuken. De volgende onderwerpen zullen kort aan de orde komen:

- Steekproefkader
- Wijze van benadering
- Steekproef, respons en herweging
- Peilmoment en referentieperiode
- Context van vraagstellingen
- Vraagstellingen
- Presentatie uitkomsten
- Onveiligheidsgevoelens en evaluatie politie
- Trendbreuk
- Presentatie tijdreeks

3. Slachtofferenquêtes

Onderzoeken naar slachtofferschap van criminaliteit bestaan reeds sinds het begin van de 70'er jaren. Tegenwoordig wordt dergelijk onderzoek met wisselende frequentie in veel landen uitgevoerd. Deels vindt dat plaats in georganiseerd internationaal verband om te komen tot internationaal vergelijkbare uitkomsten (zie bijv. Kesteren e.a. 2000). Met de Verenigde Staten en Scandinavische landen behoorde Nederland tot de eerste landen, waar dit soort onderzoek werd uitgevoerd. De volledige lijst met nationale periodieke slachtofferenquêtes (Wittebrood, 2006) heeft inmiddels een indrukwekkende lengte. Deels wordt dit veroorzaakt doordat in sommige jaren verschillende surveys tegelijkertijd werden uitgevoerd.

De lange bestaansgeschiedenis heeft geleid tot een grote hoeveelheid literatuur over het onderwerp 'slachtofferschap' maar ook over de opzet en uitvoering van dergelijke surveys. Het beschrijven van de varianten in de opzet van slachtofferenquêtes en het samenvatten van de methodologische overwegingen bij specifieke keuzes in de onderzoeksopzet zou een omvangrijke studie inhouden, die hier te ver zou voeren.

4. Steekproefkader

De Gemeentelijke Bevolkingsregistratie is het steekproefkader van de VMR en was dat ook van POLS. Gegeven de doelstelling van een nationale slachtofferenquête – een representatief beeld te geven van de kans op slachtofferschap van de totale bevolking van 15 jaar en ouder¹⁶ – kan men zich eigenlijk geen beter steekproefkader wensen. Andere surveys moesten zich bedienen van andere kaders. Het feit dat de PMB gebruik maakt van het telefoonregister van de PTT/KPN is te beschouwen als een van de oorzaken dat de uitkomsten afwijken van POLS en VMR (Schoen e.a., 2000). Onderzoek naar verschillen tussen individuen (in huishoudens) met en zonder een KPN-telefoonaansluiting in 2002 laat zien dat vooral diverse groepen allochtonen dan wel regio's met veel allochtonen sterk ondervertegenwoordigd zijn onder de bezitters van een vaste telefoonaansluiting (Cobben en Bethlehem, 2005; Vousten, 1999). Ook nadere analyse van gegevens van het slachtofferonderzoek in POLS 2004 laat hogere percentages slachtofferschappen zien onder personen zonder vaste KPN-telefoonaansluiting in vergelijking met personen die dat wel hebben¹⁷. Dit geldt ook voor de vergelijking van de onveiligheidsgevoelens in de basismodule van het POLS 2005: van de groep met telefoon voelt zich 20% wel eens onveilig, van de groep zonder telefoon is dat 25%.

¹⁶ De ondergrens van 15 jaar heeft in de loop der jaren in Nederland ook gevarieerd tussen 12 en 18 jaar (Wittebrood, 2006)

¹⁷ Eigenlijk gaat het hier om personen van wie een telefoonnummer bekend is.

Diverse andere onderzoeken (zoals ondermeer het International Crime Victims Survey (ICVS)) maken gebruik van random digit dialing waardoor impliciet de totale telefonisch bereikbare bevolking¹⁸ steekproefkader is. Belangrijk is wel dat de bevolking met uitsluitend mobiele telefoon daarbij is inbegrepen, want zij zijn eveneens een deel van de populatie met een hogere kans op slachtofferschap (Hope, 2005).

Bij gebruik van registers zoals de GBA is het ook mogelijk gebruik te maken van gegevens over kenmerken van huishoudens in het steekproefkader. In vergelijking met random digit dialing of het gebruik van bijv. het KPN-bestand heeft dat belangrijke extra voordelen in de vorm van betere mogelijkheden voor stratificatie, beoordelen van selectiviteit van de respons en gedeeltelijke correctie voor die selectiviteit door herweging. Soortgelijke correcties zijn ook denkbaar voor gegevensverzamelingen die andere steekproefkaders gebruiken, maar dat brengt aanzienlijk meer onzekerheden met zich mee, omdat in dergelijke kaders vaak de achtergrondkenmerken ontbreken.

5. Methode van gegevensverzameling

De methode van gegevensverzameling en de wijze waarop respondenten worden benaderd hangen samen met de aard van het steekproefkader. We beperken ons hier tot de methoden die voor POLS, PMB en VMR relevant zijn¹⁹.

Wanneer het bevolkingsregister gebruikt wordt als steekproefkader, zal gegevensverzameling uitsluitend via een telefonisch interview problematisch zijn omdat niet iedereen in de steekproef telefonisch bereikbaar zal zijn en ook niet van iedereen het nummer bekend is. Voor minstens een deel van de steekproef is in dat geval een andere methode van gegevensverzameling nodig, bijv. een face-to-face interview, zoals in het geval van de VMR, of via een schriftelijke vragenlijst dan wel een vragenlijst via Internet. Dat heeft wel gevolgen voor de uitkomsten door het gebruik van de alternatieve methode voor een selecte deelgroep van de steekproef (zie ook De Leeuw, 2005).

Bij POLS ontstond dit probleem niet omdat in het POLS de data worden verzameld door interviewers die de respondenten thuis bezoeken en de elektronische vragenlijst in een persoonlijk vraaggesprek afnemen. Bij de VMR worden de respondenten waarvoor een telefoonnummer van een vaste aansluiting bij KPN bekend is door interviewers telefonisch benaderd en wordt de elektronische vragenlijst in een telefonisch gesprek afgenomen. De overige respondenten worden door interviewers thuis bezocht en bij hen wordt de vragenlijst via een persoonlijk gesprek ingevuld. POLS en VMR zijn op dit punt dus niet geheel vergelijkbaar.

Gegevensverzameling uitsluitend via een telefonisch interview gaat logischerwijs meestal samen met toepassing van random digit dialing of gebruik van een bestand van telefoonnummers als steekproefkader. Vaak zijn de lagere kosten van telefonisch interviewen de belangrijkste reden voor deze werkwijze. Dat sluit overigens niet uit dat de telefonisch benaderde respondent verzocht kan worden ook op andere wijze (bijv. via Internet) mee te werken aan gegevensverzameling.

Schatting van de werkloze beroepsbevolking onder allochtonen op basis van uitsluitend telefonische benadering leidt tot onderschatting van de omvang van werkloosheid, maar daarbij kon niet worden vastgesteld hoe groot de rol was van diverse factoren, zoals kader, respons en feitelijke gegevensverzameling (Van den Brakel e.a., 2004).

De conclusies van gericht onderzoek naar verschillen in slachtofferkans in samenhang met de methode van gegevensverzameling zijn enigszins tegenstrijdig. Soms wordt geconcludeerd dat telefonische gegevensverzameling een hoger slachtofferpercentage oplevert (US Department of Justice, 1994, Hope, 2004), soms wordt vastgesteld dat dit niet het geval is (Stangeland, 1996; Scherpenzeel 1994). Meestal was het ook in die gevallen niet mogelijk het afzonderlijke effect van diverse factoren te specificeren. Gelet op de resultaten van methodologisch onderzoek bij andere onderwerpen lijkt het verstandig ervan uit te gaan dat telefonische gegevensverzameling van gegevens over slachtofferschap sec eerder leidt tot lagere schattingen en dat de hogere schattingen bij telefonisch enquêteren vooral het gevolg zijn van andere factoren, zoals het beter bereiken van specifieke groepen respondenten en factoren die met vraagstellingen of context daarvan te maken hebben. Relevant gegeven in recenter methodologisch onderzoek was dat die conclusie vooral geldt voor de groep die via een vaste telefoonverbinding bereikt wordt voor een interview. De bevolkingsgroep die alleen via mobiele telefoon bereikbaar is, blijkt een selectieve groep met een grotere slachtofferkans (Hope, 2004). De brede verspreiding van de mobiele telefonie heeft het karakter van de methodologi-

¹⁸ Het maken van onderscheid tussen nummers van particulieren en die van bedrijven en instellingen moet aan het begin van het interview plaatsvinden.

¹⁹ Daarmee laten we bijv. gegevensverzameling via access panels buiten beschouwing.

sche discussies over telefonisch enquêteren sterk veranderd in vergelijking tot een jaar of tien geleden. De problemen bij het interviewen via mobiele telefoons zijn heel anders dan via het vaste telefoonnet. De snelle wisseling van telefoonnummers compliceert de bepaling van het steekproefkader, het uitvoeren van een interview via een mobiele telefoon is vaak niet mogelijk vanwege de locatie van de persoon en eruit voortvloeiende privacy aspecten, enz.

6. Steekproef, respons en herweging

Mede bepalend voor de kwaliteit van de uitkomsten van enquêtes zijn de totale omvang van de steekproef, niveau en aard van de (non-)respons en eventuele correcties via herweging.

De steekproef van de VMR 2005 is veel kleiner dan die in 2006 en ook kleiner dan de steekproeven van PMB en POLS. Bij gelijkblijvende respons heeft dat tot gevolg dat de onzekerheidsmarges van de VMR 2005 ook groter zijn dan die van de andere onderzoeken. Dat is de eerste factor waarmee bij de interpretatie van verschillen rekening gehouden moet worden.

Sinds 1980 is de respons van het slachtofferonderzoek van het CBS afgenomen van ongeveer 70 procent naar 60 procent in 1999. De laatste jaren slaagt het CBS er beter in om meer personen in de steekproef te bereiken en te bewegen te responderen. Zo kent de VMR via de combinatie van telefonische en face-to-face benadering in 2005 een respons van rond 70 procent. In 2006 benaderen ook het POLS en de Enquête beroepsbevolking (EBB) dit responspercentage.

Belangrijker dan de hoogte van de respons is de selectiviteit ervan: kan de respons nog beschouwd worden als een goede afspiegeling van de populatie die het steekproefkader vormt, of zijn specifieke groepen onder de respondenten over- dan wel ondervertegenwoordigd? De logische vervolgvraag is dan: over welke groepen gaat het dan?

Voorzover men samenhang mag vermoeden tussen de belangrijkste doelvariabelen van het onderzoek en andere kenmerken (zoals leeftijd, stedelijkheid of herkomst) waarvan de (gecombineerde) verdeling in zowel steekproef als populatie bekend is, kan men de hoop hebben via herweging de over- en ondervertegenwoordiging te corrigeren en daarmee de vertekening te beperken (zie bijv. Schoen e.a., 2000). Zekerheid over de mate waarin men erin slaagt die vertekening van de doelvariabele te corrigeren is er echter niet. Door het gebruik van de GBA als steekproefkader zijn al meer gegevens bekend dan in het verleden over al dan niet responderende personen, waardoor herweging mogelijk is. In de nabije toekomst ontstaan hiervoor nog meer mogelijkheden door gebruik te maken van gegevens uit andere registraties in het CBS (bijv. gegevens over sociaal-economische positie) die door koppeling beschikbaar gemaakt kunnen worden.

Bij de PMB is een dalende tendens in de respons gekeerd in 2001, onder meer door het onderzoek via een officiële brief van de politie aan te kondigen bij potentiële respondenten. Na een respons van 46 procent in 1999 leidde dit tot een respons van meer dan 70 procent in de latere jaren²⁰. Inspectie van de kenmerken van de respondenten gaven geen aanleiding voor de conclusie dat sprake is van vertekening in vergelijking tot eerdere edities van de PMB.

Non-respondenten hebben vaak een leefstijl waardoor ze een grotere kans lopen slachtoffer van een misdrijf te worden (Stangeland, 1996). Voor een deel wordt daarbij via herweging wellicht gecorrigeerd, maar voor zover die selectiviteit in de deelname onafhankelijk is van die kenmerken, zal correctie van de vertekening niet mogelijk zijn. De verschillen in vertekening van de gegevens uit POLS op basis van een lage respons en de gegevens in de VMR met een hogere respons worden voor een deel gecorrigeerd door gebruik te maken van overeenkomstige kenmerken bij de herweging. Interesse in of relevantie van een onderwerp is een factor bij de beslissing van personen over deelname aan een onderzoek (Stoop, 2005). Mensen beslissen soms om deel te nemen aan de *Veiligheidsmonitor* juist omdat zij denken: dat onderwerp zegt me wel iets, of omdat zij willen vertellen dat zij zich onveilig voelen of slachtoffer zijn geweest van een misdrijf, terwijl zij niet zouden deelnemen aan een onderzoek naar de *Leefsituatie* omdat dat onderwerp hen niets zegt en zij daaraan geen boodschap hebben (Stangeland, 1996, Van Dijk, 1990). Dat leidt ertoe dat het verschil in respons tussen POLS en de VMR in zekere mate *selectief* is en niet langs andere weg corrigeerbaar is. Volgens deze redenering zal voor slachtofferschap POLS eerder een lage schatting en de VMR een hoge schatting opleveren. Omdat niet bekend is hoeveel delicten of slachtoffers er in werkelijkheid zijn, is niet vast te stellen of in vergelijking met dat werkelijke aantal POLS een onderschatting is of VMR wellicht een overschatting.

²⁰ Op basis van gegevens uit de PMB. De berekening van het responspercentage wijkt vermoedelijk af van POLS en VMR.

7. Peilmoment en referentieperiode

De gegevensverzameling voor PMB en VMR vindt ongeveer in dezelfde periode van het jaar plaats (merendeels 1^e kwartaal). Het slachtofferonderzoek in POLS was een doorlopend onderzoek waarvoor gelijkmatig verdeeld over het gehele jaar gegevens werden verzameld.

Alle 3 onderzoeken hebben mede tot doel gegevens te verzamelen die betrekking hebben op mogelijke slachtoffers van de respondent in de periode van 12 maanden voorafgaand aan het interview. Bij VMR en PMB hebben de gegevens dus betrekking op een gemiddelde 12-maandsperiode die vrij dicht in de buurt komt van het voorgaande kalenderjaar, maar de vraagstellingen om dit vast te stellen verschillen (zie daarvoor hieronder). De uitkomsten van POLS hebben meer het karakter van een voortschrijdend jaargemiddelde en zijn minder eenvoudig aan een specifieke kalenderperiode toe te rekenen. Maar anders dan bij PMB en VMR mag worden verondersteld dat de enquête minder gevoelig is voor eventuele seizoenspatronen of voor specifieke periode-effecten. Een voorbeeld daarvan is een gebeurtenis die plaatsvindt in de periode van gegevensverzameling van PMB en VMR en die sterke invloed heeft op de ervaring van (on)veiligheid. Via tijdreeksanalyse van de gegevens van POLS is vastgesteld dat in de gegevensverzameling wel sprake is van enig seizoenseffect: de schattingen op basis van eerste en tweede kwartaal komen hoger dan voor het derde en vierde kwartaal (Van den Brakel, 2005). Dit effect heeft waarschijnlijk eerder betrekking op een seizoenspatroon in gegevensverzameling (bijv. geheugeneffecten) dan in de verdeling van delicten over het jaar. Maar niettemin kan dit een factor zijn die leidt tot verschillen in jaarschattingen op basis van enerzijds POLS en anderzijds VMR of PMB.

8. Context van vraagstellingen

De context van een onderzoek waarin aan de respondent wordt gevraagd of die het slachtoffer is geweest van misdrijven en/of hoe veilig hij/zij zich voelt, wordt voor een deel al gevormd door de aankondiging van het onderzoek en door de nadere toelichting daarop door de interviewer. Wanneer het doel van het onderzoek nadrukkelijk is verbonden met de zorg voor veiligheid en ook de opdrachtgever van het onderzoek een instantie is die daarvoor mede verantwoordelijk is, kan dat niet alleen invloed hebben op de beslissing wel of niet mee te doen aan het onderzoek, maar ook op de inspanning die men zich wil getroosten om de vragen zo goed mogelijk te beantwoorden. De introductie van het interview, de onderwerpen die verder aan de orde komen in het interview en de volgorde waarin dat gebeurt zijn alle aspecten van de context van de vragen over bijv. slachtofferschap. De respondent heeft in POLS al vragen over een groot aantal onderwerpen beantwoord voordat vragen over veiligheid aan de orde komen. De aandacht van de respondent is veel minder exclusief op veiligheidservaringen gericht dan in de PMB en VMR, die alleen vragen over (on)veiligheid bevatten. Net als bij de beslissing over wel of niet meedoen mag daarom verwacht worden dat inhoud en inrichting van het interview bij PMB en VMR eerder zullen leiden tot hogere schattingen van slachtofferschap dan POLS²¹.

De plaats van de vragen in POLS over onveiligheid heeft zeer waarschijnlijk effect op de gegeven antwoorden. Bekend is dat de verplaatsing van de vraag naar onveilige plekken in de buurt gepaard ging met een drastische verhoging van het aantal ja-antwoorden in de periode 1999-2002 ten opzichte van 1997 en 1998. In 1997 en 1998 maakte deze vraag deel uit van de basis-module, daarna van de Recht-module. Daarmee kwamen de percentages weer in de richting van de cijfers die op basis van de ERV in de periode 1992-1996 waren gepubliceerd.

9. Vraagstellingen

Een belangrijk element van de vraagstellingen over slachtofferschap is de wijze waarop wordt vastgesteld wanneer het delict plaatsvond, omdat men delicten en slachtofferschap wil beschrijven binnen een vaste referentieperiode, die bij alle 3 onderzoeken 12 maanden is. De meting van slachtofferschap is altijd gebaseerd op retrospectieve vraagstellingen, waarbij de respondent gevraagd wordt om te rapporteren over gebeurtenissen in het verleden. Daarmee wordt een zwaar beroep gedaan op het geheugen van de respondent en kunnen ook fouten optreden. Enerzijds kunnen respondenten gebeurtenissen vergeten (te rapporteren). Anderzijds kunnen ze gebeurtenissen verkeerd in de tijd plaatsen (telescoperen) (CBS, 1993), waarbij vooral het risico bestaat dat respondenten bepaalde gebeurtenissen de referentieperiode binnenhalen omdat zij daarover graag willen rapporteren. Om dit tegen te gaan is de procedure van 'internal bounding' ontwikkeld (Sudman e.a., 1984) waarbij eerst een vraag wordt gesteld over een ruime referen-

²¹ Overigens is de overgang van de Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid als afzonderlijk onderzoek naar een module Recht in het bredere POLS niet gepaard gegaan met een duidelijk aanwijsbare trendbreuk.

tieperiode en pas dan over de eigenlijke referentieperiode. Ook in POLS en VMR wordt deze methode gebruikt. Dat gebeurt niet in de PMB. De vragen daarin hebben rechtstreeks betrekking op de referentieperiode van 12 maanden. Dit is vermoedelijk een van de belangrijkste redenen waarom slachtofferpercentages van de PMB aanzienlijk hoger uitkomen dan in POLS en VMR (Block, 1993; Scherpenzeel, 1992).

Andere relevante aspecten zijn het aantal afzonderlijke misdrijven waarover respondenten worden ondervraagd en de volgorde waarin deze worden gepresenteerd. Het effect van de volgorde is niet erg duidelijk en daarin verschillen POLS en VMR niet. Vragen naar een groter aantal delicten leidt wel tot een hoger slachtofferpercentage en een groter aantal gerapporteerde delicten (US Department of Justice, 1994) en om die reden valt in de VMR een hoger aantal delicten te verwachten. Bij de uitkomsten in de VMR over inbraak en poging tot inbraak heeft dat tot een duidelijke toename in het aantal slachtoffers en dus ook aantal ondervonden delicten geleid.

Als laatste is de formulering van de vragen over delicten te noemen: het gebruik van voorbeelden leidt tot meer gerapporteerde delicten, vermoedelijk vanwege het stimulerende effect op het geheugen (Schoen e.a., 2000).

10. Presentatie uitkomsten

De uitkomsten van onderzoeken naar slachtofferschap worden niet altijd op gelijke wijze gepresenteerd en zijn dan ook niet altijd geheel vergelijkbaar. Soms is omgekeerd sprake van gelijke presentatie van uitkomsten waarbij te weinig aandacht is voor elementen van onvergelykbaarheid.

De uitkomsten kunnen worden gepresenteerd in termen van de kans op slachtofferschap in de vorm van het percentage personen dat in de referentieperiode slachtoffer is geworden van een of meer misdrijven, ook wel aan te duiden als prevalentie (CBS, 1993). De uitkomsten van de PMB worden uitsluitend in die termen gepresenteerd. Een alternatief is de kans op slachtofferschap als uitkomst van het onderzoek te beschrijven als het aantal delicten per 100 personen van de bevolking (incidentie): daarmee wordt de feitelijke kans op slachtofferschap beter benaderd omdat rekening wordt gehouden met meervoudig slachtofferschap (CBS, 1993). Het voordeel daarvan is ook dat de uitkomsten optelbaar zijn over de onderscheiden delicten.

In het kader van de vergelijking van POLS en VMR waarbij de uitkomsten worden gerapporteerd als incidenties is daarbij relevant dat toepassing van een methodiek die voor alle typen misdrijven tot hogere rapportage leidt, een cumulatief effect op de incidenties heeft. De overgang van POLS naar VMR tussen 2004 en 2005 gaat gepaard met een stijging van het totale slachtofferpercentage van 25,4 naar 28,8 terwijl het aantal delicten per 100 personen toeneemt van 36,4 naar 47,2.

11. Onveiligheidsgevoelens en evaluatie politie

De mate waarin diverse andere onderwerpen, zoals onveiligheidsgevoelens of tevredenheid over het optreden van de politie, beïnvloed worden door veranderingen in onderzoeksopzet of vraagstelling zijn veel minder dan het slachtofferschap onderwerp geweest van methodologisch onderzoek. De meeste van deze andere onderwerpen zijn in de presentatie van uitkomsten van de VMR vergeleken met de eerdere uitkomsten van de PMB. Omdat de PMB op vele punten verschilt van de VMR is het extra moeilijk om de trendbreuk in deze uitkomsten te interpreteren. Vanwege juist dat grote aantal verschillen (bijv. de samenstelling van de steekproef) is het zeer waarschijnlijk dat ook daarbij trendbreuken zullen bestaan en is het verstandig om zonder aanvullende informatie ervan uit te gaan dat plausibel ogende uitkomsten toch niet zonder meer als voortzetting van de bestaande tijdreeks geïnterpreteerd kunnen worden. Ook op dit punt zijn door de overlap van beide onderzoeken mogelijkheden aanwezig om daar nader onderzoek naar in te stellen en na te gaan in hoeverre aangepaste schattingen samengesteld kunnen worden.

Bij vergelijking van de uitkomsten van PMB en POLS over onveiligheidsgevoelens blijkt in de periode 1999-2005 bij gelijke en gelijkblijvende vraagstellingen het niveau van onveiligheidsgevoelens in de PMB steeds hoger. Ook de orde van grootte van het verschil is ongeveer stabiel. Het feit dat de uitkomsten voor onveiligheidsgevoelens in de VMR ongeveer op het niveau van de PMB liggen, gegeven de bovenbeschreven overeenkomsten en verschillen van de onderzoeken, ondersteunt het vermoeden van het belang van het veiligheidsfocus als factor.

Op het punt van de vraagstellingen over de ervaring van onveiligheid kan nog worden opgemerkt dat afgezien van de meest algemene vraagstelling (voelt u zich wel eens onveilig) er wel een verschil is opgetreden in de vraagstellingen over specifieke situaties in de VMR in vergelijking tot die in de PMB. De vraagstellingen naar onveiligheidsbeleving in de PMB waren zogenaamde tweetrapsvraagstellingen (ervaart u wel eens onveiligheid, zo ja, hoe vaak dan? Vaak, soms, (bijna) nooit zijn omgezet in eentrapsvraag-

stellingen in de VMR (ervaart u wel eens onveiligheid met als antwoordmogelijkheden: vaak, soms, nee). In het algemeen leiden de eentrapsvraagstellingen tot hogere percentages bevestigende antwoorden. Niet duidelijk is hoe groot het zelfstandige effect hiervan is naast de andere verschillen tussen PMB en VMR.

In analyses van gegevens over tevredenheid over het politieoptreden, waarin bleek dat voor deze gegevens ook een trendbreuk bestaat tussen PMB en VMR, kon worden vastgesteld dat naast verschillen in steekproefkader en waarnemingsmethode ook verschillen bij vraagstellingen een rol speelden. Veranderingen in de gebruikte antwoordcategorieën bij de vragen naar tevredenheid bleken eveneens bij te dragen aan de verschillen in uitkomsten (Van den Brakel, 2005).

12. Trendbreuk

Er zijn slechts enkele voorbeelden van lopende slachtofferenquêtes die veranderingen ondergingen waarmee een breuk in de bestaande tijdreeks ontstond. Een bekend voorbeeld is het nationale slachtofferonderzoek in de US dat begin 90'er jaren grondig is herzien. Dat is gepaard gegaan met veel begeleidend onderzoek om stapsgewijs de grootte van diverse doorgevoerde veranderingen afzonderlijk in kaart te brengen (US Department of Justice, 1994). De verschillen in de uitkomsten van het survey voor en na het herontwerp waren zeer groot (voor sommige geweldsdelicten 50 à 75 procent hoger). Slechts voor een beperkt aantal cijfers die betrekking hadden op sterke aggregaties van groepen misdrijven is gepoogd via schattingen uitkomsten te vergelijken met de cijfers in de tijdreeks voorafgaand aan het herontwerp (Rand, 2005).

Bij de overgang van de Enquête Slachtoffers Misdrijven (ESM) naar Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid (ERV) zijn eveneens via gebruikmaking van de overlap van één jaar tussen ESM en ERV via extrapolatie aangepaste schattingen op geaggregeerd niveau samengesteld voor de ESM-tijdreeks (CBS, 1993).

Bij de huidige overgang van POLS naar VMR is die methode niet toe te passen omdat geen overlap tussen beide onderzoeken bestaat. Om een indruk te krijgen van de ontwikkeling zijn er wellicht nog mogelijkheden door gebruik te maken van de gegevens van beide onderzoeken in combinatie met de PMB-gegevens²². Maar dat vraagt nader onderzoek.

In schema 1 is een samenvattend overzicht gegeven van diverse methodologische bevindingen over slachtofferonderzoek op grond waarvan enige uitspraken gedaan kunnen worden over de gevolgen van de overgang van het slachtofferonderzoek in POLS naar de waarneming van slachtofferschap in de VMR. Zoals al eerder is opgemerkt, bestaat minder kennis over de mogelijke gevolgen van de veranderingen in de onderzoeksopzet voor onveiligheidsgevoelens en de evaluatie van het optreden van de politie.

²² Een extra voordeel zou wellicht kunnen zijn dat VMR en POLS al 2 jaar resp. vele jaren lang overlappen met de PMB.

Schema 1 Samenvatting van verschillen in opzet tussen VMR, PMB en POLS

VMR	POLS	PMB	Toelichting/gevolg
GBA als steekproefkader	GBA als steekproefkader	Aleen bekende KPN-aansluitingen	PMB is selectief → mist groepen met risicovolle leefstijl
CATI + CAPI	CAPI	CATI	Gevolg onduidelijk
Aankondiging vooraf als veiligheidsenquête	Aankondiging vooraf als algemene enquête	Aankondiging vooraf als veiligheidsenquête	Focus op veiligheid in VMR → hoger % SO maar mogelijk ook selectieve respons
70% respons in 2005	60% respons in 2004	70% respons in 2005	Hogere respons in VMR: kwaliteitsverbetering → ook hoger % SO
Enquêtering in 1 ^e kwartaal	Enquêtering in loop van gehele jaar	Enquêtering in 1 ^e kwartaal	Licht seizoenseffect in 1 ^e kwartaal → hoger % SO in VMR
Interview alleen over onderwerpen rond veiligheid	Breed scala aan onderwerpen in interview	Interview alleen over onderwerpen rond veiligheid	Focus op veiligheid → hoger % SO in VMR
Internal bounding en datering in vraagstelling slachtofferschap	Internal bounding en datering in vraagstelling slachtofferschap	Geen internal bounding	Deze voorziening tegen telescoping vermindert gerapporteerde slachtofferschap in POLS en VMR
---	Minder delicten dan in VMR afzonderlijk gespecificeerd (bijv. geen poging tot inbraak)	Evenveel delicten als in VMR afzonderlijk gespecificeerd in vraagstellingen	Meer delicten afzonderlijk vragen is kwaliteitsverbetering → hoger % SO in VMR
Vragen tevredenheid politieoptreden met middencategorie 'niet tevreden, maar ook niet ontevreden'	n.v.t.	Vragen tevredenheid politieoptreden met middencategorie 'noch tevreden/ noch ontevreden'	Aanpassing middelste antwoordcategorie → minder (zeer) tevreden in VMR
Onveiligheidsgevoelens specifieke situaties via 1-trapsvraagstelling	n.v.t.	Onveiligheidsgevoelens specifieke situaties via 2-trapsvraagstelling	Bij 1-trapsvraagstelling → meer onveiligheidsgevoel bij specifieke situaties in VMR .

NB: Uitspraken over een vergelijking over het percentage SO (kans op slachtofferschap) hebben betrekking op de vergelijking POLS en VMR. Andere onderwerpen gaan over vergelijking van PMB en VMR.

Samenvattend kan worden vastgesteld dat het merendeel van de methodologische veranderingen bij de overgang van POLS naar VMR aanleiding geeft te verwachten dat slachtofferpercentages en aantallen delicten in de VMR hoger liggen dan in POLS. In een aantal gevallen zijn dat wel verwachtingen met een vrij grote mate van onzekerheid. Daar staat tegenover dat er maar weinig veranderingen zijn die aanleiding zijn om te veronderstellen dat VMR lagere uitkomsten zal opleveren. In sommige gevallen kan de vraag gesteld worden of het verschil in de inrichting van het onderzoek niet leidt tot selectiviteit met als risico het slachtoffer risico te overschatten, maar de beschikbare gegevens bieden geen antwoord op die vraag. Maar de hogere respons en de specificatie van meer delicten zijn aan te merken als kwaliteitsverbeteringen en deze leiden vrijwel zeker tot een verhoging van het aantal gerapporteerde delicten waarvan men slachtoffer is geworden.

Bij de overgang van PMB naar VMR zijn enkele veranderingen doorgevoerd in de vraagstellingen over tevredenheid over de politie en over ervaren onveiligheidsgevoelens in specifieke situaties die vermoedelijk een lagere tevredenheid en meer onveiligheidsgevoelens opleveren. Andere belangrijke veranderingen, die te beschouwen zijn als kwaliteitsverbeteringen in vergelijking tot de PMB zijn het gebruik van het GBA als steekproefkader voor de VMR en de toepassing van CAPI voor telefonisch niet bereikbare personen, waardoor diverse groepen met een risicovolle leefstijl beter bereikt worden. Het is echter moeilijk uitspraken te doen over hoe deze veranderingen zullen uitwerken op de uitkomsten.

13. Presentatie tijdreeks

In eerdere analyses ter voorbereiding van de uitvoering van de VMR werd vastgesteld dat sprake was van een trendbreuk tussen PMB en VMR bij enkele gegevens over de tevredenheid van de bevolking over het politieoptreden. Om die reden is de mogelijkheid onderzocht om via een correctie van de trendbreuk ook de ontwikkeling van deze gege-

vens op (middel)lange termijn weer te geven. Gebruikmakend van het feit dat er een jaar overlap bestaat tussen PMB en VMR is dat mogelijk gebleken (Van den Brakel, 2005). Door de correctie verdwijnt overigens niet de breuk tussen de uitkomsten, maar kan ondanks de niveauverschillen door de veranderingen in de onderzoeksopzet toch in de publicatie een globale indruk worden gegeven van de ontwikkeling (zie figuur 1).

Vanwege het ontbreken van een overlappend jaar in de POLS- en VMR-gegevens kan deze methodiek hier niet worden toegepast. Om te benadrukken dat deze reeksen niet direct vergelijkbaar zijn is in de betreffende lijngrafieken op de plaats van de cesuur telkens een verticale lijn getekend (zie figuur 2).

Figuur 1

Tevredenheid over het totale functioneren van de politie, PMB en VMR

Fout! Ongeldige koppeling.

Figuur 2

Door de bevolking ondervonden delicten, totaal, POLS en VMR

Fout! Ongeldige koppeling.

Literatuur

- Block, R. (1993), A Cross-National Comparison of Victims of Crime : Victim Surveys of Twelve Countries, in: *International Review of Victimology*, 1993, pp. 183-207.
- Brakel, Jan van den Brakel, Kees van Berkel & Ingeborgh Hofman (2004), Experiment naar de effecten van telefonisch interviewen op de uitkomsten van de EBB, Heerlen, CBS.
- Brakel, Jan van den Brakel (2005), Trendbreukanalyse Veiligheidsmonitor Rijk 2005, Heerlen, CBS.
- CBS (1993), De overgang van Enquête Slachtoffers Misdrijven naar Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid, Recht en Statistiek no.16, Heerlen/Voorburg, Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Cobben, Fannie, & Jelke Bethlehem (2005), Adjusting undercoverage and nonresponse bias in telephone surveys, Voorburg, CBS.
- Dijk, Jan J.M. van (1990), Criminologie en criminaliteit. Een replek op de recensies van de internationale slachtofferenquête, in: *Tijdschrift voor Criminologie*, vol. 34, no. 4.
- Durbin, J. and S.J. Koopman (2001). *Time Series Analysis by State Space Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Harvey, A.C. (1989). *Forecasting, Structural Time Series Models and the Kalman Filter*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hope, Steven (2005), Scottish Crime and Victimization Survey. Calibration exercise: a comparison of survey methodologies (Internet publicatie).
- Kesteren, J. van, P. Mayhew, & P. Nieuwbeerta, (2000), Criminal Victimization in Seventeen Industrialised Countries. Key Findings from the 2000 International Crime Victims Survey, Leiden/Den Haag, NSCR/WODC.
- Leeuw, Edith de (2005), To Mix or Not to Mix Data Collection Modes in Surveys, in: *Journal of Official Statistics*, vol.21, no.2, Statistics Sweden.
- Rand, Michael R. (2005), The National Crime Victimization Survey: 32 years of measuring crime in the United States. Paper for the Siena Group on Social Statistics meeting in Helsinki, February 2005.
- Scherpenzeel, Annette (1992), Response effecten in slachtoffer-enquêtes. Effecten van vraagformulering en dataverzamelmethode, in: *Tijdschrift voor Criminologie*, vol. 34, no. 4.
- Schoen, E.D., P.R. Defize & M. Bakker (2000), Methodologische evaluatie van de Politiemonitor Bevolking, TNO.
- Stangeland, Per (1996), The effect of interview method and response rate on victim survey crime rates, in: *International victimology: selected papers from the 8th International symposium 1994*.
- Stoop, Ineke A.L. (2005), The Hunt for the Last Respondent. Non response in Sample Surveys, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Sudman, S., A. Finn & L. Lannom (1984), The Use of Bounded Recall Procedures in Single Interviews, in: *Public Opinion Quarterly*, pp. 520-524.
- US Department of Justice (1994), Technical Background on the Redesigned National Crime Victimization Survey (Internet publicatie).
- Vousten, Rob (1999), Random Digit Dialing in Rotterdam: opzet en enkele resultaten van een CATI-experiment, Heerlen, CBS.
- Wittebrood, K.(2006), Slachtoffers van criminaliteit. Feiten en achtergronden, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau.

Bijlage 5: Standaardclassificatie misdrijven CBS

Standaardclassificatie misdrijven CBS

Laatstelijk gewijzigd voorjaar 2005

Misdrijven strafbaar gesteld in:

1. **Wetboek van Strafrecht**
 - geweldsmisdrijven**
 - verkrachting (art. 242)
 - feitelijke aanranding der eerbaarheid (art. 246)
 - overige seksuele misdrijven (art. 243 t/m 245, 247 t/m 249, 250, 250bis)
 - bedreiging (art. 285)
 - misdrijven tegen het leven (art. 287 t/m 291)
 - mishandeling (art. 300 t/m 306)
 - dood en lichamelijk letsel door schuld (art 307 t/m 309)
 - diefstal met geweld (art. 312)
 - afpersing (art. 317)
 - vermogensmisdrijven**
 - valsheidsmisdrijven (art. 208 t/m 235)
 - eenvoudige diefstal (art. 310)
 - gekwalficeerde diefstal (art. 311)
 - verduistering (art. 321 t/m 323)
 - bedrog (art. 326 t/m 337)
 - heling en schuldheling (art. 416 t/m 417bis)
 - vernietiging en openbare orde**
 - tegen de openbare orde (art. 131 t/m 136, 138 t/m 151a)
 - discriminatie (art. 137c t/m 137g)
 - gemeengevaarlijke misdrijven (art. 157 en 158)
 - tegen het openbaar gezag (art. 177 t/m 206)
 - schennis der eerbaarheid (art. 239)
 - vernietiging (art 350 t/m 352)
 - overige misdrijven Wetboek van Strafrecht**
2. **Wegenverkeerswet**
 - rijden onder invloed (art. 26)
 - doorrijden na ongeval (art. 30)
 - overige misdrijven Wegenverkeerswet
3. **Wet op de economische delicten**
 - milieuhygiënische wetten
 - overige misdrijven Wet op de economische delicten
4. **Opiumwet**
 - middelenlijst I
 - middelenlijst II
5. **Wet wapens en munitie**
6. **Wetboek van Militair Strafrecht**
7. **Overige wetten**

Verkorte standaardclassificatie misdrijven

Misdrijven strafbaar gesteld in

1. **Wetboek van Strafrecht**
w.v.
geweldsmisdrijven
vermogensmisdrijven
w.o.
 enkelvoudige diefstal
 gekwalficeerde diefstal
vernielingen en openbare orde
overige misdrijven
2. **Wegenverkeerswet**
3. **Wet op de economische delicten**
4. **Opiumwet**
5. **Wet wapens en munitie**
6. **Wetboek van Militair Strafrecht**
7. **Overige wetten**